

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

*До 25-річчя
Ради молодих вчених ЗУНУ*

**Збірник тез доповідей
XVIII Міжнародної
науково-практичної
конференції молодих вчених**

**ЕКОНОМІЧНИЙ І СОЦІАЛЬНИЙ
РОЗВИТОК УКРАЇНИ
В ХХІ СТОЛІТТІ:
НАЦІОНАЛЬНА ВІЗІЯ
ТА ВИКЛИКИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Тернопіль
ЗУНУ
2021

ЕКОНОМІЧНИЙ І СОЦІАЛЬНИЙ
РОЗВИТОК УКРАЇНИ
В XXI СТОЛІТТІ:
НАЦІОНАЛЬНА ВІЗІЯ
ТА ВИКЛИКИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Збірник тез доповідей
XVIII Міжнародної
науково-практичної
конференції молодих вчених
(Тернопіль, 6 травня 2021 року)

Редакційна колегія:

Бінчаровська Т.А., к.е.н.
Блажей І.О., к.е.н.
Борисяк О.В., к.е.н.
Брик М.М., к.е.н.
Вацлавський О.І., к.е.н.
Войтюк І.Ф., к.т.н., доц.
Дмитрів В.І., к.е.н.
Зварич Р.Є., д.е.н., проф.
Іванова А.М., к.е.н.
Карий В.В., аспірант

Легкий О.А., к.е.н.
Мороз І.В., аспірант
Мороз В.В., аспірант
Нагара М.Б., к.е.н., доц.
Сохацький О.Ю., к.е.н.
Федорович І.М., к.е.н.
Чайківська В.О., аспірант
Шевчук А.М., к.е.н.
Шупа Л.З., к.е.н.
Юркевич І.І., аспірант

Відповідальний за випуск:

Легкий О.А., к.е.н., голова Ради молодих вчених ЗУНУ

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами XVIII Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених «Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації», яка відбулася онлайн на базі Західноукраїнського національного економічного університету.

За зміст наукових праць та достовірність наведених фактологічних і статистичних матеріалів відповідальність несуть автори.

ISBN 978-966-654-630-5

© Західноукраїнський
національний університет, 2021

Секція 1

**Світова економіка в XXI столітті:
трансформація геополітичних інтересів,
геоекономічні стратегії та проблеми
наднаціонального регулювання**

COVID-19 ТА ЕКОНОМІКА

Пандемія COVID-19 стала шоком для національних економік по всій планеті. Багато аналітиків погоджуються, що це спричинило найбільшу економічну кризу з часів Другої світової війни.

Вірус пощадив небагатох, якщо взагалі бодай хтось врятувався. COVID-19 торкнувся майже всіх держав: інфікувалися понад 150 млн. людей в усьому світі, згідно з останніми даними.

Більш ніж половина населення Землі стикнулася із карантинними заходами тою чи іншою мірою, включно з обмеженнями на пересування. Такі жорсткі заходи були впроваджені вперше в історії.

Деякі уряди почали масово запроваджувати соціальні виплати, щоб підтримати бізнеси, господарства та вразливі верстви населення. Сумарно з березня 2020 року ці витрати склали приблизно 12 трильйонів доларів США.

Вливання урядових коштів не спинили падіння (а подекуди й майже повного колапсу) національних економік, адже звичні економічні процеси, подорожі та ланцюги поставок були підірвані. Очікується, що цього року всесвітній ВВП впаде на 4,5%, згідно з прогнозом ОБСЄ. [1]

Китайський уряд, щоб контролювати розповсюдження хвороби, повинен був закрити основні виробничі центри, а оскільки Китай є виробничим центром, це призвело до зривів у світовому ланцюзі поставок, що торкнулося майже всіх галузей, починаючи від фармацевтики та автомобілів. Порушення роботи фармацевтичної промисловості в Китаї позначилося на інших країнах, де ціни на рятувальні препарати зросли через брак сировини з Китаю. Оскільки китайська промисловість припинила виробництво, глобальні ціни на сировину, таку як метали, впали, що призвело до значного уповільнення економіки різних металообробних підприємств. [3]

Наслідуючи Китай, інші постраждали країни також обмежили публічні зібрання і повинні були закрити школи, великі збори, спорт та громадські заходи. У більшості країн первинна інфекція заразилася людьми з ендемічних районів, а багато країн припинили польотні операції та закрили кордони. Люди також почали уникати зайвих подорожей, що призвело до великої кількості скасованих рейсів, що спричинило великі збитки для авіакомпаній. Загальне зменшення попиту на нафту призвело до найбільшого падіння цін на нафту на світовому ринку з часів війни в Перській затоці. [2,4]

Чим довше вірус поширюватиметься, тим більше буде впливати на економічні показники, що викликає занепокоєння щодо фінансової стійкості, особливо для країн із високим боргом.

Пандемія яскраво висвітлила нагальну необхідність вжиття заходів в області охорони здоров'я і економічної політики, в тому числі глобального співробітництва, з метою пом'якшення її наслідків, захисту вразливих верств населення та зміцнення спроможності країн запобігати подібним події в майбутньому і справлятися з ними. Особливо вразливі країни з ринковою економікою та країни, що розвиваються, і їм вкрай важливо зміцнювати системи охорони здоров'я, вирішувати проблеми, пов'язані з неформальним сектором економіки і обмеженістю масштабу систем соціального захисту, а також проводити реформи, що дозволяють забезпечити впевнене і стійке зростання економіки після подолання нинішньої кризи .

За минулий рік світ пройшов шлях у цифровізації, який в інших умовах ми б проходили, напевно, за десятиліття. Це й питання розвитку онлайн-торгівлі, й дистанційної роботи, і навіть онлайн-навчання. Все це разом дуже сильно структурно вплине на економіку, і буде основним поштовхом для розвитку та відновлення світової економіки. Як – подивимося. Тут точно будуть свої переможці й переможені.

Перелік використаних джерел

1. *COVID-19 сильно вдарив по світовій економіці. Чи зможе вона відновитися у 2021 році?* URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/30996253.html>
2. *Bobdey S, Ray S. Going viral–Covid - 19 impact assessment: a perspective beyond clinical practice. J Mar Med Soc. 2020;22(1):9.*
3. *Maffioli EM. How is the world responding to the 2019 coronavirus disease compared with the 2014 west African Ebola epidemic? The importance of China as a player in the global economy. Am J Trop Med Hyg. 2020. 10.4269/ajtmh.20-0135*
4. *McKibbin WJ, Fernando R. The global macroeconomic impacts of COVID - 19: Seven scenarios [Working Papers]. Canberra, AU: CAMA, The Australian National University; 2020.*

ХРИСТИНА ЗАПСОЦЬКА

аспірант кафедри міжнародних економічних відносин
Західноукраїнський національний університет

«ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА» ЯК НЕОБХІДНИЙ ЕЛЕМЕНТ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇН СВІТУ

За останні двадцять п'ять років світове ВВП зросло у 4 рази, однак досягнення цих показників відбулося шляхом використання природних ресурсів, зокрема і невідновних. За оцінками аналітиків та експертів різних країн світу та міжнародних організацій, в першу чергу ООН, у 2030 році для

підтримки життя людства знадобиться еквівалент двох нинішніх планет, а в 2050 році - уже 2,8 планети.

Концепція сталого розвитку була прийнята ООН на міжнародній конференції з питань розвитку і навколишнього середовища ще у 1992 році у відповідь на суттєві зміни клімату на планеті, спричинені системним руйнуванням людиною природного середовища у процесі своєї економічної діяльності.

Після цього уже багато років поспіль ведуться наукові дослідження, уже є позитивні практики у різних країнах світу, уряди і бізнес яких намагаються розвивати економіку паралельно з вирішенням соціальних проблем населення та без шкоди для довкілля. Однак досі ця концепція не стала основною серед більшості країн світу, так за 2020 рік Китай забезпечив більше шкідливих викидів у атмосферу, ніж усі розвинуті країни Заходу. США тільки у 2021 році прийняло рішення повернутися до підписання Паризької кліматичної угоди щодо зменшення викидів парникових газів.

Такий стан справ спостерігається через необхідність забезпечення значних інвестицій у «зелену» економіку, зокрема щорічного вкладення в розмірі 2% світового ВВП (приблизно 1,3 млрд. дол) протягом 2012-2050 років. Експерти вважають, що «озеленення» економіки є шляхом до подолання бідності. Між викоріненням бідності і раціональним управлінням природними ресурсами та екосистемами існує прямиий взаємозв'язок, оскільки бідні верстви населення безпосередньо виграють від збільшення природного капіталу.[1]

Уже багато країн використовують різні інструменти «зеленої економіки» в своїй національній політиці і стратегії розвитку. Зокрема, Республіка Корея однією з перших оголосила реалізацію концепції «зеленого» зростання в якості національної стратегії. Частки інвестицій Бразилії, Китаю та Індії у відновлювану енергетику зросли від 29% у 2007 році до 40% у 2008. Ще у 2003 році Південна Африка ввела податок на поліетиленові пакети. У Бразилії утилізуються 95% всіх алюмінієвих банок і 55% всіх пластикових пляшок, повторно використовуються половина всього паперу і половина всього скла. А столиця Данії Копенгаген є першою в світі столицею з нульовими викидами парникових газів.

У Німеччині в майбутні роки очікується чотирикратне зростання інвестицій в екологічні технології: до 2030 року на них буде припадати 16% продукції, що випускається і буде більше робочих місць, ніж в автомобільній галузі промисловості.

В умовах ресурсної та енергетичної залежності України, сформованої ситуацією, коли екологічно шкідливі технології використовуються на застарілих неефективних підприємствах, саме поступова заміна індустриальної економіки на нову «зелену» як стратегічний пріоритет розвитку дає шанс забезпечити національну безпеку держави на найближчі десятиріччя та зберегти довкілля від подальшої деградації.

Список використаних джерел:

1. *Основні результати опитування «Сприяння поліпшенню екологічних показників малих і середніх підприємств».* – Research & Branding Group, 2015. – 49 с.

2. *Розвиток малого і середнього підприємництва в Україні: проблеми, потреби, перспективи.* – К. : Центр громадської експертизи, Центр міжнародного приватного підприємництва, 2015. – 44 с.

ЕНГЕЛЬБЕРГ О. В.

Студент ННІМВ,

Західноукраїнський національний університет

РОЛЬ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ

У сучасну епоху інтеграції важливого значення набуває міжкультурна комунікація, яка проявляється практично у всіх сферах діяльності. Сьогодні неможливо уявити розвиток науки і культури окремо від міжнародного спілкування.

Міжкультурна комунікація є основою професійної діяльності в сфері бізнесу та міжнародних відносин.

Досвід показує, що в реалізації економічної стратегії багатьох країн значиму роль грає культура. Крім військової могутності та політичного впливу місце держави на світовій арені визначається також його духовним і інтелектуальним потенціалом [1].

Необхідно відзначити, що міжкультурна комунікація здійснюється на стику мови і культури. Саме мова зберігає в собі культурні цінності народу, а культура обумовлює поведінку людей і відмінності в сприйнятті світу, які в свою чергу проявляються в мовній реальності. З цього випливає висновок, що успішність у розвитку міжнародних відносин будь-якого характеру незмінно залежить від того, наскільки добре комуніканти зможуть зрозуміти один одного не тільки в плані спілкування, але і культури. Навички міжкультурної комунікації в такому випадку стають невід'ємним навиком поряд з вузькопрофесійними знаннями і вміннями.

У зв'язку з тим, що з другої половини ХХ ст. міжкультурна комунікація активно розвивається в сфері бізнесу, на перший план також виходить вивчення бізнес-термінології.

Разом зі стрімким розвитком бізнес-відносин українська економічна лексика увібрала в себе величезну кількість іншомовної термінології, без якої неможливо уявити повноцінну комунікацію на міжнародному рівні: «маркетинг», «менеджмент», «бізнесмен», «трансфер», «інвестиції» і т.д., більш того, явища, що позначаються цими термінами, стають актуальними для все

більш широкого кола людей, і така термінологія виходить за межі вузькоспеціалізованої середовища. В рамках міжкультурного спілкування володіння необхідною термінологією перейшло в розряд стандартних вимог до учасників ділової комунікації, а сам процес запозичення є результат впливу однієї спільноти на іншу[2].

Отже, в силу поширення подібних культурних зразків по всьому світу і в результаті відкритості кордонів для культурного впливу і розширюється культурного спілкування вчені звернулися до вивчення міжкультурної комунікації та встановлення ролі міжкультурної комунікації в процесі глобалізації сучасного світу. Активні міжнародні ділові зв'язки також неможливі без знання міжкультурної комунікації і термінологічних систем в різних областях.

Бібліографічний список

1. Боголюбова Н., Миколаєва Ю. Міжкультурна комунікація та міжнародний культурний обмін: навчальний посібник. СПб., 2014.

2 овітні тенденції комунікаційних політик міжнародних компаній: Світове господарство і міжнародні економічні відносини: 2017

УДК 338.432

МІСЬКО АЛЛА МИХАЙЛІВНА
Аспірант Подільського державного
аграрно-технічного університету
викладач Подільського спеціального
навчально-реабілітаційного
соціально-економічного коледжу.

СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА

Молочні продукти – одні із найкорисніших продуктів харчування. Вони містять велику кількість речовин необхідних для забезпечення повноцінного здоров'я та розвитку людини. Вони є багатим джерелом білка для нашого організму, а також містять вуглеводи, корисні жири, вітаміни та кальцій. Молоко та вироби з нього у своєму складі містять легкотравні речовини. Молочні продукти забезпечують людський організм кальцієм, аміновітамінами (А, В₂, В₁, Е, D, С).

Дані по калорійності молока та основних видів молочної продукції наведено у таблиці 1, Калорійність основних молочних продуктів.

Таблиця 1

Калорійність основних молочних продуктів [2]

Продукт	Кількість	Енергетична цінність (ккал)	Білки (г)	Жири (г)	Вуглеводи (г)
Молоко коров'яче	100 мл.	64	3,5	3,9	4,7
Молоко козяче	100 мл.	69	3,2	4,4	4,8
Кефір	100 мл.	51	2,8	3,2	4,1
Сметана	100 мл.	294	2,6	30	2,8
Сир кисломолочний жирний	100 гр.	175	17,7	10,1	3,5
Масло звичайне	100 гр.	659	1,1	73,5	1,1
Ряжанка 4%	100 мл.	67	2,8	4	4,2

Ефективний розвиток молочного скотарства дуже важливий для належного функціонування молокопродуктового підкомплексу та забезпечення продовольчої безпеки держави. Значення молока важко переоцінити. Серед величезної кількості продуктів тваринного і рослинного походження найбільш досконалим і найбільш цінним стосовно харчового та біологічного поглядів є молоко та молочні продукти. З молока одержують молочні й кисломолочні продукти харчування, оскільки воно, на відміну від інших продуктів, містить практично весь комплекс необхідних організму речовин. Один літр молока задовольняє добову потребу людини у тваринному жирі, кальції та фосфору, на 53% – у тваринному білку, на 35% – у біологічно активних жирних кислотах, на 26% – в енергії [3].

Таблиця 2

Динаміка поголів'я великої рогатої худоби

Рік	Усі категорії господарств	у тому числі			
		Сільсько-господарські підприємства, всього	з них		господарства населення
			с. г. підприємства	фермерські господарства	
1991	24623,4	21185,8	21083,3	102,5	3540,1
2011	4494,4	1621,7	1526,4	95,3	2968
2015	3884	1413,9	1310,2	103,7	2573,8
2017	3682,3	1319,6	1213,9	105,7	2468,4
2018	3530,8	1273,1	1166,6	106,5	2364,2
2019	3332,9	1244,4	1138,1	106,3	2194,8
2020	3092	1152,8	1049,5	103,3	2042,5
Відхилення 2020 р. до 2015 р. (+,-)	-792	-261,1	-260,7	-0,4	-531,3

Побудовано на основі даних Держкомстату України

Ретроспективний аналіз розвитку тваринництва України свідчить, що на кінець 1990 р. поголів'я великої рогатої худоби у господарствах усіх категорій становило 24623,4 тис. голів. В подальшому як ми бачимо кількість поголів'я поступово скорочувалось і станом на 2020р. становило 3092 тис. гол. Абсолютне відношення 2020 р. до 2015р. показує зменшення поголів'я ВРХ на 792 тис. голів, відповідно із зменшенням поголів'я ВРХ, то 2015р. виробництво молока становило 9926,8 тис. тонн, а у 2020 – 9267,4 тис. тонн. Отже, ми спостерігаємо зменшення виробництва молока за останні п'ять років на 659.4 тис. тонн, що спричинено негативними процесами.

У скотарстві молочного напрямку обумовлені наступними чинниками:

- низький рівень інвестиційної привабливості галузі через переважну збитковість господарств;
- висока капітало- і трудомісткість виробничих процесів;
- зростання цін на енергетичні та інші ресурси, які потребує галузь;
- необхідність відведення значних площ сільськогосподарських угідь під кормові культури, сінокоси і пасовища;
- недостатній обсяг державних дотацій для тваринництва, скасування спеціального режиму повернення ПДВ;
- непрозора політика держави щодо відкриття ринку землі [1].

Список використаних джерел

1. *Аверчева Н. О. Підвищення якості молока як основа конкурентоспроможності продукції на Європейському ринку. Агросвіт. 2019. №22. С. 19-30.*
2. *Калорійність основних молочних продуктів, URL: <https://medfond.com/static/abclyca-kaloriinosti-produktiv.html>*
3. *Цехмістренко С.І., Коновський О.І. Біохімія молока та молокопродуктів: навч. посіб. Біла Церква, 2014.168 с.*

УДК 338.439.5

СУШАРНИК ЯРОСЛАВ АНАТОЛІЙОВИЧ

к.е.н. викладач кафедри фінансів і економіки
Подільського спеціального навчально-реабілітаційного соціально-економічного коледжу

СУЧАСНИЙ СТАН ГАЛУЗІ М'ЯСНОГО СКОТАРСТВА

Виробництво м'яса – це одна з провідних сфер у вирішенні продовольчої проблеми та забезпечення населення країни повноцінним харчовим білком. Залежно від виду тварин отримують: яловичину, свинину, м'ясо птиці, баранину, конину та інші види м'яса. Туші великої рогатої худоби, одержані від тварин віком від 3-х місяців до 3 років, свиней – до 10 місяців, овець та кіз – до

8 місяців є м'ясо молодняка, а телят, поросят та ягнят від 14 днів до 3-х місяців – м'ясо молочників. За хімічним складом та енергетичною цінністю м'ясо сільськогосподарських тварин значно різняться (табл. 1) [3].

Таблиця 1

**Хімічний склад та енергетична цінність м'яса
сільськогосподарських тварин [2]**

Види м'яса за категоріями вгодованості	вміст, %			у 100 г м'яса кДЖ
	води	білків	жирів	
Свинина (бекон)	54,8	16,4	27,8	1322
Свинина (м'ясна)	51,6	14,6	33,0	1485
Свинина (жирна)	38,7	11,4	49,3	2046
Яловичина I категорії	67,7	18,9	12,4	782
Яловичина II категорії	71,7	20,2	7,0	602
Телятина	78,0	19,7	1,2	377
Баранина I категорії	67,6	16,3	15,3	849
Баранина II категорії	69,3	20,8	9,0	686
Ягнятина	68,9	16,2	15,1	803

Скотарство – це одна з галузей тваринництва, яка спеціалізується на розведенні великої рогатої худоби. Вона являється джерелом м'яса, молока, органічних добрив. Велику рогату худобу розводять в трьох напрямках, м'ясному, молочному та м'ясо-молочному. Відповідно до даних державної служби статистики, на сьогодні м'ясне скотарство займає 14,8 % в структурі виробництва м'яса за 2019 рік (дані Держкомстату України).

Таблиця 2

**Динаміка поголів'я великої рогатої худоби
в усіх категоріях господарств, тис. голів**

Показники	Роки							Відхилення 2020 р. до 2019р.
	1991	2001	2015	2017	2018	2019	2020	
Господарства усіх категорій								
Велика рогата худоба всього	24623,4	9423,7	3884,0	3682,3	3530,8	3332,9	3092,0	-792
З них корови	8378,2	4958,3	2262,7	2108,9	2017,8	1919,4	1788,5	-474,2
телиці від 1 року до 2 років	761,5	406,6	262,0	337,3	338,4	314,6	288,0	26
телиці від 2 років і старші	1507,2	496,1	148,1	124,3	119,4	109,4	96,4	-51,7
бугаї-плідники	14,1	15,3	9,9	8,9	8,3	6,8	6,3	-3,6

У 1981 році поголів'я ВРХ досягнуло найвищих результатів, у всіх категоріях господарств воно становило 25367,6 тис. голів, в свою чергу в 1991 році воно становило 24623,4 8, на 744,3 тис. голів (19,8%), у тому числі в сільськогосподарських підприємствах в 1981 році даний показник становив 21485,9 тис. голів [2].

В процесі нашого дослідження ми зустрілись із рядом причин, які викликали занепад скотарства на теренах України. Їх яскраво висвітлив у своєму дослідженні професор Денисенко М.П. і виділив:

- диспаритет цін на сільськогосподарську та промислову продукцію;
- зростання вартості кормів;
- неспроможність більшості вітчизняних товаровиробників застосовувати новітні технології утримання та відгодівля тварин, тому що підприємства не мають для цього вільних коштів;
- знищення великих вузькоспеціалізованих господарств по вирощуванню та відгодівлі молодняка ВРХ;
- низька платоспроможність населення країни, що купує більш дешеві і менш поживні сорти м'яса (курятина);
- збільшення кількості сировини іноземного виробництва на вітчизняному ринку, ціна якої значно нижча, але й якість теж менша;
- скорочення обсягів державної підтримки [1].

Список використаних джерел

1. Денисенко М. П. *Проблеми та перспективи розвитку м'ясного скотарства в Україні. Ефективна економіка. № 11. 2012. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1912>*
2. *Державний комітет статистики України : офіційний сайт URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>*
3. Місюк М. В., Сушарник Я. А. *Аналіз сучасного стану функціонування галузі свинарства. Інноваційна економіка. 2016. № 7-8. С. 28-35.*

KOMAR N.

PhD of International economics department

BORKLOE PRESTIGE EDINAM

Student group AMET- 41

West Ukrainian National University

SHEA BUTTER PRODUCTION IN GHANA

Shea butter is aft extracted from the nuts of a shea tree. It's solid at warm room temperature and has an off-white or ivory color. Shea trees are mainly from West Africa and most shea butter still comes from that region.

Shea butter has been used as a cosmetic ingredient for centuries. Its high concentration of vitamins and fatty acids- combined with its easy-to-spread

consistency to make it a great product or smoothing, soothing and conditioning your skin. Shea butter doesn't contain chemical irritants known to dry out skin and it doesn't clog pores. Shea butter also has significant levels of vitamin A and E which means it promotes strong antioxidants activity.

Shea butter production is the main livelihood for more than 900,000 rural women in Ghana, yet they tend to benefit least from the final value of the commodity. While women in the Upper West region of Ghana are by tradition excluded from land access, they have been allowed ownership of shea nuts, which they can freely pick in the wild, and the butter produced from it – potentially a large source of income given that more than 60% of available shea nuts in the Northern region of Ghana are left in the bush uncollected.

Through the project, the quality and revenue generation of the shea butter production by poor and marginalized women shea nut collectors and processors will be improved. This will be achieved through training in improved butter production processes and the establishment of an aggregation and market point for small scale shea butter producers within the NGS catchment area. This will allow small scale shea butter producers to gain reliable and constant access to the higher end of the shea market.

From May to August, harvest of shea fruits occurs. After collecting fruits, the fruit skin is removed and nuts have to be well dried before they are taken to the manufacturing process. One shea tree can produce around 40 kilos of fresh fruits, depends on a tree size and weather conditions. The process of shea butter production is very long and difficult. Ghanaian women are using traditional methods and almost the whole shea butter production process is made solely with hands, just like centuries ago. Women usually work together and help each other, which makes the work easier, more interesting and relaxed. Women in Ghana gather under a big tree outside compounds, where they can be protected from the merciless sun and work from the early morning to the late afternoon. When shea nuts are dry, shells have to be removed.

The only way of removing shells is to crack them with stones or other hard materials. Shea nuts are then washed again and dried under the sun. Afterwards, nuts are broken into small pieces. In past, women used to grind nuts with their hands, using mortar and pestle.

Nowadays, they mostly take them to the grinding machine which really facilitates and speed up the process.

Once nuts or flesh are crushed, they are roasted on fire. That is why final product has a pleasant roasting scent. Roasted fragments are then taken to the grinding machine again, where with a special process, thick paste is obtained. After this process phase, the most difficult part follows.

Women put paste in big basins, sit in shadow and churn the paste with one hand. Water is added gradually, most often by small children who are supposed to help their mothers.

Women churn the heavy paste for at least an hour, until butter oil separates from water. Afterwards, butter oil is carefully removed and put into a bowl of boiling

water under low fire. When butter oil melts under the high temperature, women scoop off oil that floats to the top of the bowl.

Liquid is then strain in order to remove all the unwanted impurities and put into big basins. These basins have to be saved in a cool and dark place for minimum half a day, so that oil becomes thick and ready to use and sell.

In Ghana, women make yellow and ivory coloured shea butter. The only difference is in colour. Although the yellow coloured shea butter is very bright which makes it unnatural on the first sight, it does not mean it is not natural. Contrary, to make yellow shea butter type, women add roots of the African borotutu tree that adds colour to the butter into deep yellow, as curcuma.

In Northern Ghana the processing of shea butter is reserved for women. It gives them the opportunity to generate an income, or more likely, it presents women's only income source and that is why shea butter is often referred as women's gold.

Traders do not usually specialize in a particular product: they sell raw nuts, shea butter or products such as cosmetics and soap, passing from product to product according to availability and demand. Traders are mostly men because the job can require travel and women are required to stay close to the family and home. They are located all over the country. Traders normally sell their products internationally: this constitutes another barrier for many women who generally lack the confidence, knowledge and ability to work with international buyers. This group accounted for 1.6 percent of the sample. There is a gender trend in the location of men and women in the value chain: for example 50 percent of the men in the sample occupied all parts of the value chain, and the other 50 percent were traders of butter, nuts or derivative products. Although men accounted for only 2.6 percent of the sample, they were located in the most profitable areas of the value chain.

In June 1998 the National Framework for Consultation (CNC) for the shea sector was created with the objective to seek durable ways to:

- improve the quality of nuts;
- promote shea products;
- secure markets for products and sell at the best price;
- obtain information about regional, national and international markets;
- enhance the capacity of sector stakeholders to defend their interests; and
- improve the organization of the sector to enhance control of activities.

Access to information provides knowledge and power for the individual. With regard to women's empowerment, their ability to access information is a major indicator of empowerment. For example, 59.7 percent of women learned about female genital mutilation through the radio, 17.7 percent through conversations with other women, 9.7 percent through intervention programmes, 5.9 percent through television and 2.7 percent from local activists. Of the women surveyed, 4.3 percent had been victims of this practice, a very low figure compared with the national average of 71.9 percent.¹ Obtaining independence enables women to acquire various capabilities: this is reflected in the change observed when women start work in the shea sector. Table 5 shows that having started work in the shea sector 19.7 percent of women stated that their financial independence had improved, 38.2 percent stated that membership of a shea group had opened their minds, and 24.3 percent said that their relationships with the community and other women had improved. Overall, 15.1 percent of women

believed that their livelihoods had improved since starting work in the shea sector; in particular, 38.2 percent stated that they had more open minds for learning and 24.3 percent said they had improved their relationships with other women.

Shea butter is therefore an essential oil which is very important for human and for cosmetic purposes. It also generates a major income for the women in Ghana.

References

1. *FOODBUSINESSNEWS.NET*. URL: <https://knowledge4food.net/>
2. *FAO.ORG*. URL: <http://www.fao.org/home/en>

KOMAR N.

PhD of International economics department

DAISY DELA ABENA ANNAN AHORTOR

Student of group AMET-41

West Ukrainian National University

THE TOXIC EFFECTS OF ELECTRONIC WASTE IN GHANA

Heavy, acidic gusts of smoke billow across the Agbogbloshie dump, a wasteland dotted with burning mounds of trash in Ghana's capital, Accra. Up to 10,000 workers wade through tons of discarded goods as part of an enormous, informal recycling process, in what has become one of the world's largest destinations for used electronic goods.

Burns, back problems, and infected wounds are common ailments among these workers, as well as respiratory problems, chronic nausea, and debilitating headaches – brought on by the hazardous working environment and toxic air pollution.

The Agbogbloshie dump is a result of the world's increasing demand for electronic equipment as consumers continually upgrade their devices and throw out the older ones. A significant proportion of this electronic waste is sent, often illegally, from the West to developing countries across Africa and Asia.

Around 50 million tons of electronic waste, or e-waste, is being thrown away each year, according to a report published this year by the United Nations. That figure is projected to double by 2050. At the same time, only 20 percent of e-waste is thought to be recycled appropriately. The rest “ends up in landfill, or is disposed of by informal workers in poor conditions,” the UN found.

The e-waste problem could expand into a global health crisis, largely affecting urban areas, if not addressed. “E-waste is a growing global challenge that poses a serious threat to the environment and human health worldwide,” said Stephan Sicars, an environmental director at the UN Industrial Development Organization.

In Ghana, the waste arrives via the Port of Tema, 20 miles to the east of the Agbogbloshie dump. Hundreds of thousands of tons of used electronics—mainly from Western Europe and the United States are delivered in huge containers. They are often

labeled as secondhand consumer products, health experts said, so they are not strictly considered waste. But their impact is noxious all the same.

These health risks are entering the food chain. The Agbogbloshie area is home to one of the largest food markets in Accra, and haggard livestock roam freely and graze on the dumpsite. A recent report by environmental groups Ipen and the Basel Action Network found Agbogbloshie contained some of the most hazardous chemicals on earth.

One egg hatched by a free-range chicken in Agbogbloshie exceeded European Food Safety Authority limits on chlorinated dioxins, which can cause cancer and damage the immune system, 220 times over.

In total, about 80,000 men, women, and children subsist from the Agbogbloshie dump, living either on-site or in the adjacent slum. They are among the poorest of Accra's 1.7 million inhabitants, many of whom come from the northern regions of Ghana and neighboring countries such as Niger, Mali, and the Ivory Coast.

Abdrahaman Daouda, 34, came to Agbogbloshie from Niger two years ago. "Unemployment was so bad, my father was embarrassed for me," he said. "So I left my country."

Some days, Daouda earns up to 40 Ghanaian cedis (\$7.50) collecting used water sachets or scrap metal, but on others he earns nothing at all. When it rains, he says, it becomes more difficult to breathe, so he takes shelter in a shack that he shares with six fellow migrants from Niger. He hopes to save enough money to buy his own taxi one day.

References

1. *The Toxic Effects of Electronic Waste in Accra, Ghana*. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-05-29/the-rich-world-s-electronic-waste-dumped-in-ghana>.
2. *How potential of massive e-waste dump in Ghana can be harnessed*. URL: <https://www.google.com/amp/s/theconversation.com/amp/how-potential-of-massive-e-waste-dump-in-ghana-can-be-harnessed-121953>

KOMAR N.V.

Phd of International Economics Department

SANOI FATOUMATA

Student of group AMET-41

West Ukrainian National University

CULTURE DIVERSITY OF GUINEA

Guinea of (Conakry) is an African country from Western Africa, French colony, a small poor nation of Africa with rich resources, Guinea comprises of many ethnic groups with different culture and different religion, Guinea is known to be a

peaceful country despite her multi ethnics. Political record of Guinea is mixed, this book will tell you more about Guinea and faith of tourism in Guinea Conakry.

Despite Touré's attempts to minimize ethnic divisions, poverty, a feeble economy, a weak infrastructure, and limited educational and medical resources have exacerbated ethnic tensions. President Conté's has been accused of favoring his own ethnic group, the Susu. Ethnic and national tensions have coalesced around the issue of refugees. Conté initially welcomed the victims of the Sierra Leonean and Liberian wars in the early and middle 1990s. However, when the country's border towns were attacked in 2000, Conté made a radio address in which he accused the refugee population of harboring rebels and ordered the refugees to leave the country. In the days after that speech, Sierra Leoneans and Liberians were attacked and robbed, and many tried to leave the country.

Polygamy is generally prohibited by law in Guinea, but there are exceptions. Reports that 53.4% of Guinean women aged 15–49 are in polygamous marriages.

Like other West African countries, Guinea has a rich musical tradition. The group became popular in the 1960s after Guinean independence.

Guinean cuisine varies by region with rice as the most common staple. Cassava is also widely consumed Part of West African cuisine, the foods of Guinea include jollof rice, maafe, and tapalapa bread. In rural areas, food is eaten from a large serving dish and eaten by hand outside of homes.

The Republic of Guinea is a multilingual country, with over 40 languages spoken. The official language is French, which was inherited from colonial rule.

Fula (34.6%) is mostly spoken in middle guinea, where the major city is labe . It dominates in Labé and mamou , regions where it is spoken by 94.5% and 92.4% of the populations respectively.

Malinké (24.9%) is mostly spoken in upper guinea , where kankan is the major city. It dominates the kankan region where it is spoken by 87.1% of the population. The Kankan variety of the language was used by soloman kanté for the development of n'ok, a standardized unified written Manding language, which is increasingly used in literacy education and publishing books and newspapers in Guinea and neighboring countries.

Susu (17.7%) is mostly spoken in guinea maritime, where the capital is conakry . It dominates the kindia region where it is spoken by 54.9% of the population and the plurality (37%) of conakry also speaks

Koniaka (4.5%), Kissi (4.1%) and Kpelle (4%) are spoken in guinea forestière. More specifically, Kpelle is spoken in N' Nzérékoré and Yomou. Kissi is spoken in gueckedoukou and Kissidougou . kono is a language used in the south of Guinea, mostly in lola.

While Western education and employment in the formal sector have limited the strength of traditional social orderings, the legacies of caste groupings and domestic slavery continue to shape social relations. In Middle and Upper Guinea, professional artisans such as blacksmiths, leatherworkers, and bards form a social caste. Precolonial social categories are also evident in areas where the descendents of slaves live in the farming villages that were inhabitée by their bonded ancestors. In most of

the country, marriage between noble women and men of lower status is frowned upon. These traditional rankings have weakened as education, employment, and monetary wealth have created new social hierarchies.

References:

1. <https://www.everyculture.com/Get/Guinea.html#ixzz6u1O2WSFR>
2. <https://www.everyculture.com/Get/Guinea.html#ixzz6u1AMAMRe>
3. <https://www.everyculture.com/Ge-It/Guinea.html#ixzz6u19Y>

KOMAR N.

PhD of International economics department

KENNETH VILLAGRAN

Student group AMET-21

West Ukrainian National University

ATTRACTIVENESS OF THE TOURISM IN ECUADOR

Tourism has played important roles in a country, thus it has emerged to be one of the important sector. When more visitors came as tourists, income is generated and local people get employed as more jobs are created. These jobs are created because more products and services are needed to meet the needs of the visitors. According to the research conducted by the World Travel and Tourism Council in 2019, the travel and tourism industry will generate about 11.7 percent of GDP and more than 200 million jobs in the year 2019 (The Global Importance of Tourism, 1). Jobs are created in various industry such as telecommunications, transportation, manufacturing, agriculture, gaming, and tourism itself.

Aside from that, tourism also contributes to the sustainable development of a country. It plays a lead role in the conservation and protection of the natural resources and environment such as wildlife parks, beaches, and forests. It also contributes to the conservation and improvement of cultural heritages such as museums, churches, ancestral houses and antiquities. Tourism has been also one of the causes of the development of infrastructures and related services such as airports, roads, bridges, ports, recreational facilities, hotels, and restaurants.

Ecuador may be a nation of marvelous assortment and beautiful scenery. From shorelines to volcanoes, you will be able anticipate to discover nearly any kind of environment here. This implies Ecuador's tourism openings are a few of the most excellent within the world. It moreover implies that there are a parcel of exercises to appreciate in this nation. Best of all, Ecuador offers the opportunity to appreciate the ruins left behind by the Amerindian societies that populated this province numerous a long time back. It too gives simple get to to one of the most noteworthy rainforests within the world – the Amazon! Other than the Amazon, the Galapagos Islands have

much to offer the gusty explorer. You may never run out of things to find once you visit Ecuador.

Popular tourism opportunities in Ecuador include a variety of activities such as horse riding, kayaking, sea-kayaking, swimming, surfing, skiing, jet skiing, paragliding, sky diving, white water rafting, trekking, hiking, volleyball, scuba diving, snorkeling, mountain climbing and mountain biking. Some of the activities are somewhat extreme while others are gentle and relaxing, so you can choose what will best suit you. Some places offer a variety of activities while others offer virtually none at all, so it is always best to ensure that whatever sort of activity you wish to pursue is available at your chosen destination. The Ecuadorian tourism board is quite well established with regards to warning tourists about the risks involved in such activities and ensuring that these things take place in the safest conditions possible. This means visitors should heed these warnings for their own safety.

From tropical beaches to stunning landscapes, indigenous markets and historical towns, Ecuador is often suggested as the ideal destination for anyone wanting a taste of the best of South America. But, when visiting Ecuador, you'll also be able to enjoy:

- Incredible climate – With its location right on the equator, most of Ecuador enjoys warm, tropical weather all year round. But, if you don't like the heat by the coast, simply head inland towards the mountains where temperatures begin to fall.
- Easy travel – Because Ecuador is a small country with good infrastructure, it's generally easy to visit Ecuador and see and do a lot in a short amount of time.
- No need for currency exchange – If you're traveling from the United States, Ecuador uses the US dollar, so you won't be stung with currency exchange fees.
- Low cost of living – Food, transport, tours and accommodation are relatively inexpensive in Ecuador so you'll be able to go further on your budget.
- Welcoming locals – Ecuadorians are known for being kind-hearted and generous people and will often go the extra mile to make your trip extra special.

The Galapagos Islands are, in themselves, a gigantic traveler fascination. Scuba jumping spots and nature strolls are accessible all through the islands so keep in mind to bring your cameras! On the off chance that you appreciate the Galapagos Islands, why not head for the Machalilla National Stop? The stop is very expansive and indeed incorporate the Isla de la Plata. Plant life and creature life are protected here in all shapes and shapes.

- Soak in hot pools at the Papallacta Springs – An hour and a half out of Quito, you'll be able to soak in outdoor natural thermal spa pools while you enjoy views of the surrounding volcanic peaks and rainforest. There's also private pools and a great selection of affordable spa treatments that aren't to be missed.
- Ride the Devil's Nose – This popular section of Ecuadorian train tracks takes a hair-raising route down the rocky slopes of some of the most breathtaking scenery in all the Andes.
- Shop at the Otavalo Markets – Located high in the Hacienda Highlands, you'll be able to wander Ecuador's largest market to pick up authentic souvenirs and taste local foods.

You should plan to spend around \$42 per day on your vacation in Ecuador, which is the average daily price based on the expenses of other visitors. Past travelers have spent, on average, \$13 on meals for one day and \$5.22 on local transportation. Also, the average hotel price in Ecuador for a couple is \$28. So, a trip to Ecuador for two people for one week costs on average \$592. All of these average travel prices have been collected from other travelers to help you plan your own travel budget.

Ecuador is a potential destination. It is rich in natural attractions and core resources which according to the literature reviewed are the primary reasons why tourists visit the destination. Additionally, its being a small country offers tourists the possibility to travel to as many destinations as possible across the country.

References

1. *Tourism in Ecuador*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Tourism_in_Ecuador
2. *Highlights in Ecuador*. URL : <https://www.lonelyplanet.com/ecuador>

KOMAR N.

PhD of International economics department

MANTEY-AMOO CATHERINE

Student of group AMET-41

West Ukrainian National University

RACISM ISSUES

Racism refers to prejudice or discrimination by an individual, community or institution against a person or people on the basis of their membership of a particular racial group or ethical group. Racism takes many forms and can happen in many places.

Racism could be so bad that, bad judgments are made by the police and law enforcement officers just by looking at your skin color. Police treats people of color differently from whites in all situations simply because blacks or people of color are tagged as anything negative. Police violence is the leading cause of death of men in the United States and most of these men are blacks. Black people are three times more likely to be killed by the police than white people. People of color have to quickly show their hands to avoid being suspected to have arms or sharp objects as many innocent people have been killed by the police just from the assumption of they(blacks) being armed or having sharp objects. The Black Lives Matter movement which was started in 2013 is one strong body that protests against incidents of police brutality and racially motivated violence against black people. This movement has created more awareness and has done a great deal to educate against racism and brutality against people of color.

Institutions also play an important role in perpetuating racism. Schools, media, court systems and organizations also either stand for racism or against it and whatever

it may be, they make it so obvious no matter how they try to hide it. A black person may suffer not having the same benefits as a white person if he (black) finds himself schooling abroad. Blacks or international students pay more fees than the resident students and yet in many cases, the resident students receive more attention and are treated superior to the non resident students.

The most popular form of racism is that of blacks being unfairly treated by whites and Asians being unfairly treated by whites. The superior feeling that whites have over blacks and Asians is that which goes back into history. As sensitive and personal as this topic may be, it needs much enlightening and neutral judgements.

A black person walks into the elevator and the white person in it holds on to their handbag so tightly. A black person tries to rent an apartment and the owner says I can't rent my house out to a black person. A black person walks into a shop in which other customers (whites) are freely window shopping but immediately the skin color is seen as black, the shop attendant keeps following your every single move. All these scenarios are direct forms of racism and scars the victim. Regular scars from such situations lead to the victim creating emotional barriers which will prevent them from being hurt or affected by any more racist behaviors.

Frequent reactions towards racist remarks, frequent burst outs towards racists, frequent creation of barriers to avoid emotional breakdowns leads to victims being highly defensive. The defensiveness expressed by victims of racism is so high that they are first to attack before being attacked. This satisfies the saying that "you win more flies with honey but if you get yourself a bee, sting first."

Every action has a reaction. The personality of a person is who they are but their attitude is what you caused them to be. With this being said then we can blame the racist for the victim being so scared and defensive that they would rather attack first than being attacked.

Probably the victim read too much meanings into a harmless remark by a suspected racist. Probably the victim in their defensive demeanor, posed a threat to the suspected racist and that lead to an attack which was later classified as racist. Probably the suspected racist was just admiring a visible feature on the victim and that might not have gone down too well with the victim (whites have the strong urge to touch a black person's hair or feel their skin). Victimization has caused strong defensive attitudes that have lead to a dormant part of the victim being racist too without realizing it. This shows in how blacks are quick to accuse any white of their actions towards them being racist.

Every non racist move by a potential victim has a potential provision of attack in case there is a racist feedback to them. This only leaves the issue of racism unattended to and unresolved because sensitization is only done with one party when in actuality, the victims also need to be taught how to not fight first. The victims need to be taught how to not return the hate given to them with intense hate as that only aggravates the issue.

Sometimes we need to check ourselves as victims as we may be expressing our pains the wrong way. We need to accept that not everyone will discriminate against us as not all of them have racist minds. We need to show love even to those who think

we are inferior and do not deserve to be heard or treated fairly. We need to teach ourselves that we do not need to reciprocate the hate they give us because that would only affect us all. We need to know that we can express our displeasure without the same violence they throw at us. We need to stop for a second before we act and ask ourselves, “AM I A RACIST TOO?”

References:

1. www.oxfordlearnersdictionaries.com
2. www.au.reachout.com
3. www.en.m.wikipedia.org
4. www.irr.org.uk

KOMAR N.

PHD of International economics department

MOHAMMED SANI ABDULLAHI

Student of group AMET-41

West Ukrainian National University

NIGERIAN AGRICULTURE

Nigeria relies on imports to meet its food and agricultural product needs (mostly wheat, rice, poultry, fish, food services, consumer-oriented foods, etc.) worth about \$10 billion annually. Europe, Asia, the United States, South America and South Africa are major sources for agricultural imports. The GON has initiated agricultural programs such as the Anchor Borrowers Program (ABP) to diversify its economy away from oil. The GON also launched the “Green Imperative” agricultural plan in January 2020 to accelerate mechanization in the agricultural sector. In August 2019, the government restricted food imports by closing its land borders with neighboring countries. The border closure significantly reduced illegal cross-border trade of agricultural items. Nigeria’s agricultural sector has been hurt by several shocks: sporadic flooding, Boko Haram (BH) insurgencies, and conflicts between herdsmen and local farmers. Food processing continues to suffer from a lack of financing and infrastructure.

In 2019 U.S. food and agricultural exports to Nigeria reached \$595.5 million (up 93% compared to 2018). Wheat accounts for 79% of Nigeria’s total imports of U.S.-origin food and agricultural products. Nigeria also imports U.S.-origin soybeans, intermediate food products (especially vegetable oils and animal fats), consumer-oriented food products (mostly condiments and sauces, processed vegetables, wine, prepared food, dairy products, non-beverage ethanol), and fish products. Corn exports are currently growing (as at August 2020).

U.S. imports of Nigerian food and agricultural products reached \$50 million in 2019 (down 2% compared to 2018). Major U.S. imports of Nigeria-origin food and

agricultural products include cocoa beans, tea and herbal products, feeds and fodders, cashew/tree nuts, spices, as well as seafood products. Nigeria, an AGOA beneficiary, has been unable to take full advantage of the trade preference benefits: the weakness of the country's sanitary and phytosanitary (SPS)/food safety system means that food exports have difficulty meeting international standards.

Local wheat production meets an insignificant portion of Nigeria's wheat consumption demand. Overall demand is augmented by imports, which are estimated at \$1.8 billion in 2019 and projected to be \$2.1 billion in 2020. With the country's wheat milling capacity at more than 8.0 million metric tons (MMT), Nigeria is the fourth largest U.S. wheat importer in the world. Bread, semolina, pasta and other wheat, flour-based products are staples in Nigeria and the demand for these products continues to increase. Currently, the shares of wheat flour for bread, semolina, pasta and others, remains at 60%, 20%, 10% and 10%, respectively.

Although consumers' income is low, wheat products (e.g., bread and pasta) remain readily available at affordable prices in more populated urban areas. U.S.-origin wheat's market share in Nigeria was over 90% in 2012 but has declined to less than 40% in 2020 due to steep competition from wheat exports from the Black Sea region (primarily Russia). However, demand for U.S.-origin wheat is rebounding due to Russian wheat's higher prices in 2019.

Nigeria is Africa's largest producer of rice, and is among the top 15 producers globally. The Nigerian government had announced that the country would be self-sufficient in rice production by 2018. However, the high cost of rough, paddy rice, as well as high operational costs continue to hamper large-scale/integrated rice mills from producing at competitive prices; imports continue to meet half of the country's rice demand. Parboiled rice (also known as converted rice and easy-cook rice) account for the bulk of imports. Thailand- and India-origin rice (long-grain varieties) dominate imports. Nigeria remains one of the world's largest markets for parboiled rice — consuming on average \$4.7 billion worth of parboiled rice per year. The Nigerian government's Anchor Borrowers Program, initiated over the last three years, has contributed to increased domestic production, But, paddy production as well as milling costs remain high. Nigeria shut its land borders with neighboring countries in August 2019, which reduced the volume of imported rice entering through informal, cross-border channels.

Thailand-origin rice accounts for 65% of all rice imports followed by India (20%) and 15% from other origins (mainly Brazil and China). Imported rice enters the market informally through Nigeria's porous borders. Usually, shipments are destined for seaports located in neighboring countries and transported to Nigerian markets through land border routes.

The size of Nigeria's dairy market in 2019 was \$1.6 billion, with over 87% of demand met through imports. The country's dairy market is potentially as large as \$6.5 billion.

Local dairy processors rely on combining and reconstituting milk powder imported mostly from the European Union. The reconstituted milk is mostly packaged and sold as powdered, evaporated and condensed milk; packaged in metal cans and

sachets of different weights. Ice cream, chocolate milk, yogurt, and local, long-life (shelf-stable) milk production is from reconstituted imported milk powder. Infant formula, cheese, butter, as well as some ice cream, are mostly imported. Demand for these products continues to grow, with the consumption of flavored milk drinks (mostly consumed by school age children) increasingly in demand.

Beginning February 2020, the Central Bank of Nigeria (CBN) launched a program to conserve foreign exchange and encourage local production of milk and dairy products. The program introduced foreign exchange restrictions on the importation of milk and milk derivatives into the country. Following this policy, the CBN exempted and approved six Nigerian companies (i.e., to import milk and dairy products) that had keyed into Nigeria's backward integration program as the solution to increase dairy productivity. These companies are: FrieslandCampina WAMCO Nigeria; Chi Limited; TG Arla Dairy Products Limited; Promasidor Nigeria Limited; Nestle Nigeria Plc and Integrated Dairies Limited.

Frozen seafood is Nigerians' most affordable source of animal protein and consumption is increasing. The country is a potential market for approximately 2.5 MMT of fish valued at \$3 billion. Atlantic mackerel, horse mackerel, herring, and croakers are the main species consumed. Domestic catches and aquaculture production (i.e., mainly catfish and tilapia) however, remain underdeveloped due to high input costs. Catfish and tilapia, which are produced in Nigeria, are banned for export to the country. On March 1, 2018, USDA's Food Safety and Inspection Service suspended the export of Siluriformes and fish products from Nigeria. Nigeria's Federal Fisheries Department failed to fully address information requested in the self-reporting tool (SRT) prior to the due date. Consequently, Nigerian catfish farmers and processors lost the huge market opportunity for mostly smoked, packaged catfish they export to the United States.

Nigeria's potential market for alcoholic beverages is valued at \$6 billion. The still wines (red and white) category lead the market – accounting for a market share of more than 80%. Red wine alone accounts for over 73% of the total volume sold. Local wine processing is still underdeveloped. Middle-class consumers are increasing their consumption of wine, perceiving it as a healthier option than other alcoholic beverages. Effective June 4, 2018, the 20% tax on wine was replaced by a tax of per centiliter over a three-year period to 2020. The government indicated it wants to raise revenues and reduce health hazards associated with alcohol abuse.

References:

1. *Regional Agricultural Affairs Office*. URL: <https://www.fas.usda.gov/regions/nigeria>
2. *U.S. Department of Agriculture (USDA)*. URL: <https://www.usda.gov/>
3. *Office of Agricultural Affairs*. URL: <https://www.fas.usda.gov/offices/office-agricultural-affairs-lagos>
4. *U.S. Consulate, Lagos-Nigeria*. URL: <https://ng.usembassy.gov/embassy-consulate/lagos/>

PORADENKO OLENA
Ph.D., Associate Professor;
AMANI LELA HERMANCE MARIELLE
Student group AMET – 41
International economics department
West Ukrainian National University

TOURISM IN IVORY COAST

Ivory Coast's tourism industry has developed significantly since the early 1970s. The country had 11,374 beds in 7,786 hotel rooms and a 70% occupancy rate in 1997. In 1998, there were 301,039 arriving tourists, including more than 73,000 from (Germany), France and United Kingdom. Beaches, tourist villages, and photo safaris through wildlife preserves are some of the main attractions.

Passports are needed for travel into Ivory Coast. Visas are not required for stays of less than 91 days, [citation needed] though a vaccination certificate for yellow fever is required from all foreign visitors. In 2002, the US Department of State estimated the average cost of staying in Abidjan at \$160 per day, compared to Yamoussoukro at \$98.

Cultural tourism

In relation to its geographical location, traditional architecture, culinary, festivals, folklores, craftsmanship, habits and customs, social organization modelled on ancestral values and its unique traditions, Côte d'Ivoire has always been a crossroads for many peoples and ethnic groups of West Africa. With more than 60 ethnic groups and a multitude of communities, the Ivorian people made up a veritable cultural mosaic. The Ivorian culture is extremely rich and diversified, with a warm, hospitable and smiling people.

Seaside resort tourism

If you are a lover of beaches bordered with coconut trees, aroused by the blue ocean, Côte d'Ivoire offers you several beautiful seaside destinations with a maritime coast, covering more than 515 km opening onto the Atlantic Ocean. With more than 300,000 hectares of lagoon water, many marinas (beachfront hotels), wonderful beaches of golden sand, sun, palm trees, sunbathing tanners, beach walks, diving, surfing, and swimming in the waters of the Atlantic Ocean.

Historical tourism

Côte d'Ivoire regroups a rich heritage of remarkable natural and historical sites. Colonial buildings, monuments and museums will delight lovers of history and architecture. Some of these ancient remains are UNESCO World Heritage Sites. You will discover the house of Samory Toure, the monument of René Caille in Tiémé, the hut of Binger, the first hut of Bondoukou, the 17th century mosque of Sorobango, the governor's palace in Sassandra and many other historical sites.

Sports tourism

Côte d'Ivoire has several must-see trails for hikers. Traveling on foot is an original, authentic and environmentally friendly way to enjoy a holiday in nature.

Some of these trails are famous for their history and you will appreciate the beautiful breathtaking scenery. Several peaks will permit you to escape to high altitude such as Mount Nimba (1752 m) and Mount Tankou (1189m) and you shall appreciate the wellbeing of sports.

Sustainable tourism

The term sustainable tourism generally describes all forms of alternative tourism that respect, preserve and sustainably enhance natural, cultural and social resources so as to minimize the negative impacts they may generate. The promotion of sustainable tourism in Côte d'Ivoire will permit that the local populations come in contact with international visitors, thus creating employment and business opportunities while preserving the environment.

Religious tourism

Also known as tourism of faith, religious tourism is the visiting of holy places for purposes of pilgrimage, religious gatherings or for leisure purposes in the framework of tourism. Côte d'Ivoire is a secular state with religious diversity. The various religion followers Live peacefully together. Islam and Christianity are the most widespread religions. 42.9% of Muslims, 33.9% of Christians; 19% of free thinkers, 4% of animists and 1% of otherreliaions.

Agricultural tourism

The agritourism is a form of tourism whose object is the discovery of the agricultural know-how of a territory. It gathers services of reception, lodging and conquers every year more and more amateurs of nature. It connects agricultural producers with foreign tourists thus allowing the discovery of Ivorian rural agricultural heritage. This generates economic development for Ivorian farmers.

Hunting tourism

Côte d'Ivoire has a network of 14 protected areas and several specially developed hunting areas covering a total of over 2,500,000 ha. Some of these protected areas are listed as World Heritage by UNESCO and the Ramsar Convention. Ivory Coast offers immense opportunities for photo safari tourism, sports hunting, and sports fishing. Several animal species are represented.

Business and congress tourism

As a commercial hub for West Africa, Côte d'Ivoire offers immense business opportunities. Côte d'Ivoire has several infrastructures required for business tourism. Prestigious reception venues, conference rooms and numerous centers equipped to host conferences, seminars, conventions and other trade fairs. With a modern communication network and international class hotel infrastructure, Côte d'Ivoire has many advantages that make it one of the best African destinations for business, conventions and seminars.

Ecotourism

Ivory Coast has several ecotourism sites that will allow you to escape the stress of the bustling city life, immerse yourself in an elegant pure nature, smell the scent of virgin nature, breathe the clean air the tropical rainforest, relax, take canoe trips, walk, contemplate animals and forget the worries of everyday life. Ivory Coast is one of the last African wild treasures and it has a breathtaking animal concentrate.

References:

1. *Discover-ivorycoast*. URL: <https://discover-ivorycoast.com/things-to-do/>
2. *Ivory_Coast-Vacations*. URL: https://www.tripadvisor.com/Tourism-g294192-Ivory_Coast-Vacations.html
3. *Tourism_in_Ivory_Coast*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Tourism_in_Ivory_Coast

PORADENKO OLENA

Ph.D., Associate professor;

C.D. CHISANGA

Student group AMET – 41

International economics department

West Ukrainian National University

10 BEAUTIFUL SITES IN ZAMBIA

1. VIEW THE VICTORIA FALLS

The crown jewel of Zambia is one of the most impressive sights in the world. A UNESCO World Heritage Site, Victoria Falls straddles Zambia and Zimbabwe with a 2km sheet of water falling off the cliff. Wet weather gear is necessary at the falls, thanks to the heavy mist that drenches those who take the opportunity to touch the water before it plummets to the river below.

2. PLUNGE INTO THE DEVIL'S POOLS

With ungodly amounts of water plunging over Victoria Falls every second, nature has created rock pools just before the plunge point. When the water levels of the Zambezi Rivers drops (in August) there's an opportunity to jump into these pools for the ultimate adrenaline experience. The natural barrier created by the falls makes it a safe, yet adrenaline-pumping photo opportunity with a permanent rainbow formed from the mist of the falls.

3. ENJOY A ZAMBEZI RIVER CRUISE

Taking a cruise on the Zambezi River while enjoying dinner and the sunset is a memorable occasion. The entire journey is a luxurious experience, with the crew and reception on hand to ensure you have an immersive and entertaining evening with incredible food. The boats launch from a few kilometers above Victoria Falls and, as you make your way down the river, the staff will point out any wildlife-spotting opportunities.

4. SHOP AT THE LUSAKA MARKETS

African markets are full of color, noise, goods and people. In Zambia's capital city, Lusaka, there are several markets offering different experiences to match individual tastes. For people looking to buy souvenirs, the Arcades Shopping Centre vendors have a variety of wares to browse through. For a more authentic market experience with fruit, vegetables, meat and consumer goods, the Town Centre Market and Lusaka City Market are the places to be. The atmosphere is more intense, as the

market is thriving with locals going about their days, which means the prices are less likely to being inflated for tourists.

5. VISIT THE LUSAKA NATIONAL MUSEUM

In a building that looks like it has come straight out of Soviet Russia, the National Museum has four galleries full of information about the history of Zambia, including a display about witchcraft. The number of displays isn't large but the amount of information on the signboards is well organized and everyone can get a deeper understanding of the country with a visit.

6. A TRIP TO SIAVONGA

Siavonga is known as the 'Riviera of Zambia', attracting domestic and international tourists to the banks of Lake Kariba. The lake has a lot of activities for all ages, including building sandcastles on the beach, relaxing on a houseboat, and paddling along the shores in a canoe. The Dam Wall is worthy of a visit too, given its significance to the country. Completed in 1960, the Dam Wall makes Lake Kariba the largest man-made lake in the world. It also provides the majority of Zambia's power. You can walk along the hydroelectric dam, which is the best way to get a feel for its size. Oh, and the Siavonga sunsets are too die for!

7. THE BLUE LAGOON NATIONAL PARK

The Blue Lagoon is an undiscovered gem 120 km from Lusaka that has recently opened to the public. In dry season, the vast plains of dry land extend as far as the eye can see, differentiating this national park from others in the country. In wet season, the plains transform into gorgeous wetlands, attracting birds and lechwe to the shallows. Keep your eyes peeled for an unusual animal at the Blue Lagoon National Park. Massive river pythons are drawn here by lechwe and birds, which are lucrative prey.

8. A SHOT OF ADRENALINE WITH THE GORGE SWING

The Gorge Swing, the world's first commercial high wire, is above the Zambezi River leading to Victoria Falls. A cable stretches 135 metres across the gorge and is 75 metres above the river's Grade Seven rapids. Brave participants run off the cliff wearing a harness that attaches them to the cable. Once off the cliff, there's a 50-metre free fall before the cable gains tension and the participant begins to swing out over the gorge in a pendulum motion. Eventually they're lowered down and are left facing the steep hike back up the cliff. If the Gorge Swing doesn't tempt you, the alternative is a flying fox that takes you out over the gorge before being pulled back in.

9. EXPERIENCE THE RHINO WALK

Walking in the Mosi-oa-Tunya National Park is a rare opportunity for people to get a glimpse of a white rhino at ground level in the wild. The white rhino population is close to being extinct thanks to poachers, so having a chance to share time with them is very special and a brilliant photo opportunity, but something few people get to do. Before the tour starts, trackers are out in the national park to find the rhinos so you to spend as much time with them as possible.

10. LILAYI ELEPHANT NURSERY

As awesome as it is seeing elephants in the wild, it's baby elephants that get the most attention from tourists. The best chance for a baby elephant encounter in Zambia is at the elephant nursery in Lilayi started by the NGO, Game Rangers International,

who work to rescue and rehab elephants from Kafue National Park. The feeding times from 11am to 1:30pm are open to the public daily. For those who want a behind-the-scenes look at the level of care the elephants get, you can stay at the Lilayi Lodge. The property has nearly 600 acres, which gives the baby elephants a chance to mature and train their instincts before beginning the process of being released back into the wild.

References

1. Zambiatourism. URL: <https://www.zambiatourism.com/>
2. Zambiatourism. Destinations. URL: <https://www.zambiatourism.com/destinations/>
3. Zambia-tourist-attractions. URL: <https://www.true.travel/zambia-tourist-attractions/>

PORADENKO OLENA

Ph.D., Associate Professor

DAYTON ESSEL

Student group AMET – 41

International Economics Department

West Ukrainian National University

FOREIGN DIRECT INVESTMENT AND SUSTAINABLE HUMAN DEVELOPMENT IN AFRICA

International investments are often categorized into direct and indirect investments. Indirect foreign investors move capital through intermediate markets and institutions like capital markets (stock exchanges, bonds market, and the like) or bank loans. Direct foreign investors, however, have some direct control of the managerial and financial operations of the company in which they have invested in another country with a lasting benefit. This is termed Foreign Direct Investment (FDI).

FDI is potentially feasible to offer long-term gains to host nations. As per the International Monetary Fund (IMF); “FDI is defined as the movement of long-term capital, which represents a long-lasting interest in the production process and control over different kinds of activities, by a foreign investor into a foreign host country”. This investment comes with numerous advantages to the host country. Some of the advantages advanced by scholars include increase in capital, productive assets, building entrepreneurship spirit in citizens of host countries, better skills, increased export and upgraded marketing expertise, increased access to a wider market across borders, transfer of managerial abilities, transfer of advance technologies and innovative skills, the creation of jobs, among other benefits which help to boost economic growth.

We investigated the role played by foreign direct investment in sustainable human development achievement in Africa. The impact of FDI on Human Development Index (HDI) and on each of its three dimensions (i.e. health, education,

and income) for 52 African countries over 31 years from 1990 to 2022. The Seemingly Unrelated Regression (SUR) estimation was employed to estimate four models jointly as a system of equations to measure the contribution of foreign direct investment to human development achievements on the African continent. It was ascertained that FDI has a positive impact on Income Index and a negative impact on other human development indicators. We also found that countries with developed financial markets turn to benefit more from FDI than those with less developed financial markets. Thus, the financial sector is a channel through which FDI passes to better affect all the dimensions of human development. GDP per capita, Domestic Investment (Gross capital formation), and openness to trade were also found to positively influence HD and its dimensions in Africa. Empirical evidence was also established that democratic regimes are favorable environment for the achievement of human development in Africa. Finally, countries with high degree of freedom performed better in terms of HD achievements than those with low degree of freedom. African countries need targeted economic and social policies as well as developed financial markets to be able to reap the benefits of FDI in terms of the achievements of sustainable human development.

References:

1. Adams, S., & Opoku, E. E. O. (2015). *Foreign direct investment, regulations and growth in sub Saharan Africa. Economic Analysis and Policy*, 47, 48-56.
2. Addison, T., & Heshmati, A. (2003). *The new global determinants of FDI flows to developing*
3. Khan, H. H. & Khan, O. (2018). *Income-FDI-Environmental degradation nexus for developing*

PORADENKO OLENA

Ph.D., Associate Professor

JERREH DARBOE

Student group AMET – 41

International Economics Department

West Ukrainian National University

ABOUT UNITED NATION INTERNATIONAL CHILDREN'S EMERGENCY FUND (UNICEF) AND IT WORK IN THE GAMBIA

UNICEF was created by the United Nations General Assembly on 11 December 1946, to provide emergency food and healthcare to children and mothers in countries that had been devastated by World War II. In 1950, UNICEF's mandate was extended to address the long-term needs of children and women in developing countries everywhere. In 1953 it became a permanent part of the United

Nations System, and the words "international" and "emergency" were dropped from the organization's name, though it retained the original acronym, "UNICEF". For over 70 years, UNICEF has been working to save children's lives, defend their rights and help them realize their full potential. UNICEF is the largest international organization for the promotion and protection of the rights of children, with a presence in more than 190 countries and territories.

One of the key methods how UNICEF drives change for children and young people every day, across the globe is: Child Protection: Every child has the right to live free from violence, exploitation and abuse.

Key facts:

- Some 15 million adolescent girls aged 15–19 have experienced forced sex in their lifetime.
- About 10% of the world's children are not legally protected from corporal punishment.
- Over 1 in 3 students aged 13–15 experience bullying worldwide.
- Approximately 1 in 4 children under the age of 5 – some 176 million – live with a mother who is a victim of intimate partner violence.
- Roughly 3 in 4 children between the ages of 2 and 4 – around 300 million – are regularly subjected to violent discipline by their caregivers.

Furthermore, in The Gambia, UNICEF works with the Government to deliver services for children across the country. Guided by the principles of the Convention on the Rights of the Child, UNICEF works to ensure every child survives and thrives, and is protected from violence, discrimination and all forms of harmful traditional practices. Since 1965, UNICEF have partnered with the Government of The Gambia to strengthen national laws and policies and empower local communities to deliver better services for women and children. Their interventions are based on their Country Program, signed with the Government of The Gambia. They implement their programs in line with the country's National Development Plan 2017-2021, the United Nations Development Assistance Framework, and the Sustainable Development Goals.

To reach the most vulnerable communities and make the biggest impact, they've deployed their Ñsa Kenno (We can do it) model which is driven by the people they serve, and centers on community engagement as an integral part of a successful programming for change in behaviors and the creation of demand necessary to improve the health, social, and overall well-being of children in The Gambia. The model is based on the human-rights based approach to sustainable development, and is focused on delivering community-level services through the existing local governance structures with the inclusion and participation of children, youth, and other community members.

References:

1. <https://www.unicef.org/where-we-work#G>
2. <https://shop.unicef.ca/make-a-donation-in-memory>
3. <https://www.facebook.com/UNICEF-Canada>

JUSTICE AND RULE OF LAW IN THE REPUBLIC DEMOCRATIC OF CONGO

The Congolese security system is currently not only incapable of defending the state and the state's authority, but it also poses a threat to the population as a whole. The Transitional Government (2003-2006) failed to address justice or human rights issues, which resulted in a system of entrenched impunity.

Access to justice remains extremely limited outside of Kinshasa, due to the high costs of legal proceedings, the prevalence of corruption, legal illiteracy, the insufficient number of courts and tribunals, and a lack of staff especially in remote areas (Davis et al, 2014). The system is unable to deliver day-to-day rule of law for the population, let alone tackle serious crimes and abuses during the wars, including rape and sexual violence (Davis et al, 2014; Afoaku, 2010; Davis, 2009). There is thus little redress for victims of violations (Afoaku, 2010). Further, impunity for crimes of sexual violence is likely to hinder the participation of women in a democracy, if their security is constantly under threat (Davis, 2009).

The Kabila regime has indirectly undermined the independence of the judiciary by depriving it of funding (Matti, 2010). Congolese judges are subject to undue influence from government officials and powerful individuals; and there is frequent political interference with judicial processes (Afoaku, 2010; Davis, 2009).

Poor coordination between the various actors and institutions involved in the management of security services in the DRC has created a dysfunctional structure characterized by a culture of impunity, with no regard for senior civil servants in charge of coordination (Mayamba, 2012). Democratic oversight of the police also remains a big challenge. This is in part due to resistance from the police hierarchies that are unaccustomed to operating within a democratic environment; and in part due to the failure of parliament to fully engage in oversight. A lack of clear command and control enables senior officers in the army and police to engage in corruption (Davis, 2009).

Weak state apparatus has meant that 'rule of law' has not been applied consistently at the local level despite the constitution and new legislation (Jackson, 2007). Corruption is endemic at all levels of society in the DRC (Chine, 2014; Trefon, 2010; Afoaku, 2010). Insufficient and infrequent payment of salaries fuel petty corruption among civil servants, police and soldiers (Afoaku, 2010; Vinck and Pham, 2008). Little progress has been made to combat corruption, although some local-level initiatives have reported success.

Natural resource governance

Corruption, mismanagement, insufficient institutional capacity and fundamental governance deficiencies have contributed to poor results in the lucrative mining and

forestry sectors in the DRC (World Bank, 2008; Trefon, 2010). The local population in Katanga – the DRC’s key copper and cobalt producing region – for example, have yet to benefit from the region’s resources (Afoaku, 2010; Samndong and Nhantumbo, 2015). There is currently a large gap between what should be paid in mining and forestry tax revenue and what is actually recorded (World Bank, 2008), due in large part to a lack of transparency and accountability and fraudulent practices by companies and government agencies (World Bank, 2008; Trefon, 2010). Environmental governance thus cannot be seen solely as a technical issue as it is also a political and social challenge (Trefon, 2010).

Despite the adoption of a new Mine Law and regulations (2002) and other legislation to strengthen governance, use and control of forestry, mining and agriculture, which are consistent with international best practice, the government has failed to effectively apply this legislation and loopholes exist (World Bank, 2008; Samndong and Nhantumbo, 2015). Some argue that the institutional preconditions required to implement the transparency and governance provisions of the mining code currently do not exist. These include appropriate administrative structures, central government institutions capable of oversight; well- trained (and well-paid) staff, and inter-governmental/institutional cooperation (Guenther, 2008; Samndong and Nhantumbo, 2015).

References:

1. <http://www.justice.gov.cd/>

SEIDU TOSIN

West Ukrainian National University

ECONOMIZATION OF FOREIGN POLICY OF NIGERIA

Foreign policy, if it means anything is the strategy of defending a nation’s national interest through diplomacy. When diplomacy fails the same interest may be defended through war and the force of arms. The question then is what constitutes Nigeria’s national interests. Our national interests are internal cohesion, national unity, the creation of a happy and egalitarian society, the creation of a state where career is open to talents and where there IS employment for those who want to work and where there are the traditional freedoms of speech, political association, religion and equality before the Law, coupled with this is the defense of the humanity and rights of all black men through deliberate action and policies.

These to me constitute our national interest. Once we agree about our national interest then it follows that these national interests are worth defending. Our relations with other countries must be such as would advance our national interests. It is usually stated that Africa should be the focus of our foreign policy. In what ways

would an Afro-centric foreign policy favour our national interest? The answer is that since most black people live on the African continent,

Nigeria being the largest black nation in the world has continental responsibility to all African peoples particularly the black people South of the Sahara. The emphasis here is our responsibility to the black people of Africa. Africa is the home of the black man and all other races here were originally immigrants. Being on the same continent with some Caucasians like the Arabs and the white South Africans does not mean that we have common interests. I want to stress the point that our interests and those of the Arabs do not necessarily cohere and there are innumerable occasions, in spite of what Islam preaches about the brotherhood of man when the Arabs have pursued policies injurious to our well being and prosperity.

The objectives of Nigeria's foreign policy

The objectives of Nigeria's foreign policy are informed by a national creed or principles that Nigeria firmly upholds as a sovereign nation. Such principles, like King (1996) posits, are consistent with the ideological framework which informs its policy. The conception of national roles, formulation of policies, and conduct of external relations are thus inextricably controlled by these basic principles or fundamentals.

The principles have been declared, discussed or analyzed at various times. The fundamental principles are geared towards protecting and advancing Nigeria's national interest. The principles include

Respect for the territorial integrity and political independence of nation- states on-interference in the internal affairs of other states Promotion of African unity through functional cooperation

Elimination of colonialism and racism and the promotion of world peace, and Non-alignment in the Cold War struggle between superpowers and their allies (Nigeria Constitution, 1999)

The first principle, respect for territorial integrity of sovereign states is informed by the idea that ,Nigeria's ability to defend its own sovereignty is strengthened when states respect each other's territorial integrity. Respect for territorial integrity assumes added importance in Africa where arbitrary and artificial boundaries created are subject to dispute, to engender continental and national stability.

Ethelbert Umeh (2012) suggested that sir Abubakar Tafawa Balewa had opined that such boundaries should be respected and, in the interest of peace, must remain the recognized boundaries until such time as the people concerned decide of their free will to merge into one larger unit. We shall discourage any attempts to influence such communities by force. since such interference could only result in unrest and...harm to the future of this great continent.

Nigerian borders cut across ethnic groups, or put differently, ethnic groups in Nigeria are by colonial design cut into other geographical entities. For example, the Yoruba of the southwest are divided between Benin Republic and Nigeria. The Efik-Ibibio, Ejagham and Ogoja peoples also straddle the borders along Nigeria and Cameroon; just as the Hausa-Fulani, Shuwa Arabs and Kanuri in the north also

straddle the borders along Nigeria-Niger and Nigeria-Chad. Using ethnicity therefore as basis for self-governance would spell such Nigeria has since the OAU Cairo Resolution of 1964, remained committed to “respect the borders existing on their (states”) achievement of national independence”.

This respect has earned for Nigeria the trust of smaller neighbours that it has no expansionist intentions (King, 1996), with the exception of Cameroon, which from the 1980s to the 2000s had strongly insinuated Nigeria” planned military and political expansion. This suspicion was increased by the diplomatic and military row with Equatorial Guinea, the controversy over ownership of the oil-rich Bakassi peninsula, and the surreptitious and underground French incitement against Nigeria”s restless attitude in its neighbourhood.

The second principle, non-interference in the internal affairs of other states complements the first. Non-interference is not the same as non-intervention. Interference itself literally means an unwelcome involvement of an external or a second party in the national affairs of a sovereign state. Intervention however, is an acceptable development in international politics to help a state restore peace or to save a nation from an internal crisis that is becoming externalized or a huge humanitarian concern ONOJA PATRICK (2003).

The concept of economic diplomacy as a foreign policy plank was introduced in Nigeria’s foreign policy during the Ibrahim Babangida administration. The government conceptualized economic diplomacy policy as, ‘the promotion of export trade, investment and increased financial assistance from friendly countries’. Building on this, the then Foreign Affairs Minister, Ike Nwachukwu in his June 1988 speech entitled: The Dynamics of Nigeria’s Foreign Policy, provided the policy direction when he stated that, ‘ it is the responsibility of our foreign policy apparatus to advance the course of our national economic recovery.

The imperative of an economic diplomacy foreign policy framework was inspired by the economic pressures that were exerted on the Nigerian economy as a result of the introduction of the Structural Adjustment Programme (SAP) .

The later government of General Sani Abacha from 1993-98 focuses on the disputes between Nigeria and Cameroon on land in the richest area of Nigeria which have been confiscated from Nigeria and was given to the Republic of Cameroon by the International Court of Justice ICJ. Nigeria disagreed with the judgment and never released Bakasi to Cameroon, and the rampant killing of politicians by the then government, this action led to the sanctioned of Nigeria from among members of the Commonwealth until 1999 when an elected government came to power, the Commonwealth re-admitted Nigeria and the European Union lifted all of the sanctions imposed on the country in 1995. The sanction was a reaction to the execution of Ken SaroWiwa, an activist slain by the Nigerian military regime of Sani Abacha. The United Nations Human Rights.

Conclusions

Nigeria– African relations have been characterized by certain landmarks, creation of OAU, ECOWAS and ECOMOG and of course in Promoting peace and unity within Africa, sometimes through dialogue finance and sometime through used

force where necessary for example in 2000 when President of Sao tome and Principe paid an official visit to Nigeria the military took over the government at Sao Tome, the then President of Nigeria Olusegun Obasanjo returned him back to power by forced.

Nigeria also tried tirelessly in bringing peace in Liberia, Sarrie Leone and etc. But the most unfortunate thing is, Nigeria tried so hard in assisting other African countries to solve their problems but she failed to solve her internal problems for example Boko Haram insurgency, Niger Delta avengers and the people South East of Nigeria who call for the independence and creation of Biafra states.

YUSIFU MOHAMED THORONKA
West Ukrainian National Univerty

AN ENERGY TRANSITION FOR AFRICA'S SUSTAINABLE AGRICULTURE AND FOOD SECURITY

Africa has more countries faced with food security problems, in comparison to other continents, approximately two-thirds of the African continent are affected immensely, where the gross domestic product (GDP) has declined for six consecutive years. Out of the 44 countries with poor or critical food security, 30 are in Africa; present trends would mean that the number of chronically undernourished in sub-Saharan Africa has risen from 180 million to 300 million since 2010.

Objective: To ensure that all people at all times have both physical and economic access to the basic foods which are needed. At the global level, food security has three (3) specific aims and objectives which are;

- Ensuring production of adequate food supplies
- Maximizing stability in the flow of supplies
- Securing access to available supplies on the on the part of those who need

them

Intensification: This involves using land, water and labor more efficiently, increasing the use of technologies such as Integrated Pest Management (IPM) and IPNs to control pests and maintain soil fertility, intercropping, terracing and other techniques to control erosion.

Diversification: It involves matching farm production to the prevailing agro-ecological conditions it does not mean that all production units must be diversified, some may and probably should contain highly specialized production units or crops that generate profits than typical subsistent crops.

Successful intensification and diversification will increase system resilience and the ability of household food insecurity. Resilience also implies greater loss during droughts or flooding and distributes the demand for labor more evenly throughout the growing seasons.

Africa's sustainable agriculture: specific activities for Sustainable Agriculture and Rural Development (SARD) were recommended at the FAO/ Netherlands Conference on Agriculture and the environment.

However, African agriculture, which is characterized by low levels of productivity relative to population growth and frequently accompanied by human induced degradation and drought presents special challenges not commonly encountered in other regions.

Sustainable agriculture can be defined as the management and conservation of the natural resources and the orientation of technological and institutional change in such manner as to ensure the attainment and continued satisfaction of the human needs for present and future generations.

Furthermore, the goals, strategies and tools were developed in the light of the need to feed an additional 3.2 billion people by the year 2025 and the growing degradation of the natural resources-based arising from unsustainable farming and land use practices. Its objectives,

- To improve food security by ensuring an appropriate and sustainable balance between self-sufficiency and self-reliance.
- Promote employment and income generation in rural areas
- Conserve natural resources and protect the environment.

In Africa, these goals are not easily attainable over the short or medium term. High population densities relative to productive capacity, landlessness, malnutrition and extreme poverty will inevitably lead to the degradation of the natural resources base arising from unsustainable farming and land use practices

Finally, a new context for action has emerged in the international community, which calls for an energy transition in both developing and industrialized countries. For the O.E.C.D countries this transition takes form in the context of high consumption patterns that involves net resources transfers from south to the north, consume excess resources and or generate pollution.

In Africa countries, a transition to sustainable energy systems is needed to accelerate the growth of base food production. Harvesting and processing.

However, breaking the current energy bottleneck must also be sustainable (environmentally sound, socially acceptable and economically viable) such a transition involves a commitment to long-term developmental goals and require innovative policy and technological solutions.

For Africa, an energy transition would be characterized by a move from the present levels of subsistence energy usage based on human labor and fuel wood resources, to a situation and diversified energy sources.

The New Energy situation would offer opportunities to reinvigorate the situation in many African countries which continue to cope with insufficient rural energy supplies,

- Price policies rarely reflects the energy need for rural population
- Energy plans and agricultural programs are not linked
- Energy policies and plans in most countries do not focus on the agricultural and rural sectors except otherwise.

Conclusion: Modern agriculture methods have resulted in a spectacular increase in productivity, however, the majority of the chronically hungry are small farmers in developing countries who produce much of what they eat.

The food security in any region is not simply a question of producing enough food to meet demands; it is influenced by a multitude of factors, both natural and caused by humans.

Increased food supply is necessary but not a sufficient condition for eliminating hunger poverty. The food security of any region is not simply a question of producing enough food to meet demands; it is influenced by a multitude of factors.

References:

1. <http://www.fao.org/3/v9766E/v9766e03.htm>
2. <https://www.irena.org/newsroom/pressreleases/2021/Jan/FAO-and-IRENA-Join-Forces-to-Boost-Renewables-in-Food-and-Agriculture>
3. <https://www.brookings.edu/blog/africa-in-focus/2020/05/14/protecting-food-security-in-africa-during-covid-19/>
4. <https://www.unsd.org/the-food-security-conundrum-of-sub-saharan-africa>

WUBI MEEKLY NNENDAH
West Ukrainian National University

THE IMPACTS OF UNEMPLOYMENT IN NIGERIA

INTRODUCTION

Being without a job is indeed an enforced idleness of wage earners who are able and enthusiastic to work but cannot find jobs. In societies in which most people can earn a living only by working for others, being unable to find a job is a serious problem. Because of its human costs in deprivation and a feeling of rejection and personal failure, the extent of unemployment is widely used as a measure of workers' welfare. The proportion of workers unemployed also shows how well a nation's human resources are used and serves as an index of economic movement (positive or negative). Unemployment has called for a greater concern in the Nigeria economy. It has continued to be the major macroeconomic objective of the government. Unemployment constitutes a series of serious developmental problems and is increasingly more serious all over Nigeria. The major policy of the government and the international agencies is targeted at reducing the rate of unemployment. Since the population explosion began, the developing nations have been characterized by unemployment. Unemployment in Africa's largest economy surged to the second highest on a global list of countries monitored by Bloomberg.

The jobless rate in Nigeria rose to 33.3% in the three months through December, according to a report published by National Bureau of Statistics on its website Monday. That's up from 27.1% in the second quarter of 2020, the last period

for which the agency released labour-force statistics. A third of the 69.7 million-strong labour force in Africa's most-populous nation either did nothing or worked for less than 20 hours a week, making them unemployed, according to the Nigerian definition. Another 15.9 million worked less than 40 hours a week, making them underemployed. Nigeria's jobless rate has more than quadrupled over the last five years as the economy went through two recessions, casting a shadow over the efforts to implement policies to drive growth and create jobs by President Muhammadu Buhari's administration.

CAUSES OF UNEMPLOYMENT IN NIGERIA

High and Rapid Population Growth :

One of the major factors responsible for the high level of unemployment in Nigeria is the rapid growth in population. There has been an increase in the growth of the labour forces along with the inadequate supply of jobs. The rapid population growth has been coupled with rural-urban migration. This has increased the population in cities thereby raising the level of joblessness.

Unstable and corrupt political environment:

Another key problem is poor leadership and high level of corruption in Nigeria. The failure of the government to perform their constitutional duties has resulted in the high level of unemployment. Also, the high level of corruption in Nigeria among politicians has resulted in the mismanagement of the funds and resources supposed to be used for the creation of job opportunities for the people.

Lack of infrastructure:

Lack of good roads, steady and sustainable power supply has made the economy hostile to investors. The lack of infrastructure has led to the high cost of production. The absence of investors influences the number of available jobs. The operating companies also use fewer people because of the high cost of production.

Recession Unemployment in Nigeria has been worsened by the recent decline in the country's economy. A lot of people have been laid off, while new jobs were not created. Most companies laid off employees because they can't afford a lot workers.

EFFECTS OF UNEMPLOYMENT IN NIGERIA

Due to the increasing unemployment rate in Nigeria, there have been adverse effects on both the economy and the society. The consequences of unemployment in Nigeria includes:

- Reduction in the national output of goods and services.
- Increased rural-urban migration.
- High level of poverty in Nigeria.
- Increase in the number of dependent people.
- The high rate of crimes.

CONCLUSION

The findings revealed that unemployment in Nigeria increased from 27% in Q2 2020 as against 23% in 2018 with youth unemployment at over 50%. From 2011 to 2018 there is an increase of 16% unemployment growth rate in Nigeria. From all indications, youth unemployment is a menace in Nigeria and constitutes a real danger and a threat to Nigeria's democracy. This is because these youths could

be manipulated to undermine the stability of Nigeria's democracy at any point in time. Against this background, there is the need by government at all levels, international community and other stakeholders to embark on massive job creation to take these youths off the streets. Granted, there may not be a quick fix to this problem, but all the stakeholders must as a matter of fact do something urgently. Finally, democracy is a journey not a destination. For Nigeria, it is a learning process. As a matter of fact it may not be a perfect system of government, but it has several advantages over other systems. People including the Nigerian youths must feel the positive impact of democracy in their lives.

IRYNA ZVARYCH,

PhD, Prof.

EMMANUEL RICHMOND MENSAH

Student group AMET-41 (International Economics)

West Ukrainian National University

AN ANALYSIS OF WOMEN'S POLITICAL PARTICIPATION IN GHANA

The representation of women in political and public life has been historically low across the globe despite the efforts being made to reverse the trend. Very few countries have recorded marginal and inconsistent increase in women's representation. Ghana is not exempted from this global trend. This study focused on analyzing women's political participation in Ghana in the context of sustainable development, an attempt to identify factors that have positively affected women's political participation, challenges faced by women occupying and intending to occupy political positions and innovative ways of dealing with these challenges. The methodology was qualitative in design and involved online survey with purposively selected members of the general public and interviews with women parliamentarians, district assembly and unit committee members, political party executives and also representatives from non-governmental organizations. In addition to primary data from respondents, the study relied on secondary data from existing literature to support the work. The study found out that despite domestic and international commitments and efforts to increase women's political participation, the statistics is still low at both national and local government levels with very marginal rise particularly in the number of contestants for elective positions [1].

Since 1992, women's representation in the national parliament has been below 13 percent. The study realized that women occupying and intending to occupy political positions face similar and sometimes peculiar challenges including excessive monetization of politics, political party gatekeeping and the 'godfather' syndrome and lack of support from family, media and society due to the patriarchal society. It is a wake-up call for all stakeholders. – government, women's groups, non-governmental

organizations, civil society, traditional and religious leaders, development partners and women themselves to work together.

The passage of the affirmative action bill into law coupled with proper implementation, monitoring and evaluation by all stakeholders will make a difference in meeting the Sustainable Development Goal. The promotion of gender equality and women's empowerment has become a global agenda of high importance. It is said that women's full and equal participation, and the integration of gender perspectives into every endeavor are key to global development.

Women are known to be under-represented in the political arena globally as well as regionally. However, the positive impact of women in politics to development cannot be overemphasized. According to Kofi Annan, study after study has taught us, there is no tool for development more effective than the empowerment of women. No other policy is as likely to raise economic productivity or to reduce child and maternal mortality. No other policy is as sure to improve nutrition and promote health, including the prevention of HIV/AIDS. No other policy is as powerful in increasing the chances of education for the next generation [2].

Gretchen Bauer evaluates women's participation in African parliaments and highlights the importance of women's symbolic and substantive representation in parliament. Bauer shares that women's participation in politics as MPs have a symbolic effect as it tends to change gendered ide- as about the roles of women and men in politics. Women's presence and participation in parliaments contribute to 'raising awareness of what women can achieve as political actors and legitimizing them as political actors', or encouraging more women to be engaged in politics as voters, activists, candidates, leaders. for example, in terms of promoting or accomplishing certain policy agendas or legislative items [2].

The exclusion of women from political participation is neither a 21st century phenomenon nor particular to certain countries only. the financial constraints, the work points to religious factors that also inhibit women from meaningful political participation. It argues that major religions in the world promote male dominance over female counterparts.

Reference

1. *ABANTU for Development. The Women's Manifesto for Ghana: Women in Politics and Decision- Making (2016). ISBN No: 9988-8212-8-x Second Edition, 2016.*
2. *Bird, K. (2003). The Political Representation of Women and Ethnic Minorities in Established Democracies.*

POVERTY AND ECONOMIC PROGRESS (GHANA)

Poverty has been in existence for many centuries and continues to exist in a large number of developing countries although the world economy has expanded at an unprecedented rate. The ways to reducing it have become a central paradigm in development economics, not only in academia but among the international financial institutions. Today, many economies in this developing world are growing but more than 100 countries remain mired in conditions of low growth and high poverty. This paper would focus on the following countries. Namely: Ukraine, Cote d'Ivoire and Ghana [1]. The degree of poverty depends upon two facts – the average level of income and the extent of inequality in income distribution. The increase in average income reduces poverty though the increase in inequality increases it. The fact is that the relation between changes in poverty and economic progress has not been explored thoroughly. Countries with a high concentration of poor have also possibly experienced lower economic progress rates. Consequently, not sufficient progress has been made in the eradication of poverty. Economic progress is the most powerful instrument for reducing poverty and improving the quality of life in developing countries. Both country case studies and cross-country research provide overwhelming evidence that rapid and sustained growth is critical to making faster progress. A successful strategy of poverty reduction must have at its core measures to promote rapid and sustained economic progress or growth.

The challenge for policy is to combine progress or growth promoting policies with policies that allow the poor to participate fully in the opportunities unleashed and so contribute to that growth. This includes policies to make labor markets work better, remove gender inequalities and increase financial inclusion. This shift is also an implicit substitution of difficult objectives with highly complex causal processes for concepts that can be measured and easier short-terms goals, such as lifting up specific groups of a population above a poverty line. These new objectives are also more consensual and attractive [2].

Solutions:

- ✓ Refine legislature on the norms and criteria for determining minimum wage level and secure legislature needed for implementing an hourly minimum wage as the state social standard;

- ✓ Increase the wages of public-sector employees and eliminate cross sectoral wage disproportions between employees of different grade-levels and industries by implementing the second step of the Single Tariff Net;

- ✓ Ensure adequate protection of employee rights to receive timely and full wage payments, as well as full repayment of any accumulated wage debts.
- ✓ Ensure further increase of minimum state insurance to reach Subsistence Minimum level;

It is impossible for governments to fix everything at once. Long lists of reforms can have the effect of impeding action and leading to inappropriate sequencing of the reforms that are implemented.

Prioritization is key to formulating a credible progress strategy. This requires analysis that identifies both the key constraints on growth, and the obstacles to removing these constraints, including political obstacles. So not only is it essential to have sound economic analysis; it also requires an appreciation of the political context within a country. Infrastructure is often the binding constraint. This may have a regional dimension – for example, Ghana’s infrastructure is a constraint on Ghana’s progress [2].

Often existing constraints benefit vested interests within the economy and these interests challenge reform. Therefore, even if two countries have a common list of constraints to be dealt with, the optimal method to alleviate those constraints may still differ between countries.

References:

1. *Besley and Cord (eds.) (2007), Delivering on the Promise of Pro-Poor Growth: Insights and Lessons from Country Experiences, World Bank.*

2. *Matviychuk-Soskina, N., Krysovaty, A., Zvarych, I., Zvarych, R., & Ivashchuk, I. (2019). «Sea star wasting syndrome» or alterglobalization, inclusiveness and circular economy: priorities of the plan «B» for the planet. Economic Annals-XXI, 179(9-10), 4-21. doi: <https://doi.org/10.21003/ea.V179-01>*

ZVARYCH IRYNA

PhD of International economics department

KOMAR N.

PhD of International economics department

MEIHUA LIN

Student group AMET-41

West Ukrainian National University

COFFEE CULTURE

Coffee culture is the set of traditions and social behaviors that surround the consumption of coffee, particularly as a social lubricant.[citation needed] The term also refers to the cultural diffusion and adoption of coffee as a widely consumed stimulant. In the late 20th century, espresso became an increasingly dominant drink contributing to coffee culture,[1] particularly in the Western world and other urbanized centers around the globe.

The culture surrounding coffee and coffeehouses dates back to 16th century Turkey.[2] Coffeehouses in Western Europe and the Eastern Mediterranean were not only social hubs but also artistic and intellectual centres. Les Deux Magots in Paris, now a popular tourist attraction, was once associated with the intellectuals Jean-Paul Sartre and Simone de Beauvoir.[3] In the late 17th and 18th centuries, coffeehouses in London became popular meeting places for artists, writers, and socialites, as well as centres for political and commercial activity. In the 19th century a special coffee house culture developed in Vienna, the Viennese coffee house, which then spread throughout Central Europe.

Elements of modern coffeehouses include slow-paced gourmet service, alternative brewing techniques, and inviting decor.

In the United States, coffee culture is often used to describe the ubiquitous presence of espresso stands and coffee shops in metropolitan areas, along with the spread of massive, international franchises such as Starbucks. Many coffee shops offer access to free wireless internet for customers, encouraging business or personal work at these locations. Coffee culture varies by country, state, and city. For example, the strength of existing café-style coffee culture in Australia explains Starbucks's negative impact on the continent.[4]

In urban centres around the world, it is not unusual to see several espresso shops and stands within walking distance of one another, or on opposite corners of the same intersection. The term coffee culture is also used in popular business media to describe the deep impact of the market penetration of coffee-serving establishments.[5]

Countries have cultivated coffee beans into various vehicles to satisfy needs unique to each country. Whether it be for energy, socialization, or tradition, the cultivation of coffee has served as a motivating force of the world. The modernization of coffee and its unique forms across cultures are markers of tradition and modern changes across continents. Coffee culture appears in the way in which people consume coffee, the way they make it, and where coffee is served and shared. Each of these factors combined reflects the lives of the people in these countries and the importance of coffee across the world.

References:

1. "Coffee culture: A history". *Gourmet Traveller*. Retrieved 2019-04-01.
2. "The Tradition Of Coffee And Coffeehouses Among Turks". *www.turkishculture.org*. Retrieved 2019-04-01
3. Smith, Hazel (2018-03-26). "Deux Cafés, S'il Vous Plaît: Les Deux Magots & Café de Flore in Paris". *France Today*. Retrieved 2019-04-01.
4. Berg, Chris (2008-08-03). "Memo Starbucks: next time try selling ice to Eskimos". *The Age*. Melbourne.
5. "Coffee Market Analysis, Share, Size, Value | Outlook (2018-2023)". *www.mordorintelligence.com*. Retrieved 2019-04-01.

CHINA'S TRADE ENVIRONMENTAL SUSTAINABILITY

International trade is closely related to the environment, and promoting trade growth and the balanced development of the environment is a common goal pursued by mankind. In the past year, in the face of the severe and complex international situation and the severe impact of the new crown pneumonia epidemic, China's foreign trade imports and exports have been significantly better than expected, and the scale of foreign trade has once again set a record high. However, how to ensure the growth of international trade while ensuring environmental protection? Sustainable development is one of the problems that the Chinese government needs to solve. By expounding the relationship and influencing factors between international trade and the environment, the author analyzes the main imbalances in the process of China's foreign trade and environmental sustainable development, and introduces the measures taken by the Chinese government, and attempts to address these issues [1].

While formulating policies, the implementation of supervision work by governments and enterprises at all levels is the top priority. The state, local governments, and even business units must earnestly fulfill their environmental protection leadership responsibilities. The state should earnestly assign responsibility for pollution discharge to local governments, and each local government should carefully monitor the effective control of pollutant discharge by enterprises. The state and local governments should focus on legislation, supplemented by supervision by public opinion, and impose penalties on enterprises that discharge excessive pollution. According to the "theory of internalization of environmental costs," the government should impose external constraints on prices, taxes, insurance, etc., to increase pollution taxes or increase the price of natural resources consumed by enterprises that emit large amounts of pollutants. In the modern international environment, China should assume responsibilities consistent with China's current economic status, and require overseeing developed countries to perform their duties. Because most of the developed countries are industrially developed areas and the environmental pollution is relatively serious. According to the principle of responsibility distribution, we also have reasons to require developed countries to make greater contributions to environmental protection [2].

In international exchanges, China should also require differences in environmental protection standards. This is also determined by the types of natural resources in various regions and countries and the current national conditions. Take Africa and the United States as examples. Most African countries manufacture and produce primary products. At this stage, the national condition is to meet the people's food and clothing level, while the United States manufactures and produces advanced industrial products and electronic products, and the people's living standards are

relatively high; while the United States and Africa share a set of standards Obviously bad for Africa. Therefore, China should also choose to implement corresponding environmental standards based on China's national conditions. On the whole, China still has a long way to go on the issue of environmental development and trade coordination. At this stage, only by ensuring that "legislation" and "supervision" are combined and the initiative to speak on environmental development at international conferences can be good. To maintain a balanced relationship between foreign trade and environmental development.

References:

1. *Ministry of Ecology and Environment of the People's Republic of China Bulletin on Ecological and Environmental Status 2019, May 18, 2020.*
2. *General Administration of Customs of the People's Republic of China 2020 China Import and Export Annual Report April 14, 2021.*

ESSIEN EVELYN NKRUHMAH

INTRA-AFRICAN TRADE AS A SUSTAINABLE DEVELOPMENT FACTORS

Africa is the world's second-largest and second-most populous continent, after Asia in both cases. The continent of Africa is commonly divided into five regions or sub regions, four of which are in Sub-Saharan Africa. African regions are treated under the titles Central Africa, eastern Africa, North Africa, Southern Africa, and western Africa.

Trade is widely accepted as an important engine of economic growth and development. As a consequence, Africa remains the most aid - dependent continent of the world, unable to eliminate poverty through trade.

Intra-African Trade is define as the trade in goods and services between or among African countries and the flow of goods and services between Africa and Africans in the Diaspora.

However, the COVID-19 pandemic has inevitably caused a slowdown and a decrease in demand for goods that are moving cross-border therefore trade in general will probably suffer. Because of the pandemic, trades has become slow because the border has been close not allowing goods to flow through borders.

Factors that Impinge Intra-African Trade.

The main factors that impinge on increasing intra African trade levels include regional integration, economic diversification, conflict, and infrastructure and border issues.

➤ Regional Integration

Africa is characterized by a large number of very small, landlocked markets, which are highly dependent on neighbouring countries, economically, one very

significant reason for the need for regional integration. Regional economic communities (RECs) have sprung up to address this need; at present, every country in Africa is a member of at least one REC, and most belong to two or more. But these proliferating memberships in RECs may have drawbacks. They point out that multiple memberships impose high costs in time, energy and resources on African governments and force them to juggle competing regulations.

➤ **Economic Diversification**

Many African countries specialize in the same products as their neighbours, especially commodities like oil and gas. With few complementary goods to exchange with each other, these countries cannot exploit the gains to be made via comparative advantage. In other words, their lack of economic diversification limits the usefulness of, and therefore the levels of intra African trade. That said, the reverse is also true: the lack of intraregional trade limits the abilities of these economies to become diversified.

➤ **Conflict**

Political tension, conflict and violence also diminish the capacity for African states to engage in intracontinental trade. These factors lead to low levels of economic growth, destroy needed export infrastructure, and slow and reverse regional integration.

➤ **Infrastructure**

Infrastructure is and has always been a major issue for Africa, especially for Sub-Saharan countries. Like conflict, infrastructural deficiencies reduce economic growth and productivity, and raise transportation costs.

➤ **Border Issues**

Africa's notoriously bad customs environment poses yet another impediment to intra-African trade. The high fees that custom offices charge is part of the problem. The costs to businesses in time delays is another issue.

Conclusion

Intra-African Trade more diversified than trade with the rest of the world. Expanding Intra-African Trade could yield significant benefits to African countries in terms of diversifying their production to non-traditional products especially manufactures.

Trade facilitation key in deepening African's market integration and mobilizing diaspora resources.

KHARCHENKO T.O.

PhD in Economics, Senior Lecturer of
Public Management and Administration Department
Sumy National Agrarian University

LIU ZIMING

Phd's student of
Public Management and Administration Department
Sumy National Agrarian University

ANALYSIS ON THE CONNECTIVITY OF SPORTS INDUSTRY AND ECONOMIC DEVELOPMENT

In recent years, China's economy has made great development, people's living standards have gradually improved. With the development of economy, people's pursuit of quality of life is increasing day by day, which lays a foundation for the development of sports industry in China. At the same time, the development of sports industry to a certain stage will promote the continuous growth of the economy. For example, in some western developed countries, the contribution of sports industry to the economy has far exceeded the traditional industry and become a new growth point of economic development. Although the sports industry of our country has made certain development, it is still in its infancy. Compared with the western developed countries, the development of sports industry in our country is still relatively slow, and there are still some problems in the development of sports industry.

This paper mainly discusses the interactive relationship between sports industry and economic development in China. First of all, through understanding the development conditions, characteristics and contribution to economic growth of foreign sports industry, this paper compares and analyzes the development course, development status, influencing factors and existing problems of sports industry in China, and qualitatively describes the economic and social effects of sports industry in China on economic development. Secondly, the grey correlation model is established to quantitatively analyze the importance and contribution of sports industry to economic development in China. Finally, according to the qualitative and quantitative analysis results, it is concluded that there is a certain correlation between sports industry and economic development in China, and puts forward some countermeasures and suggestions to promote the good and rapid development of sports industry.

Key words: sports industry, economic development, correlation analysis

Purpose of the study. As an important field of national economy, sports industry plays an increasingly important role in economy. The relationship between sports industry and economic development is also increasingly close. When the level of economic development to a certain stage, will lay the foundation for the

development of sports industry. When the sports industry develops to a certain scale, it will produce multiplier effect on economic growth and promote economic development. Through the analysis of the correlation between sports industry and economic development, this paper hopes to find out the exact relationship between sports industry and economic development, and study the problems existing in the development of sports industrialization in China at the present stage. And seek better development of sports industry methods. Therefore, it has important theoretical and practical value to analyze the correlation between sports industry and economic development.

Research methods. This paper mainly adopts comparative analysis method and grey correlation degree analysis method. First of all, we use comparative analysis to understand the development process, present situation and characteristics of sports industry in western developed countries, and compare and analyze the development process, present situation and existing problems of sports industry in China. Secondly, using the grey correlation degree analysis, the basic idea is to judge whether the relation is close or not according to the similarity degree of the geometric shape of the sequence curve. The closer the curve is, the greater the correlation degree of the similar sequence is, and vice versa. In this paper, the relationship between sports industrialization and economic growth is analyzed by grey correlation degree analysis.

Research result. There is a strong correlation between sports industry and per capita GDP and per capita disposable income, and there is a very high correlation between sports consumption and per capita disposable income, as well as between sports industry employees and China's tertiary industry employees. This shows that the development of sports industry and economic development show a synchronous causal relationship. In a word, there is a high correlation between sports industry and economic growth, and sports industry and economic growth are interactive development. Therefore, it is an important measure to promote China's economic growth, increase people's income and improve people's quality of life, and constantly promote the optimization and upgrading of industrial structure.

Reference

1. Geta.D.Trend,strategies,and issues for health[J].the sport business monthly magazine,2001(01):2-10.
2. Sagas,Michael.Issues and trend in the United States sports industry:marketing implications[J]. ASPES sport industry seminar proceedings. 2004(03): 11-15.
3. Probert J, Connell D, Mina A. R&D service firms: The hidden engine of the high-tech economy?[J]. Research Policy,2013,46(6-7):1274-1285.
4. Paton B. Market considerations in the reuse of electronics products[J]. IEEE Int Symp on Elctronics and the Environment. New York:IEEE,1994.

5. Kwok Hung Lau. Drivers and obstacles of outsourcing practices in China[J]. International Journal of Physical Distribution and Logistics Management,2006,36:779-792.

Секція 2

Формування ефективної моделі управління підприємствами

ФОРМУВАННЯ БРЕНДУ ЯК СКЛАДОВОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сучасний висококонкурентний ринок освітніх послуг вимагає від кожного закладу вищої освіти (ЗВО) прийняття рішучих стратегічних рішень, які б забезпечили зміцнення його конкурентних позицій та стійкий інтерес потенційних споживачів (абітурієнтів) до вибору саме його освітнього продукту. Однією з таких конкурентних переваг є сформований позитивний та сильний імідж-бренд ЗВО. Формування імідж-бренду ЗВО є тривалим та трудомістким процесом, і нині, як показує огляд наукових робіт, не розроблена єдина модель формування бренду освітнього закладу.

На думку О. Сороки та М. Кривцова особливість формування бренду ЗВО пов'язана зі специфікою його діяльності відразу у двох ключових напрямках: ринку освітніх послуг і ринку праці. Бренд ЗВО є двоїстою системою, елементи якої умовно розділені на внутрішній і зовнішній образи. Внутрішній образ формується в уявленні студентів, професорсько-викладацького складу, випускників і співробітників. Зовнішній образ – низка асоціацій, вражень, пов'язаних із ЗВО, які існують в уявленні абітурієнтів, партнерів, суспільства, роботодавців і держави [3].

Процес формування бренду слід почати із визначення елементів, з яких він буде складатись. Класичну модель складових бренду «4Р» науковці пропонують розширити ще трьома складовими, які є характерними саме для сфери послуг і трансформувати її в концепцію «7Р». Таким чином, ми вважаємо, що складовими бренду ЗВО повинні стати: product (продукт), price (ціна), place (місце), promotion (комунікації), people (люди), process (процес), perceptibility (відчутність) (Рис. 1).

Для ЗВО основним товаром є освітня послуга. Якщо освітні послуги, які пропонує ЗВО, низької якості, то подальші етапи формування позитивного образу закладу є марними. Забезпечити належну якість освітніх послуг ЗВО може завдяки ефективно організованому освітньому процесу, в якому науково-педагогічними працівниками постійно реалізуються інноваційні освітні технології і методики навчання, які водночас сприятимуть мотивації студентів до навчання. Крім того, наявність сучасних аудиторій, лабораторій, розвинута інфраструктура усе більш впливають на вибір абітурієнтами закладу для навчання, тому необхідним є постійне їх покращення та оновлення, створення комфортних умов для навчання, життя та проведення дозвілля студентів.

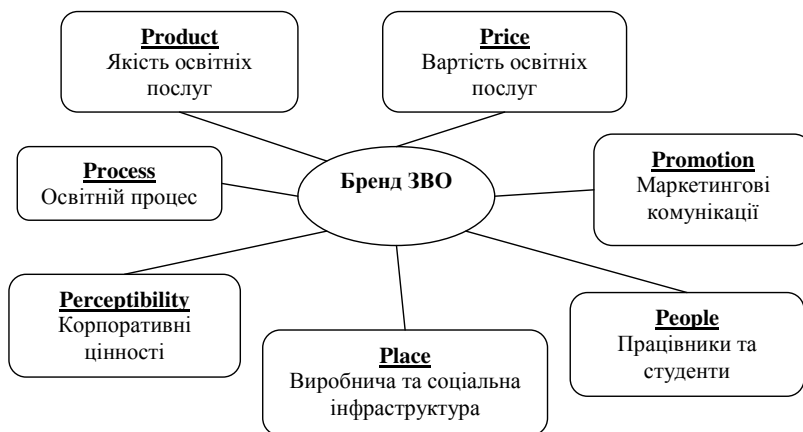

Рис.1. Концепція «7P» складових бренду ЗВО.

Джерело: розроблено автором.

Для того, щоб ЗВО виступав на ринку освітніх послуг єдиним цілим, мають бути сформовані корпоративні цінності, засновані на унікальності освітніх послуг. Бренд дає можливість віднести себе до певної соціальної групи, яка має ментальну основу. Наприклад, здобуваючи освіту у такому закладі як Oxford чи Harvard, споживач відчуває себе серйозною, успішною і самодостатньою особистістю. Варто зазначити, що в Європі існує багато ЗВО з міцними позиціями на ринку, визначеними сегментом споживачів і усталеним іміджем, що базується на унікальній цінності. Багато з них вже досить тривалий час є всесвітньо відомими брендами у сфері вищої освіти [2].

Сьогодні спостерігається зменшення інтересу населення, особливо серед осіб молодого віку, до традиційних інструментів маркетингових комунікацій ЗВО, тому слід передусім активно використовувати технології та засоби event-маркетингу. Нині популярні користуються SMM-маркетинг, що базується на використанні соціальних мереж, які дозволяють розміщувати коментарі студентів, випускників та працедавців про ЗВО, висвітлювати процес навчання у ньому, результати наукових досліджень викладачів і студентів, тексти оголошень рекламного характеру, пости, меми про навчання у цьому ЗВО, авторські статті про студентське життя й дозволя тощо.

Поєднання різних елементів бренду створює безліч варіантів для організації, серед яких вона може вибрати відповідну стратегію брендуння своїх послуг. Відповідна стратегія брендуння має вирішальне значення, оскільки вона посилює бажане позиціонування, що означає вплив на поведінку споживачів [1].

Отже, сьогодні стратегічним завданням ЗВО є формування сильного імідж-бренду, який дозволить підвищити привабливість його для стейкхолдерів, сприятиме формуванню інтересу цільових груп і спонуканню їх до придбання його освітніх продуктів.

Література:

1. Волошенюк А. Конкурентоспроможність бренду у виборі абітурієнтами закладу вищої освіти: управлінські виклики. Актуальні проблеми державного управління. 2021. №1(82). С.73-78.

2. Семенюк С. Брендінг вищого навчального закладу. Галицький економічний вісник. 2013. №3(42). С.133-138.

3. Сорока О.В., Кривцов М.С. Бренд закладу вищої освіти – основа конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг. URL: http://www.visnyk-ekonom.uzhnu.uz.ua/archive/19_3_2018ua/15.pdf

БОРИСЯК О. В.

кандидатка економічних наук,
старша викладачка кафедри маркетингу,
Західноукраїнський національний університет

КИПКА О. О.

магістрантка,
Західноукраїнський національний університет

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МАРКЕТИНГУ ПІДПРИЄМСТВА У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Подолання наслідків COVID-19 у сфері бізнесу супроводжується зміною підходів до позиціонування на ринку. У результаті переходу у віртуальне (онлайн) середовище змін зазнали асортимент товарів, форми збуту та комунікації з клієнтами.

Застосування принципу клієнтоорієнтованої діяльності підприємства у розрізі маркетингової комунікаційної політики полягає у диверсифікації каналів комунікації (електронна пошта, Telegram, WhatsApp, Viber, Skype, Messenger та ін.) із зовнішніми (покупець, споживач) і внутрішніми (персонал) клієнтами шляхом впровадження автоматизованих програм управління (до прикладу, CRM), що сприяє інтеграції ієрархічної структури управління, налагодженню оперативного зворотного зв'язку, прозорому розподілу зон взаємодії із клієнтами [1, с. 14]. У цьому контексті, зростає роль налагодження ефективної мережі в Інтернет шляхом використання різноманітних соціальних мереж.

Відзначимо, що кожна соціальна мережа характеризується відповідним набором інструментів для просування і відрізняється аудиторією та її поведінкою. Натомість, спільною рисою є забезпечення емоційної компоненти (здивування, захоплення) під час просування товару. Наприклад, в Інстаграм важливе значення має візуалізація (якісні фотографії), а не текстовий контент.

Крім того, сучасного клієнта цікавить чесність і природність поведінки надавача послуг чи виробника продукції через демонстрацію автентичності фото-, відеоконтенту (колір, форма товару). Важливе значення має адаптація форми подачі інформації у соціальних мережах під різні цифрові пристрої.

Враховуючи динамічність суспільних процесів, доступність інформації та наявності можливостей для оперативного її поширення, зростає цінність лаконічності і оптимізація часу під час ознайомлення із товаром та веденні переговорів щодо його купівлі. У цьому контексті, відзначимо утвердження тренду поширення контенту у розділі «Розповідь».

Соціальні мережі є сприятливим середовищем для збільшення трафіку (відвідувачів сайтів) і формування лідів (контактної бази клієнтів) шляхом застосування заходів щодо збільшення кількості підписників з елементами вірусного маркетингу (оголошення челенджів, акцій, марафонів та ін.). Іншим інструментом є використання посилання на заповнення реєстраційної форми на підписку. Окрім того, серед каналів комунікації у соціальних мережах використовується функція «Коментарі». Як наслідок, важливе значення має забезпечення оперативного зворотного зв'язку.

Управління комунікацією у соціальних мережах є дворівневим:

– перший контур управління передбачає комунікаційний вплив на середовище Інтернет, а саме на співтовариства з метою формування бажаного контексту для поширення подальшої маркетингової комунікації;

– другий контур управління вже безпосередньо направлений на цільового споживача та передбачає донесення до суб'єкта впливу маркетингової інформації щодо товару чи виробника [2, с. 19-20].

Завдання менеджерів підприємств полягає у впровадженні таких інноваційних цифрових інструментів маркетингової комунікації у соціальних мережах, як мобільні (соціальні) платформи, що забезпечують:

– проактивність клієнта (працівника) у розвитку підприємства, вирішенні соціальних питань (пріоритет від «storytelling» до «storymaking» шляхом публікації онлайн відео, коментарів до постів, відгуків про діяльність підприємства, поширення рекомендацій щодо співпраці із підприємством на персональній сторінці, тематичних групах, блогах);

– синхронізацію сайту із соціальними мережами (Facebook, Instagram, Snapchat, YouTube, Twitter, LinkedIn та ін.), мобільними каналами комунікації (Telegram, WhatsApp, Viber, Skype та ін.), сервісами електронного документообігу (сервіси Google: Gmail, Документи, Календар, Форми, Таблиці, Drive) [3, с. 232-233].

Враховуючи розвиток віртуального бізнес-середовища, утвердження конкурентоспроможності супроводжується креативністю, що є інструментом для унікальності, а також проведенням дослідження цільової аудиторії (сегментування) у соціальних мережах. Застосування комплексного і системного підходів до маркетингової діяльності передбачає визначення переліку соціальних мереж і забезпечення якісного контенту у них.

Перелік використаних джерел

1. Борисяк О. В., Щербина Ю. М. Трансформація маркетингових комунікацій підприємства в умовах діджіталізації бізнес-процесів. Конкурентоспроможність вітчизняних підприємств-надавачів послуг

громадського транспорту : актуальні проблеми та європейський досвід їх вирішення : II Всеукраїнська науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих вчених з міжнародною участю (м. Тернопіль, 24-25 жовтня 2019 р.). Тернопіль : ТНЕУ, 2019. С. 14-15.

2. Зозульов О., Полторак К. Крауд-технології в управлінні маркетинговими комунікаціями підприємства. *Маркетинг в Україні*. 2016. № 4. С. 17-24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mvu_2016_4_3.

3. Borysiak O., Brych V., Brych B. *Digital marketing components of providing information about energy service companies in the conditions of green energy development // New trends in the economic systems management in the context of modern global challenges : collective monograph / edited by M. Bezpartochnyi // VUZF University of Finance, Business and Entrepreneurship. Sofia : VUZF Publishing House «St. Grigorii Bogoslov», 2020. Vol. 2. P. 231-240.*

БОРИСЯК О. В.

кандидатка економічних наук,
старша викладачка кафедри маркетингу,
Західноукраїнський національний університет

СКОПИК Г. М.

магістрант,
Західноукраїнський національний університет

СТАРТАП ЯК ФОРМА ПРОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ТОВАРУ

В останні роки відстежується тенденція формування команд для розробки стартапу як різновиду проєктної діяльності, в основі якого лежить використання інформаційних технологій, тобто технологізація продукту та у майбутньому його трансформація у самостійний бізнес-суб'єкт на ринку. З огляду на це, команда стартаперів має бути націлена не тільки на соціальну доцільність своєї діяльності, а й на отримання спершу доходу, а з часом і прибутку від своєї діяльності.

Загалом для управління змінами підприємства виділяють еволюційну і революційну моделі. Еволюційні зміни – це зміни в системі, а революційні – кардинальні зміни самої системи. У рамках еволюційної моделі зміни в стратегії, виробничих процесах і культурі можуть здійснюватись поступово, у вигляді дрібних кроків, а у рамках революційної моделі – радикально, у вигляді великих стрибків [1, с. 155-157].

Одним із прикладів успішного просування інноваційного товару на ринку є український стартап Grammarly – сервіс для допомоги у написанні текстів англійською мовою. Команда комп'ютерних лінгвістів, дослідників та інженерів розробляє алгоритми, які показують правила й закономірності якісних текстів і

повідомлень. Коли користувач пише за допомогою Grammarly, то система штучного інтелекту аналізує кожне речення й текст загалом і пропонує, як його поліпшити. Поради діляться на чотири категорії: правильність (граматичні, орфографічні, пунктуаційні помилки), чіткість (стилість та зрозумілість), захопливість (словниковий запас та розмаїття) і тон (формальність, ввічливість і впевненість). Сервіс працює у різних інтерфейсах: можна користуватися вебредактором на сайті Grammarly (створювати текст там або копіювати туди), встановити плагін для свого браузера, після чого перевірка правопису запрацює в Gmail, Facebook, використовувати додатки для декстопу або мобільні клавіатури. Одним із напрямів для компанії є розвиток продукту для бізнес-клієнтів (наприкінці 2019 року у межах компанії заснували окремий підрозділ стартап всередині компанії Grammarly Business) [2].

Для просування інноваційних товарів на ринку у формі стартапів важлива роль належить налагодженню ефективної комунікації з цільовою аудиторією, організації PR-кампаній. У цьому контексті, використання соціальних мереж як середовища для комунікації та утвердження позиціонування товару зумовлює зміну підходу до використання каналів обміну інформацією [3; 4] працівників підприємства як між собою, так і з клієнтами на засадах діджиталізації управління персоналом і каналів комунікації.

Іншим компонентом забезпечення просування стартапу на ринку є впровадження гнучких моделей управління (Agile, Scrum, Lean, Kanban). Як наслідок, важливе значення належить створенню проектного офісу на підприємстві як генератора ідей, інклюзивності формування команд та координатора ефективності роботи над проектами [5, с. 64]. Робоча група стартапу може складатися із керівників напрямів розвитку інноваційного товару.

Таким чином, відмінною особливістю розвитку проектної діяльності у формі стартапів є створення інноваційного товару, що забезпечує отримання суспільно корисного ефекту. Важливе значення під час здійснення такої діяльності належить налагодженню комунікативної мережі, використання гнучких моделей управління.

Перелік використаних джерел

1. Савельєва В. С., Ськов О. Л., Вакуленко В. М. *Організаційна поведінка : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2012. 240 с.*
2. *Як українці створили сервіс правопису на мільярд: Grammarly.* URL: <https://d-nk.com.ua/yak-ukra%D1%97nci-stvorili-servis-pravopisu-na-milyard-grammarly/>.
3. Борисяк О. В., Щербина Ю. М. *Трансформація маркетингових комунікацій підприємства в умовах діджиталізації бізнес-процесів Конкурентоспроможність вітчизняних підприємств-надавачів послуг громадського транспорту : актуальні проблеми та європейський досвід їх вирішення : II Всеукраїнська науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих вчених з міжнародною участю (м. Тернопіль, 24-25 жовтня 2019 р.). Тернопіль : ТНЕУ, 2019. С. 14-15.*

4. Борисяк О. Діджиталізація у системі управління персоналом підприємств. Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті : національна візія та виклики глобалізації : зб. тез доп. XV Ювілейної Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених (Тернопіль, 29-30 березня 2018 р.). Тернопіль : ТНЕУ, 2018. С. 76-78.

5. Brych V., Borysiak O., Halysh N. Project activity as an inclusive environment for innovative development management of energy service // Strategies, models and technologies of economic systems management in the context of international economic integration : scientific monograph / edited by M. Bezpartochnyi, V. Riashchenko, N. Linde, 2 edition. Riga : Institute of Economics of the Latvian Academy of Sciences, 2020. P. 61-69.

БОРИСЯК О. В.

кандидатка економічних наук,
старша викладачка кафедри маркетингу,
Західноукраїнський національний університет

ЮСЬКЕВИЧ Т. Б.

магістрантка,
Західноукраїнський національний університет

ІНТЕГРОВАНІ МАРКЕТИНГОВІ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МАРКЕТИНГУ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Сьогодні підприємства мають широкий спектр каналів для комунікації: від спілкування із постачальниками, посередниками до безпосереднього спілкування з клієнтами. Споживачі обмінюються інформацією про товари один з одним та з іншими представниками цільової аудиторії.

У цілому кожний елемент цієї системи є джерелом інформації для останніх. Взаємозалежність реклами, стимулювання збуту, персонального продажу та прямого маркетингу проявляється в тому, що всі ці засоби просування базуються на процесі комунікації. Комунікація – це передача повідомлення від джерела інформації до одержувача за допомогою визначеного каналу зв'язку [1].

У системі управління маркетинговою комунікацією оптимізаційну роль виконують цифрові технології, які сприяють оперативному обміну інформацією між персоналом і клієнтами. Це стає можливим при перебудові управлінської структури на засадах мережі, тобто віртуалізації соціально-трудоких відносин, при якій відбуваються оперативні процеси поширення інформації (явних знань) і декодифікації її людиною, як чинником впливу, в нові знання [2]. З огляду на це, важливе значення належить формуванню ефективної комунікативної системи, яка забезпечує інноваційний розвиток маркетингу персоналу на підприємстві.

Загальна програма маркетингової комунікації підприємства є поєднанням засобів реклами, персонального продажу, стимулювання збуту, зв'язків з громадськістю та інструментів прямого маркетингу. Всі ці інструменти підприємства використовують для досягнення рекламних та маркетингових цілей. У свою чергу, застосування принципу клієнтоорієнтованої діяльності підприємства у розрізі маркетингової комунікаційної політики на засадах діджиталізації полягає у диверсифікації каналів комунікації (електронна пошта, Telegram, WhatsApp, Viber, Skype, Messenger та ін.) із зовнішніми (покупець, споживач) і внутрішніми (персонал) клієнтами шляхом впровадження автоматизованих програм управління (до прикладу, CRM), що сприяє інтеграції ієрархічної структури управління, налагодженню оперативного зворотного зв'язку, прозорому розподілу зон взаємодії із клієнтами [3, с. 14].

Серед діджитал викликів у системі маркетингу персоналу підприємства є: створення віртуальних відділів з управління персоналом, рекрутерів-ботів; посилення уваги до питання кібербезпеки; інтеграція традиційних професій з професіями інформаційних технологій; релокація персоналу, дистанційна зайнятість, коворкінг; формування мультимедійних команд фахівців [4].

Необхідність застосування інтегрованих комунікацій зумовлюється їх перевагами перед використанням одиничних. Зокрема, можна виділити наступні переваги інтегрованих маркетингових комунікацій: забезпечення переваг над конкурентами; єдине взаємопов'язане комплексне планування; можливість ефективно розподіляти бюджет і відслідковувати ефективність використання тих чи інших каналів комунікації; централізоване управління проектом; економія часу та грошей [5].

Процес впровадження віртуальної системи маркетингової комунікації на підприємстві полягає у реалізації таких основних заходів: проведення аналізу інвестиційної політики у сфері інформаційних технологій (наявність програмістів, системних адміністраторів, тестерів у команді), рівня діджиталізації процесів управління маркетингом іншими підприємствами (бенчмаркетинг); визначення ризиків ротації і скорочення штату працівників у результаті автоматизації документообігу, узгодження і прийняття рішень та ін.; розробка критеріїв оцінювання ефективності віртуальної комунікації із клієнтами [3, с. 15].

Реалізація комунікаційних заходів у системі маркетингу персоналу вимагає ретельного проведення відбору (тестування) каналів комунікації персоналу. Водночас, в умовах диверсифікації каналів комунікації на засадах діджиталізації зростає роль переходу до омноканальності шляхом інтеграції каналів комунікації в один канал як інструменту інноваційного розвитку маркетингу персоналу.

Перелік використаних джерел

1. Головкіна Н. В. Оцінювання програм інтегрованих маркетингових комунікацій : світові дослідження методів оцінювання повідомлень. Маркетинг в Україні. 2007. №3 (43). С. 16–21.

2. Борисяк О. В. Оптимізаційні виклики у системі управління персоналом підприємств. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2018. Вип. 1 (13). С. 78–82.

3. Борисяк О. В., Щербина Ю. М. Трансформація маркетингових комунікацій підприємства в умовах діджиталізації бізнес-процесів *Конкурентоспроможність вітчизняних підприємств-надавачів послуг громадського транспорту : актуальні проблеми та європейський досвід їх вирішення : II Всеукраїнська науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих вчених з міжнародною участю (м. Тернопіль, 24-25 жовтня 2019 р.)*. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. С. 14-15.

4. Борисяк О. Діджиталізація у системі управління персоналом підприємств. *Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті : національна візія та виклики глобалізації : зб. тез доп. XV Ювілейної Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених (Тернопіль, 29-30 березня 2018 р.)*. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. С. 76-78.

5. Кудлай В. Г. *Теоретичні основи системи маркетингових комунікацій на сучасному ринку*. Економіка. Фінанси. Право. 2006. № 10. С. 9-11.

БУРДА Н.В.

студентка групи МЕНМ-21,

СТРОГУШ С.В.

студентка групи МЕВ-21,

Західноукраїнський національний університет

м. Тернопіль

МОДЕЛЬ СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Модель соціально-орієнтованої організації була розроблена наприкінці 1970-х Томом Пітерсом та Робертом Вотерменом, колишніми консультантами McKinsey & Company. Вони визначили сім внутрішніх елементів організації, які повинні бути узгоджені для успішних процесів управління змінами, а також для регулярного підвищення продуктивності. [1]

Модель McKinsey 7S – це модель управління для внутрішнього аналізу [2]. Мак-Кінсі заявляє, що можна розділити внутрішню організацію компанії на 7 основних компонентів (жорсткі та м'які).

Трьома "жорсткими" елементами є:

- Стратегія (Strategy) – це план дій, дорожня карта або план, за допомогою якого організація отримує конкурентну перевагу або лідерські переваги;

- Структура (організаційні схеми та лінії звітності) (Structure) – стосується організаційної структури або структури звітності;

• Система (офіційні процеси та ІТ-системи) (Systems) – сюди входять щоденні заходи, в яких співробітники беруть участь для забезпечення виконання покладених завдань.

З іншого боку, чотири «м'які» елементи можуть бути складнішими для опису, менш відчутними та на них більше впливає культура компанії. Але вони так само важливі, як «жорсткі» елементи, якщо організація буде успішною.

«М'які» елементи в організації:

• Спільні цінності (Shared Values) – вищі цілі або основні цінності, які знаходять своє відображення в організаційній культурі або впливають на етичний кодекс;

• Стиль (Style) – робить акцент на стилі керівництва та тому, як він впливає на стратегічні рішення, мотивацію людей та результати діяльності організації;

• Персонал (Staff) – загальний штат або можливості співробітників;

• Навички (Skills) – основні компетенції або ключові навички працівників відіграють важливу роль у визначенні організаційного успіху;

Дану модель використовують у найрізноманітніших ситуаціях, коли корисно вивчити, як різні частини організації працюють разом [3]. Ця модель актуальна через погляд на те, що є важливим, тим більше, що вона звертає увагу на фактори, які можуть становити організацію. Також її можна використовувати для вивчення ймовірних наслідків майбутніх змін або для узгодження підрозділів та процесів під час злиття або поглинання.

Недоліками даної моделі є [4]:

1. Ігнорування важливості зовнішнього середовища і відображення лише найважливіших елементів цієї моделі для пояснення взаємозалежності ключових процесів та факторів в організації.

2. Модель не пояснює явно поняття організаційної ефективності чи результативності.

3. Модель критикували за відсутність достатньої кількості емпіричних доказів, що підтверджували б їх пояснення.

4. Модель вважається більш статичним видом моделі.

5. Досить важко оцінити ступінь придатності з точністю.

6. Критикують за упущення складних або тонких областей, в яких можуть виникнути фактичні прогалини в концептуалізації та виконанні стратегії.

Переваги моделі:

1. Дозволяє різним частинам компанії діяти послідовно та «синхронізовано».

2. Дозволяє ефективно відстежувати вплив змін у ключових елементах.

3. Вважається давньою теорією, і з часом численні організації переймають цю модель.

Отже, дана модель завжди була предметом дискусій. У своєму стилі вона не включає однаково критичних зовнішніх факторів, але визначає їх результати з акцентом на внутрішні фактори, такі як організаційна структура та людські

ресурси. Це корисний інструмент для аналізу, планування та управління виконанням цілей, встановлених організацією [5].

У наш час компанії стають дедалі складнішими. У міру розвитку технологій розвиваються і процеси компанії. І коли компанія масштабується, додається більше процесів, які вимагають більше людей для управління ними та інших дій. Коли це трапляється, буває важко відстежувати все. З кожним днем будуть з'являтися нові питання, на які стає важче відповісти у міру зростання компанії. А тому використання моделі соціально-орієнтованої організації зможе допомогти дати відповідь на чимало з них.

Література

1. *What is the McKinsey 7S Model? Corporate Finance Institute. 2020 URL: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/strategy/mckinsey-7s-model/>*

2. *Aysegul Ozzbek Tunc, Oya Zincir. An Imagination of Organizations in the Future: Rethinking McKinsey's 7S Model. Istanbul University. 2017 URL: https://www.researchgate.net/publication/312007851_An_Imagination_of_Organizations_in_the_Future_Rethinking_McKinsey's_7S_Model*

3. *Adele Malan. Applying McKinsey's 7S Model within Managed Healthcare Systems (MHS) to Assess the Organisation's Effectiveness and Ability to Adapt. Rand African University. 2003. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/18220903.pdf>*

4. *Mind Tools Content Team. McKinsey 7-S Framework. Making Every Part of Your Organization Work in Harmony. Mind Tools. 2020 URL: https://www.mindtools.com/pages/article/newSTR_91.htm*

5. *Rick De Vlieger. 7S Model Mckinsey. Call the One. 2013. URL: <https://www.calltheone.com/en/consultants/7s-model>*

ЛЕГКИЙ О.А.,

к.е.н., ст. викл. кафедри міжнародних економічних відносин,

МИКИТЕЙ Н.П.,

студентка групи МіМм-21,

Західноукраїнський національний університет

ВИКЛИКИ В СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ЛЮДЬМИ, ЩО АКТУАЛІЗУВАЛИСЯ В ЧАСИ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Ситуація, що склалася у світі з пандемією Covid-19, позначилася на усіх без виключення сферах життя, у тому числі й на сфері професійної реалізації людини. Новою реалією, що стала дійсністю з настанням пандемії, було переведення працівників частково або повністю на віддалену роботу тими компаніями, специфіка діяльності яких дозволяла такий перехід. Вочевидь, така

раптова зміна в режимі роботи компаній мала неоднозначний вплив на їхніх співробітників.

Одне з питань, що постало у зв'язку із масовим переведенням компаніями працівників на віддалену роботу, стало питання здійснення контролю за тим, яким чином проводять свій робочий час працівники. Роботу в офісі контролюють традиційно за рахунок моніторингу відвідування. Оскільки відвідування як таке перетворилося на неіснуючу категорію в багатьох компаніях, підприємства пішли різними шляхами заміни ефективного раніше методу контролю. Частина компаній зробила ставку на запровадження онлайн засобів моніторингу та контролю [2]. Інші ж компанії використали виклик, поставлений новими умовами роботи, як можливість розвинути культуру відповідальності та довіри в своєму корпоративному середовищі. Як правило, до такого вибору були схильні ті компанії, які ще до ситуації з пандемією культивували такі цінності як ключові в своїй корпоративній культурі [3].

Питання підтримки психологічного здоров'я співробітників стало ще одним викликом, важливість роботи з яким стала особливо відчутною протягом останнього року. Звіт компаній Limeade та Quantum Workplace, що досліджували зв'язок між почуттям добробуту працівника та його залученістю в роботу компанії, показав, що відчуття підтримки, яку компанія пропонує своєму співробітнику, має прямий вплив на відчуття добробуту (well-being) працівника, що в свою чергу підвищує залученість співробітника в роботу та розвиток компанії. Результати дослідження показали, що на першому місці для співробітників стоїть відчуття підтримки зі сторони їхніх керівників. Відштовхуючись від результатів згаданого вище дослідження, можемо констатувати, що компаніями, що показують найкращі результати в підвищенні та утриманні високого рівня добробуту своїх працівників, є такі, що невинно розвивають свої керівні кадри усіх рівнів. У першу чергу в даному контексті мова йде про розвиток емоційного інтелекту [4].

Дотримання балансу роботи й особистого життя стало ще одним суттєвим викликом в умовах масового переходу на віддалену роботу або, як її ще називають, роботу з дому (work from home). Можливість фізичного облаштування робочого місця вдома, здатність зосередитися на роботі в робочий час стали під силу не кожному співробітнику, відправленому на віддалену роботу. А відтак відчуття психологічного незадоволення своїм режимом дня, власною продуктивністю, відчуття «недопрацьованих годин» та бажання продемонструвати керівництву свою працездатність та корисність змусила багатьох стерти часові рамки традиційного робочого дня. Ті компанії, що усвідомлюють важливість даного виклику, вводять спеціальні інструкції, що чітко регулюють етику виробничої взаємодії між співробітниками, встановлюючи чіткі часові рамки, в які дозволено здійснювати ділову комунікацію. На додаток, компанії надають можливість своїм співробітникам опанувати медитативні навички та навички усвідомленості, що допомагають людині навчитися в кожний момент часу концентрувати свою увагу на тому, що відбувається, а не відволікатися на роздуми та хвилювання про інші справи [5].

Ще одним новим викликом, що постав з настанням пандемії та масовим переходом на віддалений режим роботи, стало питання адаптації нових працівників. Інвестування зусиль в належну адаптацію нових співробітників стало ще однією знаковою рисою підприємств, що здатні ефективно пристосовуватися до актуальних умов нової реальності, а отже, підвищувати свої шанси на успіх. Проведення онлайн-знайомства новоприбулого працівника з колективом, надання йому ознайомчих матеріалів про роботу організації в цілому та про його обов'язки зокрема (так званий welcome kit), призначення новоприбулому ментора та, врешті, надання можливості пройти попереднє онлайн навчання – це невичерпний перелік тих заходів, яких вживають сучасні компанії, що усвідомлюють важливість орієнтації в своїй діяльності на цілісний підхід до організації роботи своїх співробітників [1].

З описаного вище зрозуміло, що розвиток корпоративної культури довіри та відповідальності, інвестування в розвиток емоційного інтелекту керівників усіх рівнів та в розвиток усвідомленості працівників, а також приділення належної уваги адаптації нових працівників в умовах сучасних реалій є ключовим для стабільного розвитку та конкурентоспроможності підприємств.

Перелік використаних джерел

1. Czerwinski L. *Onboarding for Remote Employees: 5 Tips to Onboard New Hires*. 2021. URL: <https://www.quantumworkplace.com/future-of-work/onboarding-for-remote-employees> (Last accessed: 20.04.2021).
2. Finnegan M. *The New Normal: When work-from-home means the boss is watching*. 2020. URL: <https://www.computerworld.com/article/3586616/the-new-normal-when-work-from-home-means-the-boss-is-watching.html> (Last accessed: 20.04.2021).
3. Jackson B. *Limeade CPO: Navigating surveillance and trust in remote workers*. 2020. URL: <https://www.hrmagazine.co.uk/content/features/limeade-cpo-navigating-surveillance-and-trust-in-remote-workers> (Last accessed: 20.04.2021).
4. Nafukho F. M. *Emotional intelligence skills key to navigating COVID-19*. 2021. URL: <https://www.universityworldnews.com/post.php?story=20210110205926261> (Last accessed: 30.04.2021).
5. Toniolo-Barrios M., Leyland P. *Mindfulness and the challenges of working from home in times of crisis*. 2020. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7535863/> (Last accessed: 20.04.2021).

УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ ПІДПРИЄМСТВА ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В умовах високої динаміки змін зовнішнього середовища кожне підприємство самостійно приймає рішення щодо здійснення власної діяльності, одним з головних завдань практики управління стає пошук шляхів пристосування вітчизняних організацій до цих змін. При здійсненні зовнішньоекономічної діяльності важливу роль відіграє управління змінами, яке у будь-якому випадку настає у процесі діяльності компанії. Тому постає проблема вивчення процесу управління змінами і особливості його введення при виході на зовнішні ринки, шляхи його правильної реалізації.[2]

Організаційні зміни – це освоєння компанією нових ідей або моделей поведінки (Дафт) (поєднання змістовної та процесної складових) [1].

Зміни в організації обумовлені реакцією організації на розвиток навколишнього середовища (зв'язку, вимоги і можливості). Організації змушені постійно пристосовуватися до середовища, в якому існують. Самі вони також генерують зміни в зовнішньому середовищі, розробляючи і випускаючи на ринок нові товари і технології, які стають домінуючими і знаходять широке поширення.

Процес управління змінами складається з таких етапів:[3]

1. етап – планування, що передбачає визначення об'єкту змін, формулювання необхідних змін, забезпечення підтримки змін.

2. етап – реалізація, що передбачає експериментальне впровадження. В період цього етапу відбувається експериментальне впровадження зміни, дослідження усіх процесів, їх злагодженість, функціонування тощо;

3. етап – контроль, що передбачає перевірку результатів реалізації змін.

4. етап – регулювання, що передбачає моніторинг зовнішнього середовища.

5. етап – координування, що передбачає впровадження перевірених змін..

Отже, при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, підприємство стикається із глобальними проблемами, і, відповідно, бізнес вимагає адекватного їх вирішення. Відповідно до цього потрібні зміни, що залишається єдиним ключовим чинником для виживання та розвитку в глобальному конкурентному середовищі. Практика функціонування провідних підприємств розвинутих країн показує, що їхні успіхи пов'язані з розробкою стратегії, пошуком та освоєнням нових ідей системи управління, постійним та безперервним розвитком відповідно до змін як підприємства себе і зовнішнього середовища.

Перелік використаних джерел:

1. Пічугіна Т. С. *Управління змінами : навч. пос. / Т. С. Пічугіна, С. С. Ткачова, О. П. Ткаченко. – Х. : ХДУХТ, 2017. – 226 с.*
2. *История развития теории организационных изменений [Электронный ресурс] / Сайт «О системе проектирования», URL: http://kompas3d.msk.ru/readarticle.php?article_id=306.*
3. Петрова І. *Управління змінами: навч. посібник / І. Петрова, В. Поліщук, В. Печенізький. – Львів: ЗУКЦ, 2008. – 66 с.*

ШАНДРУК СЕРГІЙ КОСТЯНТИНОВИЧ

д. психол. н., професор кафедри психології та соціальної роботи

РЕВЕГА ОЛЕГ ІВАНОВИЧ

здобувач вищої освіти, магістратура

Західноукраїнський національний університет

САМОАКТУАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО СУСПІЛЬНОГО ПРОСТОРУ

Характеризуючи сучасне суспільство науковці все частіше використовують такі терміни як «трансформаційне», «постіндустріальне», «інформаційне», «інноваційне» тощо. Та якщо з першими термінами все більш-менш зрозуміло – вони є відображенням тих соціальних процесів, які у ньому відбуваються, то щодо останнього виникають деякі питання. Якщо поглянути у недалеке минуле, то інноваційність, креативність, творчість мала скоріше спонтанний характер і часто ірраціональну мотивацію, незалежну від споживчого стимулу, то сьогодні створення нового є цілеспрямованим процесом, зумовленим вимогами ринкової економіки. Трансформаційні перетворення нашого суспільства поставили перед більшістю соціальних інститутів нагальну вимогу змінитися та підлаштуватися під актуальні потреби соціуму.

Відтак, нині як ніколи актуальним виявилось питання щодо підготовки творчої, креативної особистості, спроможної продукувати нові знання та ідеї. Такі перетворення, з одного боку, розширюють можливості для досягнення більш значних, ніж раніше, професійних і особистісних висот, а з іншого, інтенсифікують соціальну мобільність, спонукають людей до вибору і здійснення життєвих стратегій, серед яких особливою значущістю володіє прагнення людини до реалізації потреби самоактуалізації. При цьому найбільш затребуваним соціальним замовленням часу, в центрі якого стоїть успішна і конкурентоспроможна особистість є високий рівень інтелекту і креативності як найбільш мобільні самоактуалізаційні ресурси.

Грунтовний аналіз низки літературних джерел [1-3] із зазначеної проблематики дає нам можливість зробити певні висновки щодо особливості самоактуалізації особистості в умовах інноваційного суспільного простору.

1. Самоактуалізація відображає процес пошуку власного сенсу життя та способів їх реалізації. Вона є потребою, формою і результатом активності розвинutoї особистості, що досягає свого призначення та значною мірою детермінована соціокультурними факторами її життєдіяльності.

2. Вона – доволі суперечливий процес, в якому можуть не збігатися індивідуальні та суспільні потреби, що змушують людину обирати або й переоцінювати власні цінностей. Все це провокує виникнення як внутрішньо особистісних так і міжособистісних конфліктів.

3. Розвиток і особливості протікання самоактуалізаційних процесів детерміновані як зовнішніми (умовами, свободами і правами особистості, формами її життєдіяльності тощо) так і внутрішніми (активністю людини, мірою розвиненості її пізнавальних здібностей, свідомості і моральних зусиль) умовами.

4. Незважаючи на те, що самоактуалізація – соціальна потреба кожного, зреалізувати її повною мірою можуть лише одиниці. При цьому її зовнішній вираз може набувати досить видимих, публічних форм та виражатися у впізнаваності та популярності, а може залишатися непомітною і прихованою.

5. Інтелект (функції якого полягають в оптимізації відносин з навколишнім середовищем, забезпеченні зворотного зв'язку з ним, стабілізацію ситуації, її збереження та креативність (спрямована на перетворення середовища, вироблення нового в короткі терміни відповідно до соціального замовлення) є невід'ємними властивостями особистості і в той же час факторами, що стимулюють успішність самоактуалізації і соціальної адаптації. Примітно, що саме високий рівень інтелектуального розвитку та креативності окремого індивіда не тільки слугує гарантом ефективності функціонування механізмів економічного і соціального прогресу суспільства, але також є умовою забезпечення особистісної свободи в нестабільних та кризових умовах сучасного інноваційного суспільства. Така людина менш схильна до соціальному маніпулюванню, менш залежна від впливів масової культури, засобів масової інформації тощо.

Список використаних джерел

1. Тихомирова Т.Н. *Інтелект и креативность в условиях социальной среды*. М.: Изд-во «Институт психологи РАН», 2010. 230 с.

2. Шандрук С.К. *Психология профессиональных творческих способностей*: [моно-графія]. Тернопіль: Економічна думка, 2015.

3. Челомбицкая М.П. *Самоактуализация человека в контексте глобализации и модернизации общества. Философия XXI века* Международнй сборник XVIII выпуск. Воронеж, 2009. С 183 – 190.

NAHARA MARYNA
Ph.D., Associate Professor,
International Tourism and Hospitality Department,
West Ukrainian National University

FRUGAL INNOVATION: A NEW BUSINESS PARADIGM

In a world increasingly characterized as “VUCA” – volatile, uncertain, complex and ambiguous – few things are assured. There is one thing however of which we can be relatively certain: that the insatiable demand for ever higher quality products will continue to rise while at the same time the availability of the resources needed to satisfy that demand will remain constrained.

As a process frugal innovation discovers new business models, reconfigures value chains, and redesigns products to serve users who face extreme affordability constraints, in a scalable and sustainable manner. It involves either overcoming or tapping institutional voids and resource constraints to create more inclusive markets [3, p. 20].

Frugal innovation is a way that companies can create high-quality products with limited resources. Once the preserve of firms in poor markets, Western companies are now seeking ways to appeal to cost-conscious and environmentally-aware consumers at home. With an estimated trillion-dollar global market for frugal products, and with potentially huge cost savings to be gained, frugal innovation is revolutionizing business and reshaping management thinking.

Long practised in developing nations out of sheer necessity, frugal innovation is now becoming a strategic business imperative in developed economies, where consumers demand affordable and sustainable products. The flow of industrial knowledge has thus become a two-way street, where the North and South, East and West learn from and exchange with each other [1, p. 27].

The general practice is to innovate for the top of the pyramid as there lies the greatest purchasing power with eventual trickle down effects. As such most design in Western markets relies on a ‘top down’ approach, targeting first the richer clientele. Western practices use traditional (archaic) business and distribution models, rely on abundant resources (non-sustainable), incur costly product design and development, and result in high manufacturing costs which makes many science and technology innovations unaffordable for the bottom of the pyramid consumers.

In contrast, frugal innovation as is practiced in emerging markets purposefully targets the bottom and then makes its way up to other levels to benefit all users. There is potential to demonstrate that this is a new kind of innovation process which leverages institutional voids and resource constraints, debunks heavy R&D investment claims, and achieves profitability from consumers [4, p. 115].

Nowadays there is a strong demand for innovation to be more socially acceptable as far as environmental goals are concerned. Environmental innovation lies at the heart of sustainable innovation. To put it simply, sustainable innovation is basically an environmental innovation. By contrast, frugal innovation does not put

environmental concerns at the top of the ranking. Its first goal is not to generate positive feedback for the environment. But according to our viewpoint, frugal innovation has some properties of environmental innovation.

In effect frugal innovation is basically a new technological paradigm aiming to produce cheaper goods, with a minimum quality, using local cheap inputs. Because it saves material and energy in manufacturing *and the use* of low price goods it contributes to the fair management of exhaustible resources. Moreover, we consider that, due to the lower technological complexity, frugal innovation exhibits three important green properties: the ability to repair in case of failure, recovery of end of life components, and probable recycling.

Frugal innovation also fits well with the base of a circular economy. In one sense, frugal innovation as a new technological paradigm leaves a mark (more or less obvious) within the perspective of sustainable development. It seems to us as a first statement that frugal innovation tends to modify the *technology of technical change* in a greener direction. In terms of environmental technology policy, because it involves the engine (the technology) of technical change, frugal innovation creates a useful lever to build up a transition towards a greener economy. In one sense, “Frugalism” is a first step towards sustainability [2, p. 130].

Frugal innovations could open up a new growth regime, as the Fordist regime of development, with its own norm of mass consumption, has promoted a dense growth regime after the Second World War in developed countries. In effect, through the production of cheaper goods which correspond well to the needs of the poor in developing and developed economies, frugal innovation as a new paradigm could boost consumption and push demand in a durable way. In this way it would be a new engine pulling virtuous macroeconomic linkages by restoring the conditions for sustainable growth. This point is still an emerging idea. New research should be carried out in order to produce materials confirming this trend. Sustainable innovation is directly related to a new, genuinely green growth regime, while frugal innovation can match a greener growth regime but it is not incompatible with a strong growth model that exhausts natural resources.

No doubt, frugal innovation is basically a new technological and economical paradigm. Frugal innovation proposes a breakthrough approach to solving some of the most complex issues of our global economy as it empowers human beings to use their creativity to generate economic and social value while preserving the environment.

References:

1. Albert M. *Sustainable Frugal Innovation – The Connection Between Frugal Innovation and Sustainability*. / Albert, M. – *J. Clean Prod.* 2019. – 237 p.
2. Hossain M. *Frugal Innovation: A Review and Research Agenda*. / Hossain M. / – *J. Clean. Prod.*, 2018. – № 182. – P. 126–136.
3. Navi Radjou. *Frugal Innovation: How to Do More with Less* / Navi Radjou, Jaideep Prabhu. – Paperback, 2015. – 272 p.
4. Pisoni A. *Frugal Approach to Innovation: State of the Art and Future Perspectives* / Pisoni, A., Michelini L., Martignoni G. – *J. Clean. Prod.* – 2018. – № 171. – P. 107–126.

OLENA SLAVKOVA,

Ph.D., Professor,

Sumy National Agrarian University, Ukraine

ZONGXILI,

PhD student of the Sumy National agrarian university, Ukraine

Henan Institute of Science and Technology, China

RESEARCH ON THE MANAGEMENT SYSTEM OF FOREIGN SCHOOL PHYSICAL EDUCATION

In this paper, sports promote state-to-state and people-to-people relations to show the world that China is open, confident, friendly and inclusive. Sports actively cooperate with the overall situation of national diplomacy, actively promote "One Belt And One Road" sports exchanges, and extensively participate in multilateral international cooperation mechanisms and high-level people-to-people exchange mechanisms. Through the study of foreign sports management and policies, and under the inspiration of foreign sports management, we can change the current situation of our own sports management and implement improvement measures, so as to improve the level of China's sports management, strengthen foreign exchanges in sports, serve the diplomacy with characteristics of a major country, and improve the discourse power and international influence of China's sports.

1. Basic types and characteristics of foreign sports management systems

The sports management system refers to the general name of the system and system in the aspects of the establishment of the sports management organization, the subordinate relationship of the leadership, the division of the management authority and the operation mechanism. It is the organizational guarantee to achieve the goal of sports and is restricted by the national political and economic system. According to the role of sports organizations in sports management, the foreign sports management system can be divided into three types: government-led, socially-led and combined.

1.1 Government-oriented. This kind of management system is not conducive to the unity and consistency of sports policy because of the various policies.

1.2 Socially dominant. Because sports associations and private organizations represent specific interest groups, there is not enough coordination in interest distribution, communication and cooperation of sports management. This is a direct impediment to the government's goal of improving the country's image in sports.

1.3 Integrated sports management system. It can fully reflect the will of the government, effectively improve work efficiency, and more effectively communicate and cooperate with all kinds of sports organizations.

2. The analysis of foreign school sports management system

2.1 America

The United States is a federal country, and the educational authority belongs to the jurisdiction of the states. The administrative function of the national government is to coordinate the educational work of the states and to be responsible for educational statistics. The federal legislative, law enforcement and administrative agencies play a greater role in a specific period^[1].

2.2 England

Sport policy in the United Kingdom revolves around the development of sport for all. The Ministry of Education is the government agency leading school physical education in Britain. It carries out macro control over school physical education through the Education Act and the overall education plan, and has formed a perfect three-level curriculum management system including national physical education curriculum standard, local physical education curriculum standard and school physical education curriculum teaching plan^[2].

2.3 Japan

The Ministry of Education, Education, Science and Technology of the Central Government of Japan is the government department in charge of school sports in Japan, which is in charge of education, academia, culture, sports, competitive sports and other undertakings in Japan. The Bureau of Primary and Secondary Education and the Bureau of Sports and Teenagers under the Ministry of Education, Culture, Science and Technology are closely related to school physical education. The sports administrative bodies, which are established by the Japanese Olympic Committee, the Japan Sports Association and various competitive organizations, fulfill their respective functions and cooperate with each other for joint development.

2.4 Germany

In Germany, school physical education is mainly managed by the Ministry of Education (Bureau), and the education is supervised by the state. Meanwhile, each federal state has greater autonomy, and the power of school physical education development is mainly contracted by each federal state. The school physical education objectives and specific operation of each state have their own characteristics in addition to retaining the common characteristics of Germany. The German sports system belongs to the sports autonomy on the whole, the government assists, the civil society runs sports, and implements the autonomy.

2.5 Russia

School sports are administered uniformly by the Government of the Russian Federation. School physical education is mainly responsible for the government education management department, the Ministry of Education of the Russian Federation formulated and published the national physical education curriculum standards, set the minimum level of students must master and graduation training requirements. On this basis, it also launched a comprehensive, athletic ability – oriented, formative and competitive sports and other forms of physical education syllabus for each school to choose.

3. Conclusion

3.1 The management system of school sports in developed countries gradually shows the characteristics of the three-party cooperative management of government, school and market. In the reform process, more and more attention is paid to the linkage of school, community and family, the social participation is getting higher and higher, the comprehensive development of people is paid attention to, and excessive interference of other factors on the development of sports is prevented.

3.2 Most developed countries adopt the policy of strengthening school physical education at the same time. They should expand foreign exchanges and promote the reform of school physical education management system with both macro strategies and micro measures.

3.3 There are great differences in the binding force and flexibility of sports management system standards in different countries, but much attention is paid to the autonomy reflected in the characteristics of different places and schools, so as to find out a set of efficient and scientific school sports management system and operation mechanism as soon as possible.

From the above foreign school sports management system from the central and local relations, developed countries, the United States and Germany school sports management authority is mainly in the state and local, belongs to the typical local management. The United Kingdom, Japan and Russia are the representatives of central and local co-governance, but local autonomy is also rising. Governments of all countries are more or less involved in the management of school sports, and there are institutions related to school sports in the government Settings. In the formulation process of school physical education management system in various countries, it more or less reflects the will of the government. The school physical education management standards of most countries are directly formulated and published by government educational institutions. However, the government's management of school physical education is mainly reflected in the formulation of standards and financial support, and the involvement of specific affairs of school physical education is less and less, while the involvement of social organizations in school physical education affairs, especially extra-curricular sports activities, is getting deeper and deeper. Using social resources to develop school physical education has become a common trend in developed countries. China should step by step according to the actual situation, with the emphasis on actual combat inspection, resource docking and international management talent projects, so as to promote the all-round development of China's sports cause and lay a solid foundation for China to become a world sports power.

Reference

[1] Chen Henghua (2005). *Educational Administration System in the United States*. Basic education reference. No10. pp.14-16.

[2] Zhang Jinqiao (2015). *The Development Mode and Enlightenment of School Physical Education in Some Developed Countries*. *Journal of Wuhan Institute of Physical Education*. No10. pp.5-20.

Секція 3

**Роль фінансів в економічному зростанні:
функціональна детермінованість
та моделі розвитку;
міжнародні стандарти
та проблеми уніфікації
обліку, аналізу і аудиту**

ВАЦЛАВСЬКИЙ О. І.

к.е.н., доцент кафедри
фінансового менеджменту та страхування ЗУНУ

ІВАНОВА А. М.

к.е.н., старший викладач кафедри
податків та фіскальної політики ЗУНУ

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Основною метою соціального захисту та соціального забезпечення громадян є створення умов для забезпечення базових потреб соціально незахищених верств населення та першочерговий захист окремих категорій громадян до яких ми відносимо дітей-сиріт, інвалідів, військовослужбовців, постраждалих внаслідок техногенних або природніх катастроф, вимушених переселенців, та ін. Згідно статті 46 Конституції України, громадяни мають право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та інших випадках, передбачених законом [1].

Однак, поняття «соціального захисту» та «соціального забезпечення» є досить широкими і стосуються всіх верстви населення тією чи іншою мірою. Це, з одного боку, дає дуже великий обсяг емпіричного матеріалу, а з другого – ускладнює аналіз даної сфери людської діяльності.

Термін «соціальний захист» є однією із центральних категорій, який використовується у світовій теорії та практиці і навколо якого тривають дискусії щодо своєрідності та певної специфіки цього поняття. Виникнення та поширення вказаного терміна пов'язують з прийняттям закону від 14 серпня 1935 року про соціальне забезпечення («Social Security Act») у США. Цим нормативним актом країна намагалась зменшити соціальну напругу і підтримати людей похилого віку, безробітних, а також підвищити добробут населення.

У багатьох міжнародних нормативно-правових актах одночасно застосовуються терміни «соціальне забезпечення» (social security) і «соціальний захист» (social protection). Ці терміни застосовуються або рівнозначно, або соціальний захист розуміється як ширше поняття, що включає соціальне забезпечення, яке звертає увагу тільки до схем з формальним заголовком «social security», або стосовно видів соціального забезпечення людей (надання пенсій, соціальних допомог тощо) [2, с. 14]. Міжнародна організація праці визначає поняття «соціальний захист» як загальну базову соціальну підтримку всіх громадян, незалежно від внесків або тривалості їх трудового стажу.

З огляду на це, «соціальне забезпечення» – це організаційно-правова діяльність держави, спрямована на матеріальне забезпечення громадян у випадку настання, обумовлених законодавством, соціальних ризиків за рахунок фондів соціального страхування та виплат із державного та місцевих бюджетів та інших обумовлених законодавством коштів. У той час, як «соціальний захист» передбачає здійснення комплексних заходів економічного, соціального та правового характеру, які спрямовані на забезпечення рівних можливостей для громадян з метою підтримки певного рівня життя, а також підтримки окремих соціальних верств населення.

Отже, соціальний захист та соціальне забезпечення в його структурі можна визначити як сукупність грошових відносин розподільчого характеру, в процесі яких формуються фонди фінансових ресурсів для компенсації наслідків соціальних ризиків, які призводять до повної або часткової втрати заробітку та спричиняють зміни матеріального становища. Державні механізми здійснення соціального захисту стосуються не лише найменш забезпечених категорій громадян, а охоплюють населення загалом, бо головне призначення соціального захисту є надання кожному члену суспільства, незалежно від соціального походження, національної або расової приналежності, можливості вільно розвиватися, реалізувати свої здібності, що потребує створення дієвої та ефективної системи фінансового забезпечення соціального захисту населення.

Література:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р., № 254к/96-ВР. (у ред. від 01.01.2020 р.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Болотіна Н. Б. Право людини на соціальний захист в Україні. К.: Знання, 2010. 107 с.

ГОРВАТ Т.Ю.,
аспірантка

Західноукраїнський національний університет

РЕГУЛЮЮЧИЙ ВПЛИВ ДЕРЖАВИ НА ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Релігійні організації є невід’ємною частиною сучасного суспільства, відіграючи вагомую роль у його духовному відродженні, покликані реалізувати відповідні інтереси та потреби громадян, які, в свою чергу, і визначають ключову сутність, призначення, напрямки та способи діяльності таких організацій. Функціонуючі релігійні організації є також повноправними учасниками у класифікації вітчизняних суб’єктів господарювання із визначеними на законодавчому рівні правами та обов’язками.

Основним нормативно-правовим актом, що регламентує статус та особливості діяльності релігійних організацій, регулює їх відносини з державою і закріплює ґрунтовні принципи участі релігійних організацій у суспільному житті є Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації». Іншими документами, що визначають статус та окремі засади функціонування релігійних організацій у площині державно-управлінських відносин є Конституція України, Цивільний Кодекс України, Господарський Кодекс України тощо [1; 3].

Україна, використовуючи певні важелі, здійснює державну політику щодо релігійних організацій на принципах рівності та справедливості, не надаючи перевагу окремим конфесіям, а керуючись виключно інтересами суспільства в цілому. Для забезпечення нейтралітету щодо вибору віросповідання громадян, держава гарантує створення рівних умов для захисту їх прав і свобод [5].

Вітчизняне законодавство закріплює відокремлення релігійних організацій від держави та наголошує на відсутності прямого державного втручання у діяльність релігійних організацій, в тому числі і фінансово-господарську, що провадиться в межах закону.

Релігійні організації, перебуваючи в статусі юридичних осіб та володіючи усіма притаманними їм ознаками, привілеями, правами, обов'язками та нормами щодо відповідальності – є самостійними суб'єктами правовідносин, що мають можливість здійснювати господарську, добродійну та деякі інші види діяльності [3].

Погоджуємось з Бочковим П.В., який зазначає, що господарська сфера взаємодії держави та релігійних організацій є найменш чітко визначена та розроблена [2]. Специфіка фінансово-господарської діяльності релігійних організацій, як окремого виду у класифікації вітчизняних суб'єктів господарювання, також недостатньо структурована та деталізована, що дещо утруднює можливість чіткого та вичерпного окреслення особливостей регулювання діяльності таких організацій, зокрема і з боку держави.

Зауважимо, що у разі відсутності комерційної складової у діяльності релігійних організацій, тобто якщо така діяльність не спрямовується на одержання прибутку, можна констатувати наявність чіткої відповідності вимогам та критеріям щодо функціонування релігійних організацій як неприбуткових та отримання ними належного статусу неприбутковості. Гура Н.О. визначає неприбуткові організації самостійними суб'єктами господарювання, що володіють правами юридичної особи, здійснюють передбачену установчими документами діяльність, мають самостійний баланс, ведуть бухгалтерський облік та подають звітність згідно із вимогами законодавства, відкривають банківські поточні рахунки, мають печатку, але не мають на меті одержання прибутку [4].

Некомерційні суб'єкти господарювання переважно є невиробничими та надають низку послуг, спрямованих забезпечити певні суспільні потреби, що повністю відповідає ключовій траєкторії діяльності релігійних організацій. Особливістю функціонування таких організацій є ведення діяльності, що

повинна відповідати меті та цілям створення такої організації, що передбачено, зокрема і установчими документами.

Відповідно, до релігійних організацій, що володіють статусом неприбутковості та офіційно віднесені до числа неприбуткових організацій застосовуються стандартні правила та вимоги, що стосуються регулювання діяльності таких суб'єктів господарювання.

Підсумовуючи, зазначимо, що сьогодні Україна є багатонаціональною державою, що має широко розгалужену конфесійну мережу, а релігійні організації є активними учасниками суспільних процесів, що покликані не тільки задовольняти релігійні потреби та розвивати морально-духовні цінності громадян, а й сприяти розв'язанню низки важливих соціально значущих проблем суспільства. Водночас, релігійні організації, набуваючи статусу юридичних осіб, наділяються відповідними правами, обов'язками та межами відповідальності, що тягне за собою необхідність регулюючих та контролюючих кроків щодо дотримання ними законодавчо встановлених норм та правил у процесі ведення діяльності, в тому числі фінансово-господарської. Тому, наявність адекватного системного регулювання є необхідною складовою у структурі державно-релігійних відносин.

Перелік використаних джерел:

1. *«Про свободу совісті та релігійні організації»*: Закон України від 23 квітня 1991 р. № 987-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12#Text>
2. Бочков П.В. *Господарська діяльність релігійних організацій як різновид поза культової релігійної діяльності. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 3. С. 70-73. URL: http://apnl.dnu.in.ua/3_2017/19.pdf
3. Василяк А. М. *Організаційно-правові основи врегулювання статусу релігійних організацій у механізмі державного управління релігійною сферою суспільства. Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 13. С. 82-85. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2011_13_21.
4. Гура Н. О. *Неприбуткові організації в Україні: особливості діяльності та класифікація*. Економіка України. 2012. № 8. С. 23-31. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2012_8_4.
5. Росенко М. *Державна політика України щодо церкви й релігійних організацій. Їхнє місце в політичній системі суспільства*. Віче. 2009. № 12. С. 24-26. URL: <http://veche.kiev.ua/journal/1513/>

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Задля виокремлення проблем і окреслення перспектив розвитку страхування проаналізуємо динаміку страхових премій за формами (добровільним і обов'язковим страхуванням), галузями (майновим, особистим страхуванням, страхуванням відповідальності) та видами страхування іншого, ніж страхування життя, і страхування життя впродовж 2011-2019 рр. [1].

На основі проведеного аналізу зробимо висновок, що в Україні переважає добровільна форма страхування, яка сягає більше 83%. Це є позитивною тенденцією, що свідчить про розвиток страхування, підвищення страхової культури та грамотності населення. Розглянувши структуру страхових премій з добровільного страхування іншого, ніж страхування життя, за галузями страхування, констатуємо, що найбільшу питому вагу впродовж 2011-2019 рр. займає майнове страхування із тенденцією до зниження. Так, якщо в 2011 році частка добровільного майнового страхування становила 79,7% та з нерівномірною динамікою зменшувалася в 2012 році до 75,8%, а в 2014 році зросла до 76,8%, то вже з 2014 року щороку знижувалася: від 76,8% до 70,9%. Натомість, зростає частка добровільного особистого страхування від 12,9% в 2011 році із її збільшенням до 17,3% в 2012 році, зниженням до 14,3% в 2015 році та поступовим збільшенням до 22,2% в 2019 році. Така тенденція зумовлена вищими темпами зростання страхових премій з особистого страхування (вище 125%) порівняно з нарощуванням їх обсягів з майнового страхування (близько 110%). Нерівномірною є динаміка змін надходження страхових премій з добровільного страхування відповідальності, яке займає менше 10% впродовж 2011-2019 рр. Нарощування обсягів особистого страхування є позитивною тенденцією розвитку страхового ринку в Україні, що свідчить про зростання необхідності захисту майнових інтересів, пов'язаних з життям, здоров'ям, працездатністю та пенсійним забезпеченням громадян.

Впродовж 2011-2019 рр. найбільшу частку в структурі майнового страхування займає страхування наземного транспорту (крім залізничного), яка змінюється нерівномірною динамікою та знижується від 21,7% в 2012 році до 16,4% в 2014 році і до 20,3% в 2019 році у загальній величині страхових надходжень за видами страхування іншого, ніж страхування життя. Одним з вагомих чинників відповідних змін є збільшення кількості договорів такого страхування від 322 тис. в 2014 році до 2974 тис. в 2019 році в результаті зростання кількості автомобільного транспорту та підвищення розвитку автострахування в Україні. Зростає частка премій з страхування майна за 2014-2019 рр. – від 15,4% до 16,4% за рахунок нарощування їх обсягів. Фактично

страхування КАСКО та страхування майна продовжують формувати половину страхових надходжень з майнового страхування.

Яку уже було зазначено вище, за 2011-2019 рр. зростає частка особистого страхування в структурі страхування іншого, ніж страхування життя, за рахунок добровільного медичного страхування (6,5%-11,1%), що забезпечує більше половини страхових надходжень з добровільного особистого страхування. Це пов'язано, перш за все, з обмеженим фінансуванням охорони здоров'я в Україні, що призвело до залучення медичного страхування як додаткового джерела компенсації витрат населення, понесених на лікування, медичне обслуговування, з метою отримання медичної допомоги окремими або усіма членами сім'ї чи родини внаслідок захворювання. Однак, незважаючи на поступове збільшення страхових надходжень з добровільного медичного страхування, їх обсяги на страховому ринку є невеликими та характеризують недостатній рівень його розвитку, що зумовлено низькими доходами населення та недовірою до страхових компаній, відсутністю гарантій забезпечення своєчасної та якісної медичного допомоги. Часта страхування від нещасних випадків в 2019 році перебуває на рівні 2014 року та становить 4,7 %. Такою ж є питома вага страхування медичних витрат, яке зростає за ці роки від 1,7% до 4,7% за рахунок збільшення кількості подорожуючих за кордон. Незначну частку у структурі страхових премій впродовж 2011-2019 рр. займає добровільне страхування відповідальності, зокрема страхування відповідальності перед 3-іми особами, частка якого знижується від 6,6% до 5,6%.

Проаналізувавши структуру страхових премій з страхування життя впродовж 2011-2019 рр., спостерігаємо найбільшу частку в ній страхування життя за іншими договорами накопичувального страхування (більше 55%), відмінного від страхування довічної пенсії, досягнення застрахованою особою визначеного договором пенсійного віку. Винятком є 2012-2013 рр., коли цей вид страхування життя зменшився в структурі до 46,7% та 38,7%. При цьому, якщо в 2014 році вона сягала 49,7%, в 2017 виросла до 60,8%, то в 2019 році склала 57,1%. Високу частку займає страхування за іншими договорам страхування життя (більше 35%).

Підсумовуючи зазначене вище, зробимо висновок про зростання доходів від основної діяльності впродовж 2011-2019 рр. за рахунок збільшення доходів від реалізації страхових послуг з 2014 року, зокрема високої питомої ваги послуг з страхування іншого, ніж страхування життя, в частині майнового страхування (страхування наземного транспорту та страхування майна). Позитивним аспектом розвитку страхового ринку є нарощування премій з особистого страхування, зокрема добровільного медичного страхування. З метою підвищення ефективності розвитку страхування в Україні доцільно: сформувати виважену політику щодо формування позитивного іміджу страхового ринку в економіці; запозичити позитивний досвід і технології з продажу страхових продуктів у іноземних страхових компаній; розширити співпрацю з підготовки та підвищення кваліфікації українських кадрів; проводити роз'яснювальну роботу стосовно необхідності страхування серед широких верств населення.

Перелік використаних джерел

1. Консолідовані звітні дані. Огляд страхового ринку. URL : <https://www.nfp.gov.ua/ua/Konsolidovani-zvitni-dani.html>.

УДК 336.711

ДЗЮБЛЮК О.В.,
д.е.н., проф.,
ЗАПАРАНЮК Т.В.,
к.е.н.,

Західноукраїнський національний університет

МОНЕТАРНИЙ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ

Обумовлені пандемією коронавірусу процеси змусили керівництво більшості країн вживати цілу низку масштабних заходів щодо обмеження мобільності громадян і підприємницької активності, обумовлюючи розгортання економічної кризи неринкового характеру. Ще донедавна ніхто не міг припустити, що держава, як політична форма організації суспільства, здатна сформувати нову економічну поведінкову модель, різко обмеживши як платоспроможний попит домашніх господарств, так і пропозицію господарюючих суб'єктів, позбавляючи економічних агентів ліквідності, що в кінцевому підсумку загрожує колапсом традиційної системи координат в економіці. Адже таке, пов'язане з неекономічними причинами критичне падіння попиту і пропозиції, обумовлене масштабним державним втручанням в ринкові механізми, відбулося чи не вперше в новітній історії світового господарства, а учасники ринку змушені пристосовуватися до неринкових обмежень, появу яких було неможливо спрогнозувати.

За таких обставин для підтримки ліквідності господарюючих суб'єктів і домашніх господарств у розвинутих країнах були сформовані безпрецедентні за своїми розмірами національні пакети допомоги, ефективність яких виявилася у прямій залежності не від ринку, а від зняття державних обмежень [1]. Однак, незважаючи на той факт, що спусковим гачком поточної кризи є неекономічний шок, центральні банки стоять перед складним завданням підтримки оптимального рівня інфляції, стабільності фінансової системи і короткострокового стимулювання економіки. Ці завдання ускладнюються тим, що можливості використання традиційних інструментів монетарного регулювання є суттєво обмежені, оскільки упродовж останніх десяти років центральні банки змушені були утримувати процентні ставки на рівні, близькому до нуля.

У зв'язку із цим монетарна влада в розвинутих країнах не мала іншого вибору, як вдатися до широких за охопленням механізмів підтримки ліквідності

з метою зменшення системного стресу у фінансовій системі, призупинення подальшого скорочення попиту, а також уникнення ще більш глибокого зниження цін на активи. У цьому контексті оперативне прийняття рядом центральних банків відповідних заходів ґрунтувалося передусім на відновленні практики кількісних пом'якшень, тобто операцій з купівлі довгострокових зобов'язань уряду і комерційних організацій на відкритому ринку із наперед встановленими обсягами купівлі та іншими додатковими умовами. Мета цієї політики полягає у збільшенні грошової маси, а не зниженні міжбанківської процентної ставки рефінансування, яку неможливо зменшувати далі, а відтак даний засіб часто вважається «останньою інстанцією» для стимулювання економіки.

В Україні склалася дещо інша ситуація і, на думку навіть голови ради НБУ, вжиті Національним банком антикризові заходи не дають бажаного ефекту, так як не створюють достатніх стимулів для активізації банківського кредитування економіки і не мають суттєвого впливу на цінову конкурентоспроможність українських виробників [2]. Обраний НБУ режим інфляційного таргетування і надмірно жорсткі умови монетарного регулювання, на відміну від розвинутих країн, не сприяли активізації сукупного попиту, а недоступність кредитних ресурсів призвела до роботи підприємств в умовах постійного дефіциту оборотних коштів, що спричинило падіння промислового виробництва, безробіття і трудову міграцію, призводячи до втрати економічного потенціалу країни. Крім того, величезні обсяги грошових ресурсів задіяні у механізмах купівлі комерційними банками депозитних сертифікатів НБУ та ОВДП, тобто значні кошти замкнені на фінансові операції самої банківської системи і не перетворюються у кредитування для підтримки виробництва і розвитку економіки, тобто регулятором по суті було спровоковано потужний ефект витіснення.

Однак на практиці, в нинішній ситуації цілком виправданою слід вважати саме стимулюючу грошово-кредитну політику, спрямовану на подолання економічних наслідків пандемічної кризи шляхом активної кредитної підтримки домашніх господарств і бізнесу. Очевидно, що в умовах всеосяжного економічного спаду прийняті урядом і центральним банком стимулюючі заходи мають бути спрямовані на створення додаткового попиту, що забезпечуватиме не лише підтримання зайнятості і розширення пропозиції на ринку праці, але й допомогу господарюючим суб'єктам шляхом надання їм необхідної ліквідності, унаслідок чого відновлюється неперервність ділового циклу та економічне зростання.

У цих умовах важливим слід вважати не наскільки істотними є за обсягами заходи фінансової підтримки домогосподарств і бізнесу з боку держави, а сам факт гарантованості і періодичності надання такої допомоги в умовах розгортання кризових явищ. А це означає необхідність всеосяжного перегляду як стратегії, так і набору інструментів грошово-кредитної політики НБУ, що не повинна замикатися винятково на одній цілі щодо досягнення певного рівня інфляції, ігноруючи не менш важливі завдання подолання рецесії

і стимулювання зайнятості, але потребує більш активного залучення центрального банку до вирішення нагальних проблем економічного розвитку і задіяння максимального інструментарію, включаючи нетрадиційний, задля подолання таких шоків, які викликані поширенням коронавірусу.

Перелік використаних джерел:

1. Дзюблюк О. *Економічний розвиток і банківський сектор в умовах глобальної пандемічної кризи. Фінанси України. 2020. №6. С.25-55.*
2. Данилишин Б. *Темний бік макроекономічної стабільності. Дзеркало тижня. 18 червня 2020. [Ел. ресурс]. – URL: https://zn.ua/ukr/finances/temniy-bik-makroekonomichnoyi-stabilnosti-351411_.html*

УДК 336

ДМИТРІВ В.І.

доцент кафедри податків та фіскальної політики
Західноукраїнського національного університету

РИЗИКИ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ

Абсолютно зрозумілим кроком українських фінансових і податкових органів стала розробка та запровадження системи регулювання процесів, спричинених використанням транснаціональними корпораціями трансфертних цін на товари та послуги. У даний час в Україні робляться лише перші кроки з реалізації механізму управління та контролю схем із застосуванням трансфертного ціноутворення, що вмотивовано насамперед намаганням стабілізувати розвиток національної економіки шляхом призупинення впливу фінансового капіталу закордон.

Оскільки в Україні присутні представники багатьох міжнародних груп, у них діють такі самі принципи трансфертного ціноутворення, як і в інших компаніях групи. Це дозволяє припускати, що всередині однієї групи підхід до встановлення цін на той самий (аналогічний) товар чи послугу однаковий. Незважаючи на це, компаніям з різних юрисдикцій необхідно пристосовуватись до внутрішнього законодавства країн, в яких вони ведуть свою господарську діяльність. Навіть якщо у групі компаній уже є відповідні кваліфіковані працівники – спеціалісти з трансфертного ціноутворення, українській компанії – представнику такої групи доводиться прикладати зусиль щодо розробки внутрішньої політики з трансфертного ціноутворення та дотримання всіх визначених українським законодавством вимог.

Використання трансфертного ціноутворення транснаціональними корпораціями у даний час – звична практика в усьому світі. Запровадження регулюючих норм в Україні – це в першу чергу імплементація європейських і

світових норм щодо трансфертного ціноутворення, які покликані забезпечувати рівні умови й однакові підходи у визначенні звичайних цін як для контролюючого органу, так і для платника податків. Процеси трансфертного ціноутворення впливають на економіку таким чином, що, підвищуючи особисту вигоду, транснаціональні корпорації можуть спричинити відносне соціальне зубожіння в країні, де мали б сплачуватися податки і збори [1].

Механізми регулювання трансфертного ціноутворення спрямовані на те, щоб передавальна (трансфертна) ціна відповідала ринковій ціні, яка складається на відкритому ринку між незалежними особами. За таких обставин платники податків мають сплатити податки в тій юрисдикції, де отриманий дохід економічно обґрунтований, але при цьому не мусять змінювати умови ведення свого бізнесу. Отже, за правилами трансфертного ціноутворення держава має можливість захищати свої економічні інтереси та змушувати бізнес сплачувати податок на прибуток там, де цей прибуток економічно утворено.

Таким чином, враховуючи важливість трансфертного ціноутворення у світовій економіці, це більше не є одним з питань, які порушуються винятково урядами країн і окремими компаніями. Науковці, політики, економісти, бізнесмени, керівники різних рівнів і неприбуткові організації стурбовані швидким розвитком трансфертного ціноутворення, оскільки це непрямо впливає на їхню роботу кожного дня.

Перелік використаних джерел:

1. Десятнюк О. М. *Теоретико-методологічні засади формування трансфертного ціноутворення на мікрорівні в умовах вітчизняної економіки* / О. М. Десятнюк, О. І. Черевко // *Український журнал Економіст*, 2015. – №1. – С. 45 – 48.

УДК 336.76

ЛАВРУК О.В.

доктор наук з державного управління,
викладач кафедри фінансів та економіки
Подільського спеціального навчально-реабілітаційного
соціально-економічного коледжу

ФІНАНСОВИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ: СТАН, СТРАТЕГІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Виклики, котрі поставила пандемія перед людством, а особливо перед українською економікою, посилює увагу фахівців до фінансового сектору України, оскільки додатковим фактором є обсяг державного боргу станом на 1 січня 2021р. – у розмірі 585,13 млрд. грн., що спрямовується на обслуговування та виплату державного боргу. Пікові обсяги платежів припадають на березень

(70,69 млрд. грн.), червень (76,8 млрд. грн.) і вересень (101,77 млрд. грн.), причому карантинні обмеження припадають саме на березень і ймовірно припадуть на вересень-жовтень. Сукупність цих факторів потенційно загрожує повторенню сценарію економічних криз в Україні впродовж 1998, 2008, 2014 років [1].

Привертає також увагу представлена у 2020р. стратегія фінансового сектору України на наступні п'ять років (до 2025р.) [4], у якій фокусом уваги є небанківські фінансові установи, в першу чергу, страхові компанії. Зазначимо, що період 2015-2020рр. характеризувався очисткою банківського сектору від банків котрі не виконували нормативи НБУ, посиленням його стабільності та зміцнення його перед потенційними загрозами майбутніх криз наскільки цей процес можливо було передбачити.

В новій стратегії розвитку фінансового сектору України основна увага зміщується до страхових компаній, особливо тих, що пов'язані зі страхуванням життя (що актуально у зв'язку з пандемією у світі, котра уже затягнулася більше року), та недержавних пенсійних фондів (враховуючи стагнацію пенсійної системи України) [2]. Також у стратегії увага надається фінансовій інклюзії, тобто доступності банківських та небанківських фінансових послуг максимально широкому колу населення. Відповідно до досліджень вчених натеper існує зв'язок між доступністю і повнотою наявних в країні фінансових послуг та темпами зростання її економіки. Складно розраховувати на високий рівень добробуту, якщо до третини населення живе в населених пунктах, де донедавна можна було проводити розрахунки лише готівкою не говорячи про інтернет-банкінг.

Можливість мати доступ до банківських рахунків у будь якій точці країни та користуватися безготівковими розрахунками є суттєвим фактором розвитку фінансового ринку, проте недостатньою для повноцінного розвитку вітчизняної фінансової системи. Нині необхідні більш дієві інструменти, щодо вкладення накопичень. Зазвичай «готівка під матрацами» є звичним інструментом зберігання коштів для мільйонів українців, однак він підвладний інфляції. Інший зрозумілий для населення засіб накопичення коштів – банківські депозити, хоча тенденція темпів нарощення їх обсягів значно коливається (1020,5 млрд.грн. у 2020р.; 1001,6 млрд.грн. у 2019р.; 933 млрд.грн. у 2018р.). За оцінками аналітиків обсяг коштів фізичних осіб у банках матиме тенденцію до зростання в довгостроковій перспективі, однак переважатимуть депозити на вимогу (в основному з коротким строком вкладення). Очевидно, що ми поступово переходитимемо до європейських реалій, коли частка строкових депозитів населення в банках є невисокою (від 50% в Польщі до майже 10 % в Бельгії) на фоні низьких відсоткових ставок. Цілком ймовірно, що відсоткові ставки за депозитами поступово будуть знижуватися, в тому числі, у іноземній валюті, де банки пропонують до 2% річних. В таких умовах заощадження будуть формуватися за різними дохіднішими варіантами. Що ж тоді зможе запропонувати фінансовий сектор?

На даний час ринок цінних паперів перебуває в зародковому стані,

оскільки немає чіткої державної політики щодо розвитку даних інвестиційних інструментів, особливо для «дрібних» інвесторів (малих суб'єктів господарювання та фізичних осіб). Винятком є облігації внутрішньої державної позики (ОВДП), які почали користуватися популярністю завдяки Міністерству фінансів та учасникам ринку [3]. Варто зазначити, що окрім державних облігацій, на ринку цінних паперів присутні емітенти міських рад та корпоративний сектор. Поряд з банками, в державні облігації почали здійснювати вклади й небанківські фінансові установи. Так, страхові компанії за попередній стратегічний період (2015-2020рр.) збільшили власний портфель ОВДП майже в чотири рази (до 9,6 млрд. грн.). Слідом за юридичними особами в ринок включилися й фізичні особи, наростивши обсяг своїх інвестицій до 7,9 млрд. грн. В популярності державних цінних паперів особливу роль відіграли податкові стимули, котрі на відміну від відсотків за депозитами, не обкладаються 18% податком на доходи фізичних осіб. Але найбільший приріст отримано за рахунок інвестицій іноземців, котрі за 2019 вклали 108 млрд. грн. в гривневі ОВДП (вливання іноземної валюти проводилося через обмін на гривні).

З огляду на світову пандемію не доводиться чекати позитивних тенденції на ринку цінних паперів. Але при оптимальному співвідношенні доходність – ризики, прийнятної для інвесторів, можна знову спостерігати інтерес до українських ОВДП. На нашу думку вітчизняний ринок цінних паперів не суттєво зросте за найближчі п'ять років, однак його розмір забезпечуватиме бажану ліквідність.

Можливість торгів українськими ОВДП в міжнародній системі Clearstream значно збільшила привабливість цього інструменту для іноземних інвесторів та сприяла більшій доходності, не втрачаючи на комісіях. Між тим в економічному плані інвестиції в іноземні фондові ринки матимуть сенс у 2021 році. Продовжує тривати економічна криза, внаслідок чого фінансові активи значно втратили в ціні. Водночас історичні події підтверджують, що за кожним циклом падіння йде наступний цикл відновлення та зростання, котрий бажано було би не пропустити.

Варто повернутися до страхових компаній, яким приділяється увага у стратегії розвитку фінансового сектору України на 2020-2025 роки. Незважаючи на велику кількість страхових компаній, котрі працюють на українському ринку, їхній вклад в економіку країни є недостатній, якщо порівнювати з іншими європейськими країнами. В першу чергу йдеться про накопичувальне страхування життя – популярний в Європі інструмент для заощаджень. За підсумками 2020 року, обсяг страхових премій зі страхування життя становив лише 5,7 млрд. грн. Навіть в масштабах такої небагатої країни, як Україна, це вкрай мало, тобто 0,13% від ВВП. В стратегії фінансового сектору поставлена ціль за наступні 5 років збільшити цей показник у понад 6 разів.

На нашу думку основними шляхами досягнення вищезгаданого є прозорість галузі страхування й очищення її від недобросовісних учасників (по аналогії з очисткою банківського сектору у 2015-2020 роках), адже складно завоювати надійну репутацію, якщо на ринку періодично попадаються шахраї.

Окрім цього важливо визначити куди інвестувати. Якщо набір інструментів для інвестування, котрий доступний страховим компаніям розширюється, то їхня надійність останнім часом викликає побоювання. Все частіше лунають політичні заяви підбурювання до оголошення «цілшого» дефолту, котрий нібито повинен дати відповідь на всі економічні проблеми. Але в результаті постраждають не тільки інвестори, але й усі суб'єкти фінансових відносин. Навіть якщо буде прийнято рішення обмежити виплати за зовнішнім боргом, то це спровокує втечу капіталу та валюти закордон. У результаті буде спостерігатись обмеження на валютному ринку та ще більший відтік валюти з країни. Наслідком цього стане дефіцит цієї самої валюти, а курс національної валюти стрімко знеціниться. Через цей шлях пройшла не одна країна, котра таким же чином знецінила заощадження в національній валюті. Чи можна в таких умовах розраховувати на довгострокові інвестиції у фінансовий сектор країни? Питання риторичне.

Важливим фактором є створення системи гарантування за договорами накопичувального страхування життя, за аналогією з фондом гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО). Такий механізм спроможий значно підвищити привабливість полісів для населення. Однак його ефективне запровадження можливе лише у випадку успішної реалізації попередніх двох умов. Прозорий ринок, без недобросовісних учасників, є запорукою того, що решта компаній не платитимуть за наслідки діяльності шахраїв. А по аналогії з ФГВФО, страхові компанії робитимуть періодичні внески до такого фонду. Позитивним моментом є це існування інструментів для інвестування.

Вважаємо, що пандемія коронавірусу внесла дуже серйозні корективи в економічні плани по всьому світу й оцінити її довгострокові наслідки є нелегким завданням. Але можна очікувати, що люди переосмислять ризики, котрі загрожують їм і їхнім рідним та оцінять реальність, котра раніше недооцінювалася. Пандемія неодмінно створить попит на захист здоров'я та життя населення, що враховано у стратегії розвитку фінансового сектору України на найближчі роки. Страховим компаніям потрібно бути готовим задовольнити цей попит, запропонувавши відповідні страхові продукти, й бути готовими до викликів майбутнього, оскільки вони є острівцем стабільності у бентежному житті. Водночас державі і Національному банку України доцільно розробити дієву і ефективну політику підтримки розвитку даної сфери небанківських фінансових послуг, а також заходи політики, щодо недержавних пенсійних фондів з метою загальмувати стагнацію пенсійної системи України.

Література:

1. *Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. URL: <https://mof.gov.ua/uk>*
2. *Офіційний сайт Національної комісії що здійснює державне регулювання у сфері фінансових послуг [Електронний ресурс]. URL: <https://www.nfp.gov.ua>*
3. *Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового*

ринку [Електронний ресурс]. URL: <http://www.nssmc.gov.ua>

4. Стратегія фінансового сектору України до 2025 року. Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/Strategija_financovogo_sectoru_ua.pdf

УДК 330.44

САВОНІК Т. П.

викладач кафедри фундаментальних
та спеціальних дисциплін,
Нововолинський навчально-науковий інститут
Економіки та менеджменту
Західноукраїнський національний університет

СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ ДЕПОЗИТНИХ ВКЛАДІВ НАСЕЛЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

В умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів необхідним є розвиток потужної ринкової економіки. В свою чергу, стимулювання економічного розвитку України неможливе без забезпечення суб'єктів господарювання необхідними фінансовими ресурсами, яких постійно не вистачає. Основними кредиторами можуть стати комерційні банки, проте обсяги ресурсів даних фінансово-кредитних установ сьогодні є недостатніми.

Саме заощадження є вагомим джерелом капіталу національної економіки, тому збільшення капіталу комерційних банків через залучення тимчасово вільних коштів фізичних осіб є цілком реальним рішенням.

Проте в теперішніх економічних умовах спостерігаємо такий стан банківської системи, який супроводжується зниженням її ліквідності та платоспроможності, і як наслідок, зменшення довіри до банків.

За даними рисунка 1 можемо простежити зміну структури нових депозитів домашніх господарств. Так, дані представлено нами періоду показали, що криві графіку хоч і змінюються, динаміка не є значною. Нові депозити найкоротшого терміну (до 1 місяця та від 1 до 3 місяців) знаходяться на відрізку від 10 до 27% загального обсягу строкових угод.

Динаміка більш термінових депозитів коливається на відрізках – 8-60% загального обсягу нових депозитів. Так, угоди станом на 12.18, 12.19 та 12.20 рр. строком від 3 до 6 місяців уклалися у розмірі 27,5%, 20,6% та 23,0% від загальної кількості угод, а відсоток строкових угод строком більше 6 місяців, у загальній структурі депозитів, становив: 39,4%, 43,3% та 45,5%, відповідно.

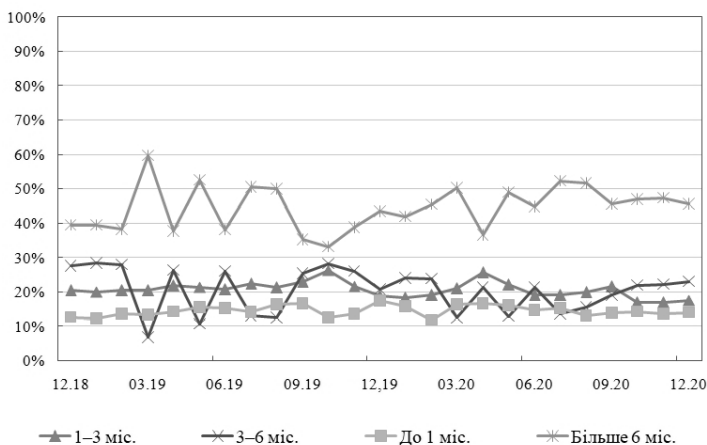

Рис 1. Структура нових депозитів домашніх господарств [1]

Незважаючи на те, що у відсотковому співвідношенні динаміка депозитного портфелю банків залишається більш-менш стабільною, графік демонструє, що у більш невизначені періоди відбувається зменшення кількості довгострокових депозитів у загальній структурі угод, що є негативним явищем для банківської системи.

За таких умов нагальною є проблема надійності, як банківської системи загалом, так і кожного комерційного банку, зокрема. Так, аналізуючи банківські установи за ступенем надійності (рис. 2), можемо стверджувати, що найбільш надійним громадяни вважають Приватбанк, так як середній відсоток кількості депозитів країни станом на 12.17-12.20 рр. склав 34,32. Натомість найменш привабливими в Україні є приватні банки.

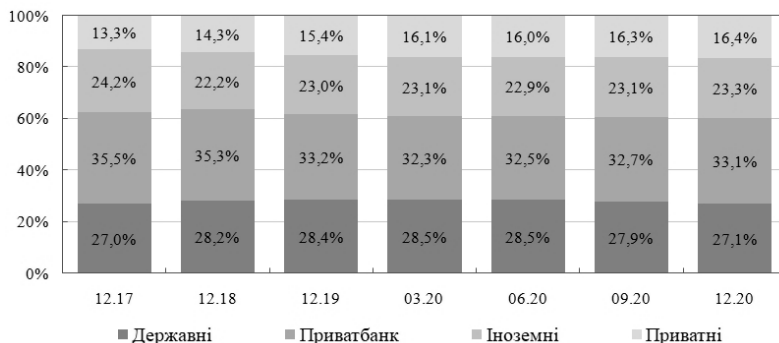

Рис. 2. Розподіл депозитів фізичних осіб за групами банків [2]

Очевидно, що після негативних наслідків фінансової, а потім і коронавірусної криз, багато людей втратили робочі місця та мусили жити за рахунок заощаджень. Тому за для формування нових депозитних портфелів, банки повинні впроваджувати заходи щодо подолання проблем, які гальмують збільшення їх ресурсної бази. Виконання данного завдання залежить від рівня довіри населення до банківських установ.

Так, основними завданнями Національного банку України має стати:

- участь у вдосконаленні законодавства щодо регулювання банківської діяльності;

- стабілізація курсу національної валюти.

В свою чергу кожен комерційний банк повинен дбати про свою репутацію:

- збільшуючи капітал фінансової установи за рахунок зростання статутного фонду банку;

- розробляючи та впроваджуючи нові види послуг, депозитних програм та продуктів, формуючи привабливі умови депозитних договорів, особливо довгострокових;

- безумовно і своєчасно відшкочувати вклади, за рахунок Фонду гарантування вкладів фізичних осіб в межах законодавчо затвердженого ліміту, якщо банк є проблемним.

Перелік використаних джерел

1. *Національний банк України: Огляд банківського сектору, лютий 2021 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-lyutiy-2021-roku>*

2. *Національний банк України: Огляд банківського сектору. Таблиці і графіки у тексті, лютий 2021 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-lyutiy-2021-roku>*

УДК 331.69

ФЕДОРОВИЧ І. М.,

доцент кафедри фінансового менеджменту та страхування,
Західноукраїнський національний університет

НЕДЕРЖАВНІ ПЕНСІЙНІ ФОНДИ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНИ

Недержавна пенсійна система відіграє дуже важливу роль у пенсійному забезпеченні громадян. Вона є безпечним, а у більшості випадків і пільговим, способом забезпечення гідного рівня життя людей похилого віку. Іншою, не менш важливою функцією НПЗ є те, що воно являє собою джерело довгострокових інвестицій, потрібних для економічного розвитку держави.

Науковці визначають НПФ як юридичну особу, яка має статус установи соціального забезпечення, що створюється і проводить свою діяльність виключно з метою накопичення пенсійних вкладів учасників фонду (з наступним управлінням і розміщенням цих активів через довірених осіб в інтересах отримання інвестиційного доходу), а також проводить виплати учасникам фонду за виникнення у них пенсійних підстав, на умовах і в розмірах, встановлених пенсійними контрактами» [1, с. 228].

Відповідно до Сучасного економічного словника поняття НПФ розглядається як «некомерційна або комерційна установа, яка акумулює грошові ресурси вкладників і учасників з подальшою виплатою їм разових, на вказаний строк чи пожиттєвих пенсій». Це визначення відрізняється від усіх інших визначень у першу чергу тим, що в ньому вказуються види пенсійних виплат. У Законі України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 09.07.2003 р. № 1057-IV, НПФ – це: «юридична особа, що має статус некомерційної установи (неприбуткової організації), функціонує та провадить свою діяльність виключно з метою накопичення пенсійних внесків на користь учасників пенсійного фонду з подальшим управлінням пенсійними активами, а також здійснює пенсійні виплати учасникам вказаного фонду в порядку, визначеному законодавством» [2].

Найважливішим у сутності НПФ являється мета й головні завдання його діяльності. Метою діяльності фонду вважається надання надійного джерела доходу для фінансового забезпечення учасників НПФ після їхнього виходу на пенсію. Головними завданнями діяльності НПФ, що спрямовуються на досягнення вказаної мети, вважається: збір та мобілізація пенсійних вкладів; формування пенсійних активів через розміщення акумульованих пенсійних вкладів на фінансовому ринку; здійснення пенсійних виплат.

Недержавні пенсійні фонди як інституційні інвестори залучають кошти за рахунок добровільних внесків фізичних і юридичних осіб. Метою НПФ є побудова ефективної соціальної системи, здатної забезпечити гідний рівень життя. Недержавні пенсійні фонди відіграють важливу роль у розвитку економіки країни в цілому, залучаючи довгострокові ресурси та забезпечуючи підтримку довгострокового фінансування виробничої інфраструктури. Функції як специфічні завдання, що виконуються НПФ в рамках конкретного виду діяльності, полягають у деномінації заощаджень; професійному виборі об'єктів інвестування; забезпеченні ліквідності фінансових вкладень; диверсифікації активів; моніторингу за об'єктами інвестування; консолідації та управлінні ризиками; контролі за діяльністю позичальників; економії на масштабах операцій.

Водночас як суб'єкт правовідносин, НПФ можна розглядати одночасно у кількох варіантах: як юридичну особу, яка є учасником відносин у сфері господарювання, має статус неприбуткової організації та провадить свою діяльність, не маючи на меті отримання прибутку; як фінансову установу, що автоматично залучає НПФ до суб'єктів фінансового права; як суб'єктів

інвестиційної діяльності; як важливу складову ланку системи соціального забезпечення та учасника правовідносин соціального забезпечення.

В Україні створюються та функціонують НПФ трьох типів: відкриті, корпоративні та професійні. Протягом десятиліття роботи НПФ найбільшою популярністю користуються відкриті НПФ, що пояснюється більшою доступністю їх як для фізичних, так і юридичних осіб.

Відтак, участь у НПФ має такі переваги як для вкладників, так і для роботодавців:

1) додаткове стимулювання персоналу: стимулювання працівників до підвищення продуктивності праці; можливість пропонувати працівникам додатково до заробітної плати соціальний пакет пенсійного забезпечення; диференційовані підходи до розмірів пенсійних відрахувань на користь свого персоналу з врахуванням їх віку, стажу роботи в організації, інших показників, які характеризують цінність робітника для виробництва;

2) розширення інвестиційних можливостей: залучення активів НПФ для розвитку підприємства; зменшення бази оподаткування;

3) виплата додатково до державної недержавної пенсії;

4) оптимальний для вкладника розмір і періодичність пенсійних внесків, їх коректування при будь-якій зміні обставин;

5) відкриття індивідуального пенсійного рахунку на якому ведеться облік пенсійних внесків та результатів від їх інвестування, пенсійні кошти інвестуються і зростають завдяки отриманому на них інвестиційному прибутку, включно і під час етапу накопичення, так і впродовж усього періоду пенсійних виплат;

6) розмір очікуваної пенсії залежить від строку накопичення, розміру пенсійних внесків, професіоналізму їх інвестування і суми отриманого від них інвестиційного прибутку.

Недержавне пенсійне забезпечення, крім недержавних пенсійних фондів, може здійснюватись страховими організаціями шляхом укладення договорів страхування довічної пенсії, страхування ризику настання інвалідності або смерті учасника фонду; банківськими установами шляхом укладення договорів про відкриття пенсійних депозитних рахунків. Однак через певні недоліки страхових організацій і банківських установ, їхнє функціонування в пенсійній системі обмежене. Так, для страхових компаній пенсійне страхування є дуже дорогим видом страхових послуг, а банківські установи мають нормативні обмеження щодо заснування та ведення пенсійних рахунків.

Література

1. Мельничук Л. Ю. Системні трансформації в реформуванні пенсійного забезпечення громадян України. Економічний форум. 2018. № 3. С. 225-230.

2. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» від 09.07.2003 р. № 1057-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>.

3. Козак Г. І. Шляхи оптимізації функціонування недержавних пенсійних фондів в Україні. Світ фінансів. 2014. № 2. С. 100-110.

ПОДАТКОВІ РИЗИКИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

В умовах загострення негативних наслідків пандемії COVID-19 для вітчизняної економіки ефективність державного управління в цілому і управління податковими ризиками зокрема, вимагає значного зменшення часу на прийняття управлінських рішень та своєчасності таких рішень. Таке завдання може бути виконане лише в тому випадку, коли буде визначено чіткий об'єкт управління – податковий ризик.

Пандемія COVID-19 як «чорний лебідь» стала тим фактором, який призвів до суттєвих бюджетних втрат не пов'язаних із зміною податкового законодавства чи його порушенням з боку платників податків. В даному випадку активізувалися негативні фактори економічної кризи, які в свою чергу були спровоковані карантинними обмеженнями.

Так, в результаті пандемії COVID-19, яка призвела до карантинних обмежень в нашій країні суттєво скоротився обсяг ВВП за два квартали 2020 року до -11,4% (табл. 1), в третьому кварталі ситуація дещо покращилася (приріст ВВП -3,5%), однак накопичені дисбаланси в першому півріччі матимуть вплив фактично на всі макроекономічні показники в четвертому кварталі 2020 року і в 2021 році в цілому.

Як свідчать дані таблиці 1, «повзуча» девальвація курсу гривні у 2020 році негативно позначається на індексі цін промислової продукції, оскільки в умовах імпортозалежності національної економіки від імпортних енергоносіїв, які є основою собівартості виробленої в Україні продукції ціни на промислову продукцію зростають, а за умови обмеження на торгівлю товарами та зниження купівельної спроможності економічних агентів індекс промислової продукції (індекс виробництва) перебуває на досить низькому рівні. Такі тенденції є одним із факторів виникнення податкових ризиків в Україні, адже аналізуючи планові і фактичні показники податкових надходжень до Державного бюджету від податку на прибуток відмітимо, відмітимо виконання плану доходів від податку на прибуток лише на рівні 74,55%, тоді як виконання плану сукупних доходів бюджету становить 83,05% [2]. Тобто можна констатувати зниження прибутковості підприємств за десять місяців 2020 року, що призвело до невиконання плану податкових надходжень від податку на прибуток підприємств.

Окрім цього, варто звернути увагу на низький рівень виконання плану доходів Державного бюджету України від митних надходжень, оскільки за десять місяців 2020 року надходження від вивізного мита становить лише 51,98%, а від ввізного мита – 85,54% [2].

Таблиця 1

Динаміка деяких макроекономічних індикаторів України у 2020 році*

	Січ. 20	Лют. 20	Бер. 20	Кві. 20	Тра. 20	Чер. 20	Лип. 20	Сер. 20	Вер. 20	Жов. 20
ВВП (темپ приросту за квартал) %			-1,3			-11,4			-3,5	
Валютний курс грн/дол. США	24,1	24,6	26,4	27,2	26,8	26,7	27,3	27,5	28,0	28,3
Індекс цін (до попереднього місяця), %	0,2	-0,3	0,8	0,8	0,3	0,2	-0,6	-0,2	0,5	1,0
Індекс виробників промислової продукції, %	2,5	0,1	1,8	0,1	-0,6	-2,0	0,4	2,3	1,7	3,8
Індекс промислової продукції, %	94,9	98,5	92,3	83,8	87,8	94,4	95,8	94,7	95,6	95,0
Індекс реальної заробітної плати, %	87,3	101,4	104,8	90,4	100,8	109,5	102,6	97,2	104,3	100,5
Дефіцит Державного бюджету України, млрд. грн.	-15,2	-21,6	-32,7	-24,3	-48,8	-18,8	-51,2	-41,2	-81,7	-112,2
Єдиний казначейський рахунок, млрд. грн.	12,07	17,18	10,52	17,63	32,49	75,70	51,69	45,66	21,28	15,15
Експорт товарів, млн. дол. США	3793	3614	3864	3621	3188	3041	3352	3868	3774	4209
Імпорт товарів, млн. дол. США	3894	4428	4646	3345	3283	3847	4300	4277	4434	4693
Баланс товарів і послуг, млн. дол. США	71	-583	-349	809	426	-293	-601	-117	-326	-26

*Розраховано автором за даними Національного банку України [14] і Державної служби статистики України [15].

Зменшення ділової активності в цілому та збільшення витратків Державного бюджету України на подолання наслідків пандемії COVID-19, зокрема на закупівлю медичного обладнання та фінансування доплат медичному персоналу призвело до зростання бюджетного дефіциту, що в свою чергу позбавило Уряд можливості використовувати державні інвестиції у якості драйверів економічного зростання за аналогією до розвинутих країн світу. Відсутність бюджетної підтримки розвитку промисловості та стимулювання споживчого попиту на тлі другої хвилі пандемії COVID-19 і можливого локдауну поглиблює податкові ризики, оскільки суттєво звужується база оподаткування через падіння промисловості і кінцевих споживчих витрат домашніх господарств. Крім цього, Уряд передбачив підтримку малого бізнесу в умовах локдауну та карантину вихідного дня, запропонувавши грошову компенсацію фізичним-особам підприємцям у розмірі 8 тис. грн., а також звільнив від оплати ЄСВ за грудень 2020 та січень 2020 року [3].

Такі заходи Уряду з одного боку є виправданими і вимушеними в умовах пандемії COVID-19, а з іншого – поглиблюють проблеми виконання дохідної частини Державного бюджету та збільшують податкові ризики.

Перелік використаних джерел

1. *Офіційний сайт Національного банку України.* URL: <https://bank.gov.ua/>.
2. *Офіційний сайт Державної служби статистики України.* URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. *Офіційний сайт Державної казначейської служби України.* URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua>.
4. *Офіційний сайт Кабінету Міністрів України.* URL: <https://www.kmu.gov.ua/>

Секція 4

**Цифрова економіка
як сучасний виклик
зміни цінностей та орієнтирів**

ЦИФРОВІ ВИКЛИКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Ринкові провали в інноваційній діяльності раціоналізують державне втручання. Існують аспекти суспільного блага технології, що поставляються ринком у неефективно низьких кількостях, оскільки приватна віддача нижча за соціальну. Важливим є широкомасштабне поширення технологій загального призначення, адже деякі технології знаходять важливе застосування та провокують подальші технічні зміни у широкому діапазоні секторів. Інноваційна діяльність характеризується асиметричною інформацією (тобто інформаційним розривом) між потенційним новатором та потенційним фінансистом. Отже, інноваційний підприємець може не мати доступу до необхідних джерел фінансування (існує розрив у фінансуванні). Стартапи, як правило, стикаються з надмірно дорогими зовнішніми фінансами, хоча фінансові тертя можуть бути менш актуальними в цифровій економіці, ніж у традиційній. Така складна діяльність, як інновації, може спричинити порушення координації між зацікавленими сторонами. Важко досягти більш бажаної економічної рівноваги, якщо зацікавлені сторони не координують прийняття рішень. У ситуаціях, коли цінність мережі зростає із додатковими користувачами, які визначаються як мережеві ефекти або, зовнішні ефекти мережі, уряди можуть захотіти втрутитися, оскільки існує розрив між приватним та соціальним значення приєднання до мережі, що призводить до неефективності малих мереж. Деякі цифрові продукти створюють цінність, коли споживаються разом з іншими користувачами, і ринок не може забезпечити ефективний розмір мережі, а поєднання великих даних та машинного навчання створює велику ренту, зміцнює домінування лідерів та стримує подальший вихід на ринок [1].

На рішення фірми інвестувати в НДДКР впливає розмір ринку. Коли ринок великий, фірми мають більший стимул до інновацій, оскільки їх потенційний прибуток більший. Збільшений доступ до зовнішніх ринків та державні закупівлі в інноваційних секторах або видах діяльності, за рахунок збільшення розміру ринку, можуть забезпечити додаткові стимули для фірм інвестувати в НДДКР та інновації. Розширений доступ до зовнішніх ринків може спонукати фірми збільшити витрати на комп'ютери та програмне забезпечення. Більш висока продуктивність НДДКР також збільшує стимули для інвестування в НДДКР. Інновації можуть стимулювати: державні податкові пільги та гранти на НДДКР; приваблення людського капіталу як рідного, так і іноземного походження; агломерації інноваційної діяльності, глобальні мережі досліджень та розробок, підтримка високошвидкісного ширококутного зв'язку. Захист інтелектуальної власності має бути спрямований на те, щоб

програмне забезпечення з відкритим кодом не обмежувалось, а найбільш високо якісне програмне забезпечення з відкритим кодом могло миттєво та широко поширюватись за короткий проміжок часу. Структура товарного ринку має значення. Ступінь конкуренції на товарному ринку впливає на потенційні вигоди від інвестицій у НДДКР, оскільки вона визначає рівень прибутку та ймовірність витіснення конкурентів. Торгова політика та її вплив на доступ іноземних фірм до внутрішніх ринків є одним із факторів, що формують конкурентне середовище [2].

Цифрові інновації в одній країні можуть принести користь інноваційній діяльності всіх інших країн, оскільки вони збільшують світовий запас знань. На недосконало конкурентних цифрових ринках політика може перекласти ренту або прибуток від виробника в одній країні на виробника в іншій. Інноваційна політика (у формі податкової конкуренції), яка залучає дефіцитні фактори виробництва, такі як інвестори «суперзирки», або вимагає локалізації даних, або пропонує податкові стимули для залучення штаб-квартир компаній, ймовірно, завдасть шкоди іншим економікам, зменшуючи їх спроможність інвестувати в НДДКР. Якщо інноваційна політика у великій країні збільшить конкурентоспроможність вітчизняних виробників на світових ринках, світові ціни можуть знизитися. Це приносить користь іноземним споживачам, одночасно завдаючи шкоди іноземним виробникам. Якщо інноваційна політика підвищує сукупну продуктивність у великій країні, її імпортний попит зростає, як і світові ціни. Інновації у базових та обробних галузях промисловості можуть принести користь або завдати шкоди зарубіжним галузям залежно від їх впливу на ціну та доступність сировини. Промислові галузі з цифровою підтримкою у всьому світі можуть отримати вигоду від підвищення продуктивності в таких галузях, як ІТ або електронне обладнання, завдяки інноваційній політиці в одній країні [1; 3].

Література:

1. *World Trade Report 2020. Government policies to promote innovation in the digital age. World Trade Organization. 2021. 208 P. URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/wtr20_e/wtr20_e.pdf.*
2. *Technology and Innovation Report 2021. UNCTAD. 2021. URL: <https://unctad.org/page/technology-and-innovation-report-2021>.*
3. *Innovation Report 2020. Civil Society Innovation and Urban Inclusion. Icscentre. 70 P. URL: https://icscentre.org/innovationreport/2020/wp-content/uploads/2020/12/ICSC_InnovationReport_201203_web_single.pdf.*

ЛАВРУК Н.А.
кандидат економічних наук,
викладач кафедри фінансів та економіки
Подільського спеціального навчально-реабілітаційного
соціально-економічного коледжу

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙ І ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА НА СТРАХОВІ ПОСЛУГИ

Розвиток та становлення фінансового ринку України є необхідною умовою для стабільного функціонування економіки України. Нині страховий ринок є невід'ємною частиною фінансового ринку України, оскільки завдяки йому забезпечується перерозподіл ризиків в економіці, формується більш сприятливе для розвитку підприємництва зовнішнє середовище.

Встановлено, що цифрова трансформація значно змінює глибину основи взаємодії між страховиками та страхувальниками, що забезпечується створенням щільної маркетингово-інформаційної мережі, котра підтримується технологічними рішеннями. Впровадження цифрових платформ у страхуванні є одним з основних надбань сучасних страховиків по всьому світу, адже такі технології дозволяють швидко та якісно забезпечувати потреби страхувальників. Водночас, задля досягнення повної цифровізації, зміни мають охоплювати весь ланцюжок цифрової взаємодії, тобто від залучення клієнтів, використовуючи потенціал соціальних медіа та мобільних додатків, до аналізу ризиків страхових компаній за допомогою аналітики та телематики.

Стратегія розвитку ринку страхових послуг безпосередньо пов'язана із розвитком суспільства та технологій, інформатизацією бізнес-процесів та особливостями повсякденного життя. Зазвичай основною метою такої стратегії є отримання конкурентної переваги через вищу ефективність страхового бізнесу. А тому, врахувавши специфічність страхової діяльності, вважаємо за доцільне в основі стратегії розвитку страхової справи використати критерії Б. Берлінера [1].

За результатами дослідження вченого основною метою стратегії розвитку ринку страхових послуг є реалізація чотирьох основних завдань, що знаходяться в основі цієї галузі:

- підвищення досвіду клієнтів;
- покращення бізнес-процесів;
- створення нових та модернізація пропонованих страхових послуг;
- готовність до конкуренції із іншими фінансовими інститутами й інструментами.

На основі окреслення стратегії було визначено три основні сфери змін у страховій справі:

1. Вплив нової та більш детальної статистики і іншої інформації на інформаційну асиметрію стосовно кумуляції ризиків.
2. Вплив нових технологій на частоту та розміри збитків.

3. Зростання узалежнення страхової справи від різних каналів комунікацій.

Формування тактики та стратегії поведінки компаній ризикового страхування на страховому ринку повинно базуватись не лише на цілях інституцій, очікуваннях та ставленні до ризику споживача, але й опиратись на існуючі технології та інновації, що нині із певним запізненням отримують застосування у страховій сфері.

Наразі заходи, що реалізуються в частині розвитку інноваційної діяльності повинні бути спрямовані в основному на підвищення інноваційної активності страхової справи (рис. 1).

Слід зазначити, що існування дієвого страхування забезпечує можливості ризикувати, підтримувати економічне зростання, заохочувати інновації і, зрештою, підвищувати стійкість суспільства та його економіки. Натепер страхування відіграє важливу роль у вирішенні найбільш важливих проблем сучасного суспільства: кіберризиків, наслідки трансформації технологій та зміни у суспільстві, що зумовлені демографічними тенденціями. Зростаюча взаємопов'язаність з цифровими технологіями певним чином знижує ризики в існуючих системах. Однак, прискорена цифровізація і збільшення відкритих та підключених цифрових середовищ створюють нові ризики, котрі, окрім іншого, є менш передбачуваними, ніж раніше [2, с. 4].

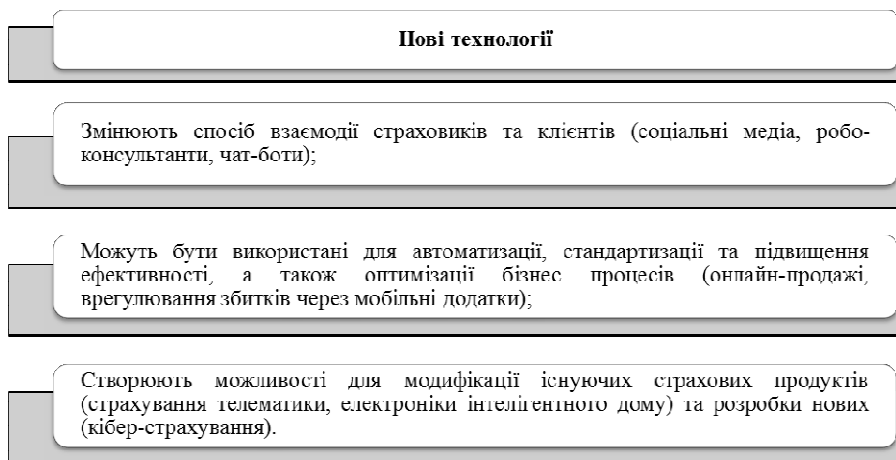

Рис.1. Вплив інновацій на основні категорії змін у страховій справі

Науково-технічний прогрес та інновації дають можливість виокремити ряд елементів цифрового суспільства, що мають безпосередній вплив на подальший розвиток страхової справи.

У контексті зазначеного цифровізація дозволяє страховикам отримувати додатковий прибуток через використання різних можливостей розробляти інноваційні та в основному орієнтовані на клієнта продукти і рішення, котрі

одночасно зменшують витрати. Знижуючи витрати на збір і обробку інформації, цифрові технології та автоматизація дають можливість страховикам адмініструвати та скорочувати ціновий ризик, а також ефективно урегульовувати претензії. На конкурентному ринку це врешті-решт призведе до зниження премій, підвищення доступності та покриття [3, с. 6].

Надалі прискорення цифровізації страхових компаній буде не лише перспективним явищем для них самих, але й для всієї фінансової галузі. Враховуючи можливості та ризики страхові компанії можуть скористатись всіма перевагами, що надає цифрова трансформація. У результаті виділимо основний потенціал інновацій і цифрового суспільства на страхові послуги (рис. 2), котрі за умов використання страховиками можуть мати суттєвий позитивний вплив на підвищення їхньої конкурентоспроможності порівняно з іншими компаніями на ринку.

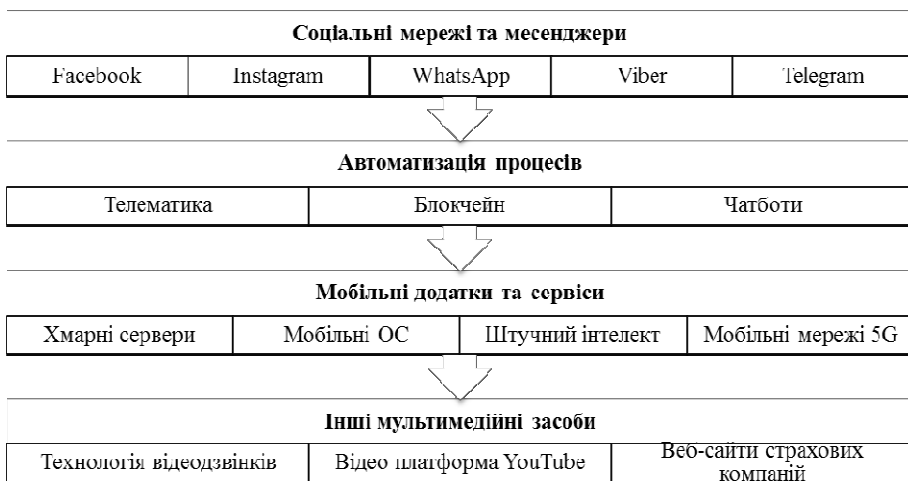

Рис. 2. Потенціал інновацій і цифрового суспільства на страхові послуги

Вважаємо, що інновації та високі технології суттєво впливають на страхові послуги практично на кожному етапі їхнього формування, дистрибуції та в процесі комунікації із клієнтом. Аналіз розвитку суспільства та технологій дозволив нам виокремити елементи цифрового суспільства, що матимуть безпосередній вплив на подальший розвиток страхової справи. Очевидним залишається обов'язковість страхового інтересу та теоретичних домінант страхової послуги, оскільки процеси та принципи страхової діяльності потребують подальшого удосконалення.

Література:

1. *Berliner B. Limits of insurability of risks. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall. 1982. P. 118.*

2. Christian Schmidt. (2018) *Insurance in the Digital Age. A view on key implications for the economy and society. The Geneva Association: веб\$caïm. URL: [https://www.genevaassociation.org/sites/default/files/research\\$topics\\$document\\$type/pdf_public/insurance_in_the_digital_age_01.pdf](https://www.genevaassociation.org/sites/default/files/research$topics$document$type/pdf_public/insurance_in_the_digital_age_01.pdf) (дата звернення: 09.01.2020).*

3. Angelica Greco. (2018) *Digital Transformation and Disruption: Threat or Opportunity for the Traditional Insurance Incumbents? School of Business and Economics: веб-caïm. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/a5a5/bf7e3be404072b2ec77d139cee0e09efb375.pdf> (дата звернення: 15.01.2020).*

СІДХАРТ (SIDDHARTH JHA)

аспірант кафедри міжнародних економічних відносин
Західноукраїнського національного університету

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА НА КУПІВЕЛЬНУ ПОВЕДІНКУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Останні десять років соціальні мережі стали універсальним майданчиком, як для розваг (спілкування, перегляд відеоконтенту, прослуховування музичного контенту, вбудовані онлайн ігри), так і для здійснення покупок, що є значним потенціалом для розвитку бізнесу в мережі. П'ять, із цих десяти років, характеризуються також зміщенням у віртуальне середовище політичної боротьби за владу та розширення сфери зайнятості, особливо віддаленої, що в бурхливо розвивається у період пандемії covid 19

За даними компанії GFK Ukraine активними користувачами соціальних мереж є більше ніж 11 млн. українців. При цьому більше половини користувачів, (63%), вважають соціальні мережі основною причиною підключення до Інтернет мережі. Можна впевнено виокремлювати в якості тенденції популяризацію соціальної взаємодії користувачів в Інтернеті за допомогою соціальних мереж. На наших очах електронна пошта, як канал зв'язку, втрачає свої позиції, що можна пояснити тим, що соціальні мережі краще адаптовані до обміну повідомленнями, і дозволяють це робити у більш зручний та швидкий спосіб [1].

Разом з тим, збільшується не тільки число користувачів соціальних мереж, а й частота їх використання вже існуючими користувачами. Саме у соціальних мережах споживачі змінюють спосіб поведінку і щодо пошуку інформації про бренди і щодо взаємодії з ними. Також уже підтвердженою тенденцією є та, що прийняття рішення щодо купівлі досить часто здійснюється на основі довіри до споживчого досвіду інших користувачів. Досить важливою також є комунікація споживачів з брендами у соціальних медіа.

Однак варто зазначити, що на ринку соціальних медіа уже є свої монополісти. Так, на компанію Facebook припадає 2/3 світового ринку

соціальних мереж, і її платформа є найпопулярнішою серед соціальних мереж у понад 90% країн. Майже 40% світових роздрібних онлайн-продажів здійснюється через мережу компанії Amazon, а на його дочірню компанію Amazon Web Service припадає приблизно така сама частка світового ринку послуг у сфері хмарної інфраструктури. На кампанію ALIBABA припадає 60% китайського ринку електронної торгівлі[2].

Завдяки цьому на споживача у соціальних мережах спрямовується значна кількість вірусної реклами, що супроводжує його уже за межами акаунтів соціальних медіа під час роботи у мережі Інтернет.

Для подальших наукових досліджень щодо впливу соціальних медіа на поведінку споживачів варто виокремити нові тренди, що будуть лише підсилюватися у віртуальному економічному просторі, а саме:

- подальшого розвитку набиратиме торгівля без бар'єрів, завдяки доповненій реальності вона ставитиме щодалі простішою. Зростатимуть обсяги торгівлі через мобільні додатки, соціальну торгівлю, голосові помічники, месенжери;

- через зростання довіри до окремих брендів споживачі будуть здійснювати купівлю товарів та послуг за переплатою (subscription shopping). Уже сьогодні Amazon пропонує підписку на 150 видів товарів.

- буде зростати також обсяг торгівлі через використання послуги «торгівля через одну кнопку» Поява Google Shopping, Facebook Marketplace та Instagram Checkout підкріплюють цю тенденцію.

- прямі продажі від виробників у 2020р.були одним із найвпливовіших трендів і цей процес тримає.

Список використаних джерел:

1. Полторак К.А. Аналіз особливостей поведінки споживачів в мережі Інтернет *Ефективна економіка №11.2015*. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2015/99.pdf

2. Піщупліна Ольга «Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти» URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_digitalization.pdf

ЛЕНКУЙ О.

PhD, sen. lecturer of IER Dep. at
West Ukrainian National University

THE IMPORTANCE OF WEB CORE VITALS INDICATORS FOR GOOGLE RANKING

New Search Engine Ranking Factor appears in May 2021 – Page Experience. This factor aims to digitize the usability information of the pages. Various metrics will be used to determine the value of this factor, including Web Vitals. According to

the Google announcement, this group of three core metrics Core Web Vitals should be used in the formula when calculating the value of the Page Experience factor [1; 2].

All metrics measure the usability of the page and here they are:

1. **LCP** (largest contentful paint): The amount of time to render the largest content element visible in the viewport, from when the user requests the URL. The largest element is typically an image or video, or perhaps a large block-level text element, sometimes, with animation of appearing etc. This is important because it tells the visitor that the URL is actually loading.

2. **FID** (first input delay): The time from when a user first interacts with your page (when they clicked a link, tapped on a button, and so on) to the time when the browser responds to that interaction. This measurement is taken from whatever interactive element that the user first clicks. This is important on pages where the user needs to do something, because this is when the page has become interactive and proceed the action.

3. **CLS** (Cumulative Layout Shift): CLS measures the sum total of all individual layout shift scores for every unexpected layout shift that occurs during the entire lifespan of the page. The score is zero to any positive number, where zero means no shifting and the larger the number, the more layout shift on the page. This is important because having pages elements shift while a user is trying to interact with it is a bad user experience. If you can't seem to find the reason for a high value, try interacting with the page to see how that affects the score [2].

So, the point of analyzing search engine metrics is to increase the rankings of pages that are easy to use.

Such an analysis is also useful as a solution to fight program manipulations of cheating the speed of loading pages on a site. There are ways to speed up the tracked loading of pages for the search engine. In fact, the site page does not load completely; as a result, such methods do not provide comfortable experience with the site. Therefore, it is in the interest of the search engine to evaluate how the page behaves after loading.

So, we are not talking about the website loading speed. The point is in analyzing what is happening on the page after loading. The search engine analyzes whether it is convenient for the user to work with the page after loading the site.

The ranges of status for each mentioned earlier indicator are in the Table 1.

Table 1

Web Core Vitals status evaluation ranges [1]

<i>Indicator / Status</i>	Good	Needs improvement	Poor
LCP	Less than 2,5 s	2,5 s – 4 s	More than 4 s
FID	Less than 100 ms	100 ms – 300 ms	More than 300 ms
CLS	Less than 0,1 score*	0,1 score – 0,25 score	More than 0,25 score

* Score relates to the size of the page in pixels

All metrics have clear ways to improve those values. For example, to improve Largest Contentful Paint, you should optimize page elements for user to download, compress resources, and, perhaps, implement server-side rendering for site pages.

For First Input Delay, in almost all cases, it is about about JavaScript, since there is something in the main thread that is being executed after the page is rendered, the metric value will be low.

To improve the Cumulative Layout Shift value, you should check the correctness of the page layout, make corrections in case of rendering problems.

Optimizers should consider those page improvements, working on the site performance. As a result, increasing the position of website pages in search engine results page in near future will depend on improving the Web Core Vital Metrics, which will lead, according to the developers` reference, to increasing the conversion rate, because the work is aimed at making it convenient for the user to work with the site.

References:

1. *Core Web Vitals report. Google Search Console Help. URL: <https://ru.megaindex.com/blog/vitals> (accessed 14.04.2021)*

2. *Ugnichenko D. Core Web Vitals — Ot kakikh metrik zavisit novyy faktor ranzhirovaniya Google [Core Web Vitals – What metrics Google’s new ranking factor depends on]. Megaindex Blog. URL: <https://support.google.com/webmasters/answer/9205520?hl=en> (accessed 14.04.2021)*

Секція 5

**Інновації юридичної
та соціальної наук
в євроінтеграційному просторі**

ПРОЕКТ «ВОЛОНТЕР БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ» ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВПРОСВІТНИЦЬКОЇ ФУНКЦІЇ СИСТЕМИ БПД

Система безоплатної правової допомоги у нашій державі запрацювала у 2011-2012 роках з прийняттям профільного Закону України «Про безоплатну правову допомогу» та утворенням Координаційного центру з надання правової допомоги [1]. Розвиток територіальної структури, функціональних завдань, категорій клієнтів – все це етапи становлення повноцінної загальнодержавної інституції, розвиток якої триває і сьогодні.

Черговим соціально корисним проектом, що реалізується системою безоплатної правової допомоги є проект «Волонтер безоплатної правової допомоги». Проект заявлено як одну з перших у нашій державі офіційно задокументованих програм волонтерської діяльності. Особи, які долучаються до проекту укладають договір про провадження волонтерської діяльності та отримують посвідчення волонтера БПД, а також планують та щомісячно звітують про свою діяльність.

Основними завданнями волонтерів у сфері БПД є сприяння регіональним та місцевим центрам з надання безоплатної вторинної правової допомоги у здійсненні їхніх функцій, зокрема щодо забезпечення доступу людей до безоплатної правової допомоги, правопросвітництва, організації надання безоплатної первинної та вторинної правової допомоги, реалізації інших повноважень у сфері захисту прав людини [2].

Говорячи про початкові успіхи слід зазначити, що перші волонтери безоплатної правової допомоги уже розпочали свою роботу у кожній області України, загалом їх уже кілька сотень. Волонтерська діяльність у сфері БПД, згідно Положення [2] здійснюється у трьох напрямках, проте, аналізуючи норми та практику роботи волонтерів можна виділити чотири напрями діяльності волонтерів:

1. Правопросвітництво (проведення власних правопросвітницьких заходів, участь у заходах системи БПД як спікер чи як учасник).
2. Комунікація та популяризація системи (написання та розміщення матеріалів про можливість людей отримати безоплатну правову допомогу та інформаційних матеріалів, де згадується система безоплатної правової допомоги).

3. Організація надання безоплатної правової допомоги (направлення потенційних клієнтів до точок доступу до безоплатної правової допомоги, надання контактних даних та переліку необхідних документів для звернення до системи).

4. Налагодження співпраці з потенційними партнерами системи (зустрічі з громадськими активістами, проведення спільних заходів із громадськими об'єднаннями).

Слід зазначити, що даний перелік не є вичерпним, а волонтер може здійснювати іншу діяльність, яка сприятиме роботі центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

Важливим аспектом здійснення волонтерської діяльності у сфері безоплатної правової допомоги є її підзвітність, волонтер щомісяця планує та звітує про свою роботу, при цьому основною метою звітування є не контроль за роботою волонтерів, а облік даних про результати роботи проекту (наприклад кількість перенаправлених клієнтів, кількість публікацій, кількість заходів, проведених волонтером). Такий порядок обліку результатів свідчить про диспозитивний характер відносин між центром безоплатної правової допомоги та волонтером, проте диспозитивність характерна лише для безпосереднього здійснення волонтерської діяльності, на відміну від порядку залучення і виключення осіб з числа волонтерів, де існує чіткий порядок проходження необхідних етапів та критерії до осіб, що можуть бути волонтерами безоплатної правової допомоги.

Підсумовуючи слід зазначити, що проект «Волонтер безоплатної правової допомоги» є соціально важливою ініціативою і безпосередньо впливає на рівень правової обізнаності населення, а особи з числа волонтерів роблячи суспільно корисну справу, удосконалюють свої комунікативні навички, досвід ораторської майстерності, а також мають змогу постійно підвищувати власний рівень правової освіти. Одночасно з цим функціонування проекту підносить на якісно новий щабель можливості системи безоплатної правової допомоги в частині здійснення правової освіти населення, а також безпосередньо сприяє спрощенню доступу людей до професійної правничої допомоги та правосуддя у нашій державі, що позитивно впливає на просування нашої держави у євроінтеграційному просторі.

Перелік використаних джерел:

1. *Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 09 липня 2011 р. №3460. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17> (дата звернення 05.05.2020).*

2. *Про затвердження Положення про волонтерську діяльність у сфері надання безоплатної правової допомоги: наказ Координаційного центру з надання правової допомоги від 27.01.2021 року №1. URL: <https://www.legalaid.gov.ua/publikatsiyi-ta-resursy/chynne-zakonodavstvo/organizatsijno-rozporyadchi-dokumenty/>*

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОГО СИРІТСТВА ЯК ФЕНОМЕН СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

В українському законодавстві відсутнє правове визначення терміну «соціальне сирітство». Як синонімічного терміну в українському законодавстві використовується поняття «діти, позбавлені батьківського піклування» трактування якого було згадано раніше. Найпоширеніші трактування “соціальні сироти” які використовуються у наукових літературах :

1) це “особлива група дітей, які внаслідок соціальних, економічних та морально-психологічних причин залишилися сиротами при живих батьках” [1, с. 59];

2) “діти, які мають біологічних батьків, але вони з різних причин не займаються їх вихованням і не піклуються про них” [1,с.6]

«Соціальне сирітство» – поняття багатопланове, що включає кілька категорій дітей, які можуть бути умовно об’єднані за наступними критеріями:

1. за місцем перебування: – інтернатні установи, (вихованці будинків дитини, дитячих будинків, притулків і соціально-реабілітаційних центрів, шкіл-інтернатів); – вулиця (безпритульні діти, діти-втікачі); – сім’я (бездоглядні діти, жертви сімейного насильства);

2. по протяжності в часі: – тимчасове явище (батьки перебувають на лікуванні, в місцях позбавлення волі, обмежені в батьківських правах за соціальними показниками); необмежені тимчасові рамки (діти, батьки яких позбавлені батьківських прав, батьки обмежені в батьківських правах за медичними показаннями);

3. по ініціатора припинення дитячо-батьківських відносин: – батьки (діти-підкидьок, відмовні діти); – діти (діти-втікачі); – держава (діти, батьки яких позбавлені батьківських прав, діти, вилучені у батьків відібранням, як термінової мірою [1,с.26]

Через трудову міграцію в Україні, за останні десятиліття сформувалась новий соціальний прошарок – євросироти.

«Євросирітство» – поняття, застосовується до дітей, чії батьки поїхали за кордон на заробітки, а дітей залишили під наглядом родичів. Сучасні мами вчать не колиськові пісні, щоб співати їх своїм дітям, а іноземні мови, щоб няньчити чужих [3, с.52]

За даними Інституту демографії та соціальних досліджень, кількість трудових мігрантів становить 2,5-3 млн. Проте протягом 2021 р. в Україну повернулись 400-500 тис. трудових мігрантів (переважно через поширення пандемії COVID-19). А це означає, що як мінімум 1 млн дітей роками живуть без батьків. Реальна цифра євросиріт в Україні не встановлена- статистику не

ведуть ні держава, ні громадські організації. Так а навіщо? Нема статистики-нема відповідальності, а тому, и проблеми. Але навіть приблизні дані катастрофічні: у дев'яти з десяти «заробітччан» є діти, кожную четверту дитину виховую батько, залишившись в Україні, кожною шостою дитиною- бабуся з дідусем.

Ще однією проблемою сьогодення це війна на сході Україні. За даними, близько 5000 дітей на Донбасі стали сиротами через воєнні дії. Також зафіксовані 800 випадків набуття дітей статусу сироти через те, що їхні батьки залишились в зоні АТО або пропали безвісти.

Станом на 2020-2021 роки в Україні було більш як 90 тисяч дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. З них 92,0% соціальні сироти.

Рис. 1 Статистика сирітства в Україні станом на 2020-2021 роки

Примітки: розроблено автором самостійно.

В державних інституціях(школи інтернати і тд.), на сьогодні, перебувають 1,5% дітей, від загальної кількості дитячого населення, це 106,7 тисяч , при цьому 92,3% з них мають хоча б одного з батьків, і лише 7,7% дітей в інтернатах – сироти, 17,3% з усіх дітей в інституціях мають інвалідність, усі інші – звичайні діти, чиї батьки за різних обставин не здатні забезпечити їм гідного піклування і виховання в родині.[2, с.1] Вище згаданий 1,5% в кілька разів перевищує аналогічні показники в країнах ЄС. Так, в одному інтернаті в Україні може жити від 100 до 300 дітей. В таких країнах, як Австрія, Норвегія, Польща, Болгарія, Румунія в інтернатних закладах живе від 0,1% – до 0,5% дитячого

населення країни, або по 6-12 дітей в одному закладі. В Україні налічується понад 700 інтернатних закладів для дітей: 38 у підпорядкуванні Міністерства охорони здоров'я, 563 – у підпорядкуванні Міністерства освіти та науки, 117 закладів – у підпорядкуванні Міністерства соціальної політики.

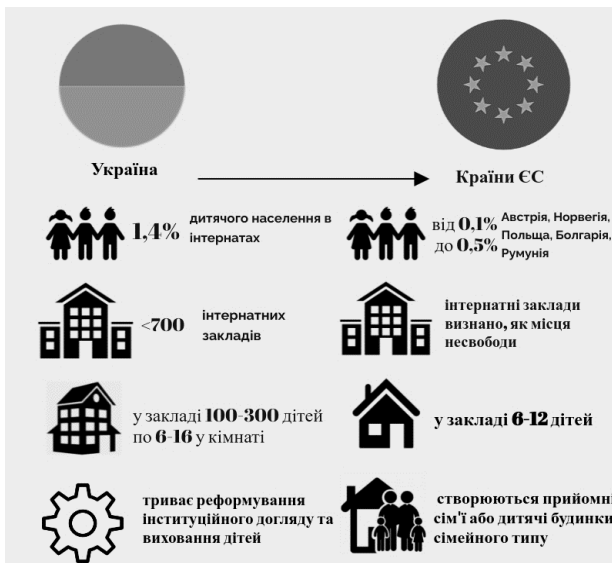

Рис. 2 Порівняльний аналіз України та країн ЄС

Примітки: розроблено автором самостійно

Отже, для початку правильніше було б припинити війну. Тоді і діти з територій бойових дій будуть з батьками. А в умовах миру нарешті зайнятися економікою і соціальною політикою-відродження країни, викорінюючи причини, які приводять сім'ї до неблагополуччя, а дітей до сирітства. Але розвиток питання усиновлення не дасть потрібних результатів, бо не кожному дитину можуть усиновити або взяти в прийомну сім'ю. Наприклад, підлітки часто самі не хочуть мати прийомних батьків. Є діти, яким через індивідуальних особливостей, психологічної травми дуже важко підібрати сім'ю. У такій ситуації професійна заміщає сім'я стає найбільш підходящим варіантом пристрою.

Професійна заміщає сім'я – тип пристрою, коли діти-сироти та діти, які залишилися без піклування батьків, виховуються в сімейному колі професійними батьками.[4, с.1] При цьому професійні батьки не обов'язково стають опікунами чи усиновлювачами. Відмінність професійних батьків від вихователів у дитячих будинках – вони не змінюються, а значить, у дитини є постійний дорослий наставник. У дітей, які виховуються в таких сім'ях, не порушується емоційна прив'язаність, немає відчуття, що все люди в їхньому житті тимчасові.

Література:

1. Соціальне сирітство як соціально-правова URL: <http://book.net/index.php?p=achapter&bid=14306&chapter=1>
2. Кулеба М.М Усиновленими можуть бути не більше 5% вихованців інтернатів – Кулеба URL:<https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2464791-usinovlenimi-mozut-buti-ne-bilse-5-vihovanciv-internativ-kuleba.html>
3. Социальное сиротство —приговор будущему Украины URL: <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=44360563>
4. Ужвак П.Профессиональные семьи и профилактика: как победить сиротство в Украине URL:<https://trends.rbc.ru/trends/social/5ee8889e9a794776ebb75219/>

УДК 332.1

МАЦЮК М.Я.,

студент,

Західноукраїнський національний університет

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ПРИЙОМНУ СІМ'Ю ТА ДИТЯЧИЙ БУДИНОК СІМЕЙНОГО ТИПУ: ДЕЯКІ СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ

Питання влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, є предметом наукових досліджень ряду вчених, як В. Брича, Г. Васильєва, В. Воднік, О. Волянської З. Ромовської, О. Потопахіної, С. Миколок, С. Індиченко та ін.[1-3]. На сучасному етапі прослідковуються проблеми у створенні прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу. Вони виникають внаслідок відсутності стабільності у державі та недовіри населення чинному законодавству; відсутності необхідного житла майбутніх батьків-вихователів при одночасному недофінансуванні цих заходів з місцевих бюджетів; неопрацьованості на законодавчому рівні питань проходження навчання кандидатів у прийомні батьки; відсутність співпраці з інтернатними закладами, що негативно впливає на процес підбору дітей сім'ями, а саме немає можливості оглянути всіх дітей та встановити психологічний контакт з ними.

На даний час по регіонам недостатнє рекламне та інформаційне забезпечення щодо висвітлення проблем дітей та формування суспільної думки громадян, особливо молодого покоління щодо долі дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Для встановлення дитині статусу дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, 90 діб, передбачених законодавством, в більшості випадків, недостатньо. Тобто, діти, яким на момент закінчення терміну перебування у притулку не присвоєно статусу, не мають можливості бути влаштованими на виховання в сім'ю. Такі діти влаштовуються до закладів для

дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Короткий термін перебування дітей в притулках не сприяє оперативному вирішенню питань щодо присвоєння юридичного статусу та влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування до сімейних форм виховання.

Низький рівень завантаженості притулків призводить до зниження ефективності використання бюджетних коштів, в умовах їх обмеженої кількості. Відсутність рівних фінансових умов перебування дітей-сиріт та позбавлених батьківського піклування у різних формах виховання не стимулює в повній мірі реалізації заходів досліджуваної бюджетної програми та не стимулює усиновлення і розвиток дитячих будинків сімейного типу, прийомних сімей, опікування та усиновлення.

За результатами проведеного аналізу пропонуємо ряд пропозицій, які дозволять покращити соціально-психологічні аспекти влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та підвищити ефективність використання бюджетних коштів на виплату соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послугу дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях:

- налагодити тісну співпрацю ОТГ із церковними конфесіями в питаннях соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у регіонах;

- використати інструментарій накопичувальних фондів, а саме:

1. Відкрити рахунок для соціальних виплат тільки в державному банку (гарантом виступає держава).

2. Заснувати накопичувальний державний рахунок дитини (для будівництва житла, навчання, лікування).

- вдосконалити правове регулювання соціальних трансферів:

1. Змінити нараховування соціальних виплат на дітей під опікою (піклуванням): з дня призначення опіки, а не з місяця.

2. Нараховувати грошове забезпечення прийомним батькам та батькам вихователям, як пряму залежність від розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи та від кількості дітей, які беруться на виховання.

Перелік використаних джерел:

1. Брич В.Я., Миколюк С.М. *Соціальний захист сиріт в Україні: монографія / В.Я.Брич, С.М.Миколюк. – Тернопіль: ТНЕУ, 2019. – 200с.*

2. *Громадянське суспільство: політичні та соціально-правові проблеми розвитку : монографія / Г. Ю. Васильєв, В. Д. Воднік, О. В. Волянська та ін. ; за ред. М. П. Требіна. – Х. : Право, 2013. – 536 с.*

3. *Потопахіна О. М. Соціальний захист дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та осіб з їх числа : монографія / О. М. Потопахіна. – Одеса : Фенікс, 2009. – 204 с.*

МИКОЛЮК С.М.,
кандидатка економічних наук,
старша викладачка кафедри психології та
соціальної роботи,
Західноукраїнський національний університет

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ-СИРИТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ, В УКРАЇНІ

Проблеми соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, їх соціально-психологічні та економічні аспекти нерозривно пов'язані із сучасним станом соціального самоусвідомлення суспільства щодо доцільності та необхідності захисту прав та законних інтересів дітей на рівні світових стандартів з тим, щоб дитина, як повноцінний громадянин українського суспільства, європейської спільноти, формувалася як рівноправна, вільна, високоосвічена і високоморальна особистість.

Питання пошуку нових форм влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та створення дієвих механізмів їх соціально-психологічного та фінансового забезпечення висвітлені у працях В. Брича, Н.Бурсова, Г. Васильєва, В. Воднік, О. Волянської, О. Потопахіна, М.Кравченка та інших вчених, але і до сьогодні становить науковий і практичний інтерес [1-5].

Як із соціальної, так і з економічної точки зору, діюча структура закладів для дітей, які залишилися без піклування батьків, потребує вдосконалення, а відсутність зв'язку дітей-сиріт з родичами, недостатній контакт з дорослими, слабкий зв'язок із соціально-культурною сферою лише поглиблюють їх соціальну відчуженість. Зрозуміло, що повністю відмовитися від інтернатних закладів неможливо, оскільки залишаються діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, з фізичними чи розумовими вадами, які потребують постійного медичного супроводу, і які, як правило, залишаються поза увагою потенційних батьків. Саме тому вважаємо за доцільне впроваджувати досвід розвитку фостерних моделей інших країн, а саме:

- ефективно впроваджувати механізм поетапного переходу від державних шкіл-інтернатів до сімейних форм виховання;
- створювати державні курси по підготовці традиційних і професійних фостерних батьків;
- розвивати програми стимулювання потенційних прийомних сімей на рівні сільських територій, що забезпечить зменшення рівня безробіття серед сільського населення та врятує українське село від вимирання.

Враховуючи іноземний досвід, вважаємо, що процедура усиновлення може бути дієвим засобом для вирішення питань безробіття на селі та соціального захисту. Зазначений підхід розширить масштабність охоплення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківської опіки. Фактично відбудеться ліквідація притулків.

Подальший етап реформування – це зростання відсотку усиновлених

дітей фостерними батьками-вихователями. Однак, питання перепрофілювання чи реформування інтернатних закладів є надзвичайно важливим і невідкладним так як вартість утримання там дітей надзвичайно висока.

Вважаємо, що одним із шляхів перепрофілювання чи реформування інтернатів має стати розвиток приватних інтернатних закладів з невеликою кількістю в них дітей. На сьогоднішній день держава тільки контролює перебування та виховання там дітей, не витрачаючи жодної копійки на їх утримання. Вважаємо, якщо, інтернатний заклад не залежно від форми власності є опікуном дитини тому дитина повинна отримувати соціальні виплати (два прожиткових мінімуму на дитину відповідного віку). Саме тісна співпраця держави з різними церковними конфесіями в плані розвитку приватних інтернатних закладів покращить утримання в них дітей та сприятиме вихованню дітей на засадах християнської моралі. Адже “Церква–сім’я–школа–громада” це лозунг Галичини дорадянського періоду. У цьому випадку варто не тільки запозичувати щось із закордонного досвіду, але і згадувати своє.

Перелік використаних джерел:

1. Брич В.Я., Миколюк С.М. *Соціальний захист сиріт в Україні: монографія / В.Я.Брич, С.М.Миколюк. – Тернопіль: ТНЕУ, 2019. – 200с.*
2. Бурсова Н. В., Онищук С. М. *Соціальний захист дітей-сиріт. Інформаційний центр «Бібліотека ім. М. Костомарова». К., 2012. 20 с*
3. *Громадянське суспільство: політичні та соціально-правові проблеми розвитку : монографія / Г. Ю. Васильєв, В. Д. Воднік, О. В. Волянська та ін. ; за ред. М. П. Требіна. – Х. : Право, 2013. – 536с.*
4. Доля І. *Упровадження ефективних форм виховання в системі державної та сімейної опіки: міжнародний досвід та уроки для України. URL: <http://old.iss.gov.ua/Moitor/March08/04.htm>*

ШАЮК ОЛЬГА ЯРОСЛАВІВНА

канд. психол. наук, доцент кафедри психології та соціальної роботи

ЧАЙКІВСЬКИЙ ДМИТРО ВІТАЛІЙОВИЧ

здобувач вищої освіти соціально-гуманітарного факультету

Західноукраїнський національний університет

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ЯК ПРЕДИКТОРИ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

Серед численних факторів успішного розвитку особистісного потенціалу майбутнього працівника соціонімічної сфери одне з головних місць займають його ціннісні орієнтації. Будучи сполучною ланкою між особистістю і середовищем, активізуючи внутрішні механізми діяльності, останні не просто націлюють на пізнання світу з урахуванням практичних завдань, але

визначають як діяльність майбутнього фахівця в цілому, так і конкретні способи освоєння і використання значущих професійних цінностей.

Розроблені в сучасній науці проблеми власне цінностей і ціннісних орієнтацій особистості, знайшли своє відображення в роботах відомих науковців (К. О. Абульханова-Славська, Г. Айзенк, Б. Г. Ананьєв, С. С. Бубнова, І. М. Істомін, І. Кант, З. С. Карпенко, Д. О. Леонтєв, Б. Ф. Ломов, А. Г. Маслоу, К. В. Морріс, Ш. О. Надірашвілі, Г. Олпорт, В. Я. Отрут, М. Рокич, В. О. Ядов та ін.) [1; 2; 6]. У сферу інтересів дослідників входили такі питання, як:

- 1) сутність і функції загальнолюдських цінностей;
- 2) сутність, зміст і функції ціннісних орієнтацій особистості;
- 3) система ціннісних орієнтацій школярів, закономірності, механізми і умови орієнтації особистості в світі цінностей;
- 4) особистісно-ціннісний підхід в освіті.

Як видно, до теперішнього часу в сучасній науці накопичено значну кількість матеріалів, явно пов'язаних з проблемою вивчення цінностей та ціннісних орієнтацій.

Сьогодні продукує нове осмислення вже наявного досвіду з питань формування суспільно значущих ціннісних уподобань, розвитку фахових орієнтирів особистості. Весь процес навчання в вузі є частиною формування особистості студента, а відтак її професійного становлення.

Професійна соціалізація – це процес самоактуалізації особистості в умовах професійної діяльності та спілкування, який спрямований на максимальну реалізацію своїх можливостей і професійно-особистісних особливостей: усвідомлення цінностей професійної діяльності; усвідомлення власних потреб і можливостей у професійній діяльності; уявлення студентів про способи побудови професійного майбутнього; здатність до самостійного професійного розвитку; здатність до побудови суб'єкт-суб'єктних відносин у професійній діяльності [3; 4].

Ціннісні орієнтації визначаються як спосіб диференціації індивідом об'єктів по їх значимості. Вони проявляються в цілях, ідеалах, переконаннях, інтересах і утворюють змістовну сторону спрямованості особистості. Система ціннісних орієнтацій висловлює внутрішню основу ставлення особистості до дійсності, мотивує дану поведінку і прогнозує майбутнє. Вони лежать в основі узагальненої життєвої позиції, концепції життя, яка забезпечує цілісність поведінки в різних сферах діяльності і є головним результатом соціалізації; одним з видів ціннісних орієнтацій є система професійних цінностей, яка починає складатися на етапі професійного навчання [5].

Розвиток професійної соціалізації пов'язаний з ціннісними орієнтаціями, залежить від їх рівня і змісту, і навпаки; підвищення рівня розвитку ціннісних орієнтацій щодо їх усвідомлення і прийняття здатне вплинути на розвиток професійної соціалізації.

Перелік використаних джерел

1. Карпенко З.С. *Аксіопсихологія особистості*. – К.: ТОВ “Міжнародна фінансова агенція”, 1998, 219 с.

2. Карпенко З.С. *Предмет і метод аксіопсихології особистості. Психологія і суспільство.* – 2008, №1, С. 23-31.
3. Фурман А.А. *Категоріальний апарат аксіосфери як проблема теоретичної психології. Вітакультурний млин: Методологічний альманах.* – 2007, Модуль 6, С. 43-46.
4. Фурман А.В. *Теорія освітньої діяльності як метасистема. Психологія і суспільство.* – 2001, № 3, С. 105-145.
5. Швалб Ю.М. *Психологические модели целеполагания.* – К.: Стилос, 2007, 240 с.
6. Шевченко Н.Ф. *Становлення професійної свідомості практичних психологів у процесі фахової підготовки: [Монографія].* – К.: Міленіум, 2005, 298 с.

ФУРМАН АНАТОЛІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

док. психол. наук, професор,
завідувач кафедри психології та соціальної роботи
ШАЮК ЯРОСЛАВ ОЛЕГОВИЧ
здобувач вищої освіти соціально-гуманітарного факультету
Західноукраїнський національний університет

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК АДАПТАЦІЙНИЙ РЕСУРС ТРАНСФОРМАЦІЇ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Аналіз поняття «ідентичність» в сучасному дискурсі показує її іманентну багатозначність і залежність від теоретичного контексту. Сучасні міждисциплінарні дослідження дозволяють розширити уявлення про механізм ідентифікації та індикатори людської ідентичності. Як багатогранний феномен ідентичність наповнюється різними смислами проективно адаптаційній практиці. Під ідентичністю розуміється послідовність психічного життя людини, її самототожність з певним визначним зразком, різна проявленість особистості, яка виникає в соціальних інтеракціях.

Здатність до зміни ідентичності пов'язана з адаптаційною практикою, з використанням захисних стратегій. Ідентичність – динамічна структура, вона розвивається через подолання криз ідентичності. У «кризі ідентичності» вбачається конструктивна роль можливості і механізму розвитку і набуття нової ідентичності в ситуації соціальної невизначеності. Людина знаходиться в лабіринті ідентичностей, безперервному пошуку своєї ідентичності (особистісної, соціальної, етнічної, гендерної, національної, культурної, громадянської, цивілізаційної, наративної, європейської, професійної, віртуальної і т.д.) [2; 4].

У швидкозмінливому світі принципово неможлива стабільна соціальна ідентичність. «Криза ідентичності», відмирання старих і становлення нових ідентичностей супроводжують соціум і постають як нормальний стан індивідів,

примушують змінювати свої орієнтації в просторі «Я-Ми-Вони». У сучасному суспільстві формування множинної ідентичності зумовлено диференціацією особистісних пріоритетів та примноженням соціальних ролевих очікувань. Ідентифікаційний дискурс розрізняє віртуальну, етноконфесійну, макрополітичному, європейську, космополітичну ідентичності [1].

Толерантність є однією з оптимальних і конструктивних форм і соціальних практик адаптації. Поняття толерантності містить в собі кілька можливих інтерпретацій. Семантика толерантності вказує на такі значення як допустимий варіант реагування, готовність до прийняття іншого, (трансцендентного), стійкість (до невизначеності, конфлікту, соціальних і психологічних відхилень), терпимість як смисловий еквівалент поміркованості, смирення, згоди, соціального схвалення, компромісу, ненасильства, «прийняття» єдності людства [3; 5]. Багатовимірність конструкту «толорантність» перевіряється його зв'язком з поняттям «ідентичність». Ідентичність є основою толерантності. Практика і проблематика толерантності виникає стосовно до будь-яких відмінностей, які можуть служити підставою для особистісної, соціальної, етнічної та інших ідентичностей. Соціальний проєкт і практика толерантності ґрунтується на позитивній ідентичності і конструюванні світу, включаючи формування загальних ціннісних орієнтацій і установок, а також на поєднанні ціннісних установок з урахуванням різних соціокультурних ідентифікацій, типів поведінки і способів життя. Соціальна практика толерантності адекватна соціальним трансформаціям початку ХХІ століття, реаліям глобалізму, новим формам асоціювання, співвідноситься з реальними психосоціальними очікуваннями і ціннісно-смисловими проєкціями людей.

Перелік використаних джерел

1. Жулінський М.Г. (2001) *Заявляю про себе культурою: тези трибунні, позатрибунні, а також роздуми і сповіді за парадною завісою*. – К.: Генезис, 646 с.
2. Кострюков С.В. (2009) *Культура як матриця виховання особи. Альманах Актуальні філософські і культурологічні проблеми сучасності*. – К., 309 с.
3. Степико М. Т. (1998) *Буття етносу: витоки, сучасність, перспективи (філософсько-методологічний аналіз)* – К.: Товариство «Знання», КОО, 251 с.
4. Снігур Л.А. *Психологія становлення громадянськості особистості: Дис... д-ра психол. наук: 19.00.07*. – О., 2004, 447 с.
5. Фурман А. (2002) *Психокультура української ментальності*. – Тернопіль: Економічна думка, 131 с.

WRONG AS SOCIAL PHENOMENON

Almost two centuries ago, the outstanding philosopher W. Hegel in his work "Philosophy of Law" first used the concept of "wrong".

It can be defined as a complicated negative social phenomenon which reveals itself in actions, inactions, illegal regimes that violate or restrict the inalienable rights of the person or directed against fundamental principles of law and has a destructive and antisocial character.

To the forms of manifestation of wrong in society one can refer such social phenomena as delict (infringement, crime, dereliction of duties imposed by law and violation of voluntarily undertaken obligations), self – will of natural and legal persons, illegal states (continued riots, anarchy, military states), unjust laws, wrongful court decision and other forces that oppose freedom, legality, justice, honesty, reasonableness and regularity.

Wrong as a social phenomenon is very diverse and endowed with features such as generality, constancy, self-determination, direction against the fundamental rights of individuals. For society in which dominates wrong such things as absolute statism, overregulation, criminalization of all spheres of public life, antagonist mentality, rapid regression of cultural and spiritual life of society are common.

Emergence of wrong in society is a complicated and long lasting process. Underlying reasons of existence of wrong one should search in the ontological substance of right itself. Its fundamental principles – justice, freedom and equality – are entirely subjective and relative notions. In this trinity justice has the leading place. In particular, O.V. Gryshchuk and Z.A. Dovbush note that such concepts as "wrong", "non-legal right" introduce into the scope of legal analysis the category of justice, which has a substantial potential to serve as a criterion for non-delimitation [1]. After all, in the system of legal values, justice is a constitutive legal value that determines the value nature of the law itself [2].

Moreover, these categories are very closely connected to the sphere of morality and that is why the result of perception of social reality through their prism will always differ depending on their content and level of moral development of society.

But fundamental reasons of wrong are hidden in the human nature. One of the main features of human existence is that it occurs simultaneously in three dimensions in the world of nature, society and culture. In the process of socialization of personality inevitably emerge some contradictions and discrepancies between these three aspects of human existence. And when a person appears to be unable to resolve these conflicts without violation of rights or overstepping boundaries of freedom of other people she prefers to use some forms of wrong.

On the other hand, emergence of wrong is caused by cognitive human activity in the process of which she faces with previously unknown and incomprehensible

phenomena that can bring imbalance in social relations and violate basic social values. As an example can serve cloning, transplantation, artificial insemination, euthanasia which can be justified in terms of right and attributed to the one form of wrong at the same time. That is why wrong is a permanent companion on the way of evolution of mankind and of human creative activity.

The next reason of emerging of wrong we can find in the nature of state as appropriately organized social structure capable to perform supreme control over some aspects of human behavior for the purpose of maintaining order in society. However the state due to its nature aspire to predominate over the person, to control and to regulate all spheres of social life. The more power it has the more it encroaches on the freedom of its citizens as it reveals to be the only way it can function effectively. State is specific subject of wrong as it has means not available to ordinary citizen, that is, legislative power and the right to use legal enforcement. As a result scale of wrong is considerably larger – illegal regimes, wars, revolutions.

We should mention that in process of emerging of wrong significant role plays such aspect as legal mentality which is considered to be a form of collective unconscious. Among features of legal mentality that determine emergence of wrong we can define fatalism, nihilism, idealism, passivity, paternalism, helplessness, conservatism, individualism.

The most spread form of existing of wrong in society is unjust law that is normative act issued by state body which substantially violates the principle of legal equality and justice, in other words does not correspond to idea of right, but is compulsory for execution and protected by public authorities from violations. Unjust law has very negative consequences not only because it is destructive for social relations and state mechanism but also because of making possible to apply to people unlawful enforcement and violence. Now it is obvious that all forms of wrong in society are interdependent and determine each other.

So, as we can see wrong is impartial element of social reality and constant companion on the way of development of a person, society and state. Diversity of forms of wrong constrain to find new ways of overcoming of it, improving ways of its identification and mechanisms for preventing. Confrontation between right and wrong induces dynamism and development of social and legal relations. It is unquestionably that wrong in all its forms is antivalue but struggle with it is, undoubtedly, value for society.

References:

1. Dobosh Z., Hryshchuk O. *Konverhentsiya spravedlyvosti i prava: filosofsk'opravovyy aspekt [Convergence of justice and law: philosophical and legal aspect]: Monography. Khmelnytsky: Khmelnytsky. Univ. of Man. and Law, 2013. – 163 p. (in Ukrainian).*
2. *Law, Morality and Natural Law. URL: <http://www.britannica.com/topic/philosophy-of-law/Law-morality-and-natural-law>*

Зміст

Секція 1

СВІТОВА ЕКОНОМІКА В XXI СТОЛІТТІ: ТРАНСФОРМАЦІЯ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ІНТЕРЕСІВ, ГЕОЕКОНОМІЧНІ СТРАТЕГІЇ ТА ПРОБЛЕМИ НАДНАЦІОНАЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

<i>БРИК М. М.</i> COVID-19 ТА ЕКОНОМІКА.....	4
<i>ХРИСТИНА ЗАПІСОЦЬКА</i> «ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА» ЯК НЕОБХІДНИЙ ЕЛЕМЕНТ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇН СВІТУ.....	5
<i>ЕНГЕЛЬБЕРГ О. В.</i> РОЛЬ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ.....	7
<i>МІСЬКО А.М.</i> СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА.....	8
<i>СУШАРНИК Я.А.</i> СУЧАСНИЙ СТАН ГАЛУЗІ М'ЯСНОГО СКОТАРСТВА.....	10
<i>КОМАР N., BORKLOE PRESTIGE EDINAM</i> SHEA BUTTER PRODUCTION IN GHANA.....	12
<i>КОМАР N., DAISY DELA ABENA ANNAN AHORTOR</i> THE TOXIC EFFECTS OF ELECTRONIC WASTE IN GHANA.....	15
<i>КОМАР N.V., SANOH FATOUMATA</i> CULTURE DIVERSITY OF GUINEA.....	16
<i>КОМАР N., KENNETH VILLAGRAN</i> ATTRACTIVENESS OF THE TOURISM IN ECUADOR.....	18
<i>КОМАР N., MANTEY-AMOO CATHERINE</i> RACISM ISSUES.....	20
<i>КОМАР N., MOHAMMED SANI ABDULLAHI</i> NIGERIAN AGRICULTURE.....	22
<i>PORADENKO OLENA, AMANI LELA HERMANCE MARIELLE</i> TOURISM IN IVORY COAST.....	25
<i>PORADENKO OLENA, C.D. CHISANGA</i> 10 BEAUTIFUL SITES IN ZAMBIA.....	27
<i>PORADENKO OLENA, DAYTON ESSEL</i> FOREIGN DIRECT INVESTMENT AND SUSTAINABLE HUMAN DEVELOPMENT IN AFRICA.....	29

<i>PORADENKO OLENA, JERREH DARBOE</i> ABOUT UNITED NATION INTERNATIONAL CHILDREN'S EMERGENCY FUND (UNICEF) AND IT WORK IN THE GAMBIA.....	30
<i>PORADENKO OLENA, KAVUD KALAU BRIE</i> JUSTICE AND RULE OF LAW IN THE REPUBLIC DEMOCRATIC OF CONGO.....	32
<i>SEIDU TOSIN</i> ECONOMIZATION OF FOREIGN POLICY OF NIGERIA.....	33
<i>YUSIFU MOHAMED THORONKA</i> AN ENERGY TRANSITION FOR AFRICA'S SUSTAINABLE AGRICULTURE AND FOOD SECURITY.....	36
<i>WUBI MEEKLY NNENDA</i> THE IMPACTS OF UNEMPLOYMENT IN NIGERIA.....	38
<i>ZVARYCH IRYNA, EMMANUEL RICHMOND MENSAH</i> AN ANALYSIS OF WOMEN'S POLITICAL PARTICIPATION IN GHANA.....	40
<i>ZVARYCH IRYNA, KORANTENG ADU MILLICENT</i> POVERTY AND ECONOMIC PROGRESS (GHANA).....	42
<i>ZVARYCH IRYNA, KOMAR N., MEIHUA LIN</i> COFFEE CULTURE.....	43
<i>ZVARYCH ROMAN, WEI LINHAI</i> CHINA'S TRADE ENVIRONMENTAL SUSTAINABILITY.....	45
<i>ESSIEN EVELYN NKRUMAH</i> INTRA-AFRICAN TRADE AS A SUSTAINABLE DEVELOPMENT FACTORS.....	46
<i>KHARCHENKO T.O., LIU ZIMING</i> ANALYSIS ON THE CONNECTIVITY OF SPORTS INDUSTRY AND ECONOMIC DEVELOPMENT.....	48

Секція 2

ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

<i>БАЧИНСЬКА О.М.</i> ФОРМУВАННЯ БРЕНДУ ЯК СКЛАДОВОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЗАКЛАДУВИЩОЇ ОСВІТИ.....	52
<i>БОРИСЯК О. В., КИПКА О. О.</i> НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ МАРКЕТИНГУ ПІДПРИЄМСТВА У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ.....	54
<i>БОРИСЯК О. В., СКОПИК Г. М.</i> СТАРТАП ЯК ФОРМА ПРОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ТОВАРУ.....	56
<i>БОРИСЯК О. В., ЮСЬКЕВИЧ Т. Б.</i> ІНТЕГРОВАНІ МАРКЕТИНГОВІ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МАРКЕТИНГУ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ...58	
<i>БУРДА Н.В., СТРОГУШ С.В.</i> МОДЕЛЬ СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ.....	60

<i>ЛЕГКИЙ О.А., МИКИТЕЙ Н.П.</i> ВИКЛИКИ В СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ЛЮДЬМИ, ЩО АКТУАЛІЗУВАЛИСЯ В ЧАСИ ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	62
--	----

<i>ЛИТВИН РОМАН</i> УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ ПІДПРИЄМСТВА ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	65
---	----

<i>ШАНДРУК С.К., РЕВЕГА О.І.</i> САМОАКТУАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО СУСПІЛЬНОГО ПРОСТОРУ.....	66
--	----

<i>NAHARA MARYNA</i> FRUGAL INNOVATION: A NEW BUSINESS PARADIGM.....	68
---	----

<i>SLAVKOVA OLENA, ZONGXI LI</i> RESEARCH ON THE MANAGEMENT SYSTEM OF FOREIGN SHOOL PHYSICAL EDUCATION.....	70
---	----

Секція 3

РОЛЬ ФІНАНСІВ В ЕКОНОМІЧНОМУ ЗРОСТАННІ: ФУНКЦІОНАЛЬНА ДЕТЕРМІНОВАНІСТЬ ТА МОДЕЛІ РОЗВИТКУ; МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ТА ПРОБЛЕМИ УНІФІКАЦІЇ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ І АУДИТУ

<i>ВАЦЛАВСЬКИЙ О. І., ІВАНОВА А. М.</i> ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	74
--	----

<i>ГОРВАТ Т.Ю.</i> РЕГУЛЮЮЧИЙ ВПЛИВ ДЕРЖАВИ НА ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.....	75
--	----

<i>ГУЗЕЛА І.А.</i> СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	78
---	----

<i>ДЗЮБЛЮК О.В., ЗАПАРАНЮК Т.В.</i> МОНЕТАРНИЙ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ.....	80
--	----

<i>ДМИТРИВ В.І.</i> РИЗИКИ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ.....	82
--	----

<i>ЛАВРУК О.В.</i> ФІНАНСОВИЙ СЕКТОР УКРАЇНИ: СТАН, СТРАТЕГІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....	83
--	----

<i>САВОНІК Т. П.</i> СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ ДЕПОЗИТНИХ ВКЛАДІВ НАСЕЛЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ.....	87
---	----

<i>ФЕДОРОВИЧ І. М.</i> НЕДЕРЖАВНІ ПЕНСІЙНІ ФОНДИ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНИ.....	89
--	----

<i>ШЕВЧУК А.М.</i> ПОДАТКОВІ РИЗИКИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19.....	92
--	----

Секція 4
ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА ЯК СУЧАСНИЙ ВИКЛИК
ЗМІНИ ЦІННОСТЕЙ ТА ОРІЄНТИРІВ

<i>ЗВАРИЧ РОМАН</i> ЦИФРОВІ ВИКЛИКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ.....	96
---	----

<i>ЛАВРУК Н.А.</i> ВПЛИВ ІННОВАЦІЙ І ЦИФРОВОГО СУСПІЛЬСТВА НА СТРАХОВІ ПОСЛУГИ.....	98
--	----

<i>СІДХАРТ (SIDDHARTH JHA)</i> ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНИХ МЕДІА НА КУПІВЕЛЬНУ ПОВЕДІНКУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	101
--	-----

<i>ЛЕНКУУ О.</i> THE IMPORTANCE OF WEB CORE VITALS INDICATORS FOR GOOGLE RANKING.....	102
---	-----

Секція 5
ІННОВАЦІЇ ЮРИДИЧНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ НАУК
В ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ

<i>КАРИЙ В.В.</i> ПРОЕКТ «ВОЛОНТЕР БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ» ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВОПРОСВІТНИЦЬКОЇ ФУНКЦІЇ СИСТЕМИ БПД.....	106
--	-----

<i>ЛОБОЦЬКА М.В.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОГО СІРІТСТВА ЯК ФЕНОМЕН СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	108
--	-----

<i>МАЦЮК М.Я.</i> ЩОДО ПИТАННЯ ПРО ПРИЙОМНУ СІМ'Ю ТА ДИТЯЧИЙ БУДИНОК СІМЕЙНОГО ТИПУ: ДЕЯКІ СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ.....	111
---	-----

<i>МИКОЛЮК С.М.</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ-СІРІТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ШКЛУВАННЯ, В УКРАЇНІ.....	113
---	-----

<i>ШАЮК О.Я., ЧАЙКІВСЬКИЙ Д.В.</i> ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ЯК ПРЕДИКТОРИ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ.....	114
--	-----

<i>ФУРМАН А.В., ШАЮК Я.О.</i> ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК АДАПТАЦІЙНИЙ РЕСУРС ТРАНСФОРМАЦІЇ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ.....	116
--	-----

<i>ШСHERBATENKO I.</i> WRONG AS SOCIAL PHENOMENON.....	118
---	-----

Наукове видання

**Збірник тез доповідей
XVIII Міжнародної
науково-практичної
конференції молодих вчених**

**ЕКОНОМІЧНИЙ І СОЦІАЛЬНИЙ
РОЗВИТОК УКРАЇНИ
В XXI СТОЛІТТІ:
НАЦІОНАЛЬНА ВІЗІЯ
ТА ВИКЛИКИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

*м. Тернопіль
6 травня 2021 року*

Відповідальний за випуск: *Олег Легкий*
Комп'ютерний макет: *Юрія Хомацького*
Дизайн обкладинки: *Марії Юрків*

Підписано до друку 03.06.2021 р.
Формат 60x84 ¹/₁₆. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов. друк. арк. 7,21. Облік.-вид. арк. 8,48.
Тираж 60 прим.

Видавець та виготовлювач
Західноукраїнський національний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46004

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 7284 від 18.03.2021 р.*

Віддруковано у видавничо-поліграфічному центрі «Університетська думка»
вул. Бережанська, 2, м. Тернопіль 46004
тел. (0352) 47-58-72, E-mail: edition@wunu.edu.ua